

సాహిత్య

ప్రతిరోజు ప్రచురించే ఆంధ్ర పత్రికలో ప్రత్యేకంగా ప్రచురించే సాహిత్య పేజీ. ఇది సాహిత్య ప్రేమికులకు అత్యంత ఆనందకరమైనది.

మధ్యమ ఖగోళ శాస్త్రము

అంతరిక్షం నుండి భూమిని చూడగలిగే అద్భుతమైన దృశ్యం.

తీర్థేణి

శ్రీ వేద వేదములను పాఠము చేయుచున్న వారికి

తీర్థేణి పాఠశాల

పం: 77 నెంబెక్ 83 ఉదయం *

భూకంప వ్యతులు 37వేలు

జగదల్పూరు, జూన్ 23: భూకంప వ్యతులు 37వేలు అయినట్లు భూకంప శాస్త్రవేత్తలు తెలుస్తోంది. భూకంప వ్యతులు 37వేలు అయినట్లు భూకంప శాస్త్రవేత్తలు తెలుస్తోంది. భూకంప వ్యతులు 37వేలు అయినట్లు భూకంప శాస్త్రవేత్తలు తెలుస్తోంది.

అధ్యక్షుడు శ్రీ పి.వి. నరసింహారావు

“హరీన్” కన్ను మూత

అధ్యక్షుడు శ్రీ పి.వి. నరసింహారావు... “హరీన్” కన్ను మూత... అధ్యక్షుడు శ్రీ పి.వి. నరసింహారావు...

నక్సల్ ద్వీముఖవ్యాపం

(అంధ్రప్రదేశ్ ప్రతినిధి) వైద్యరూపము, జూన్ 23: నక్సల్ ద్వీముఖవ్యాపం... నక్సల్ ద్వీముఖవ్యాపం... నక్సల్ ద్వీముఖవ్యాపం...

పైగర్లకు ఉద్వాసన

అధ్యక్షుడు శ్రీ పి.వి. నరసింహారావు... పైగర్లకు ఉద్వాసన... అధ్యక్షుడు శ్రీ పి.వి. నరసింహారావు...

అధికారం లేదు కనుకనే మోకాలడ్డు పెట్టారు

(అంధ్రప్రదేశ్ ప్రతినిధి) వైద్యరూపము, జూన్ 23: అధికారం లేదు కనుకనే మోకాలడ్డు పెట్టారు... అధికారం లేదు కనుకనే మోకాలడ్డు పెట్టారు...

అయోధ్యలో ఆంధ్రుల పాత్ర ముహూర్తం అక్టోబర్ 30వేల

అయోధ్యలో ఆంధ్రుల పాత్ర ముహూర్తం అక్టోబర్ 30వేల... అయోధ్యలో ఆంధ్రుల పాత్ర ముహూర్తం అక్టోబర్ 30వేల...

ప్రత్యారోపణలు విచిత్రం

(అంధ్రప్రదేశ్ ప్రతినిధి) వైద్యరూపము, జూన్ 23: ప్రత్యారోపణలు విచిత్రం... ప్రత్యారోపణలు విచిత్రం... ప్రత్యారోపణలు విచిత్రం...

మిష్ట ముష్టము

మిష్ట ముష్టము... మిష్ట ముష్టము...

వీరం-వర్ణం

వీరం-వర్ణం... వీరం-వర్ణం...

ఒక్క క్షణం

ఆ‘పసి’వాడికలేడా?

ఆ‘పసి’వాడికలేడా? ఆ‘పసి’వాడికలేడా? ఆ‘పసి’వాడికలేడా? ఆ‘పసి’వాడికలేడా? ఆ‘పసి’వాడికలేడా?

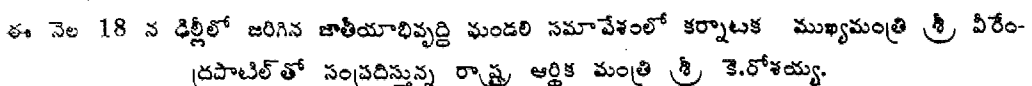
షాద్ నగర్ కు డాక్టర్ ఎం.ఎల్.ఎ

మందు (8వ పేజీలో)

రాష్ట్రంలో 11 మందిని బలిగాను నరహంతకుని అరెస్ట్

వీరం-వర్ణం

[illegible]

సంగారెడ్డి, డాన్ 23: (నవవార్త)
 సమగ్రతెక్కి వట్ల వెన్నారెడ్డి ప్రభుత్వం
 సహకారము మూలగా నవ్వర్క కార్యక్ర
 మాల ఉత్పత్తిని రెండుగా విభజిం
 చును ప్రభుత్వ పరిణామ క్రియం
 అను, ఇక్కడ జరిగిన ప్రతిభా ప్రదర్శన
 సమావేశంలో బి.కె.ఆర్. రాష్ట్ర ప్రధా
 నమంత్రి శ్రీ బండారు దత్తాత్రేయ
 విమర్శించారు.

మూలము ముగ్గురుగలిగి డా. ఎం.
 వెన్నారెడ్డి నడచిన రైల్వారు ఆయన
 ఇంటినుంచా. నవ్వర్క కార్యక్రమం
 వల్ల రాష్ట్రంలో శాంతిప్రతిభ పరి
 స్థితి క్షీణించిపోయిందని ఆయన దుయ్య
 బల్లారు.

భూమిని దాదితరం సహాయునిడికొన
 ఇంటిను విర్రుహించిన స్థితి క్షీణించి
 పోయిందని ఆయన దుయ్యబల్లారు.

మరిగి గాయపడడం జరిగిందని, ఈ
 సందర్భము సాధ్యమౌతానన జరిగిం
 చానని శ్రీ బండారు దత్తాత్రేయ వేరారు.

ప్రతివత్సరం పాక్షిక కార్యక్రమంపై ఈ
 ప్రభుత్వం అనవసరంగా కేసులు బనా
 నుస్తున్నదని, ఇట్లాంటివిగాని ఎం.ఎ.సి.
 అధ్యక్షునిని వేరీలుకు కేసులు బనానా
 చానని, ఎం.బి.ఎ. విభాగం విభాగం
 దాదితరం పరిశోధనా కేసులు బనాన
 వచ్చునని ఆయన దుయ్యబల్లారు.

(అంధ్రప్రదేశ్ ప్రతిపది)
 ప్రధానాచార్య, జూన్ 23:
 శ్రీ. కృష్ణ.మ.అం. శత్రు మేద మవ్వని
 కులకర్ణిలు అలభ్యమకాశానమైన వివే
 చిక. మవ్వని శత్రుకర్ణ. ముఖ్యమునం
 దిక. సుప్రసిద్ధా రక్షి అ వివేచనము ద్వివి
 శబ్దాన్ని నైల వీర నెలకెం చేసారు
 కవిత్వ అయినను. ఇంజనీరింగ్ ఇంజీ వీరగా
 ప్రమాదం ఇచ్చిన వారిని ఉత్తరము
 తో చేతులెడమ కంఠానుభూతి మంత్రి
 శ్రీ ఆర్. రాంకెర్కె న్నపం చేశారు.
 కనీసం నలు మిలీటరీ తెలుగుకొండా
 చేసెండు నను వాలంకల్. అలామనాద
 అనినీటి గుర్రుకు తెచ్చుకుని అదాన రూ
 శామైన అరవిందలు ముఖ్యములం వీర
 చేస్తున్నారని అందుకు ఒక ప్రకటనలో
 తెలుగుదేశం శాసనసభ్యుడు విమర్శిం
 చారు.

అను కిరీష్ణ ఇచ్చి వాటినినింపి
 అన్ని నాన్ను జనువంద అనేకీ
 వారని, అడవి జరిగిన వీరని విమాత్రం
 అనకనకలకు బయలుపడినా క్షేత్రం, వీరి
 మూర్ఖులమీదే వెలవే నేరగామూ
 చేయూని అయిన డిమాండ్ చేశారు.
 శాంతిభద్రతల, విధిభద్రతల సమస్యల
 పై విప్లవం చెందినది, కమ్యూనిస్టుల
 పేరిట బాటకల సాక్షిగా కానిస్టేబుల్
 మేన అత్యధికారము అందుకు నిరర్థక
 నమని అయిన అరవీచారు. నాని
 ద్వారా కాల్పులు, జరికె మ్మరి, 10

డ్యేక్షన్లోనే ఆకువచ్చి కాల్పుల వివేక
 కల్పించినట్లు ప్రభుత్వం విశ్లేషణచేసా
 రంగా చేపట్టినందు, 50 శాతం ఆకువచ్చ
 కాల్పులు వివేచయూని ప్రభుత్వం అది
 కాదుఅను రూపకంగా అనేకాను తారీఫ్
 నివేది అయిన ముగియించారు. రూ. 6
 నేల వంపిని రూ. 12 తెలుసు
 చేసాలని అయిన కోరారు. నంకా
 రక్షి మునిగల్ రైల్వర్ల శ్రీ, మనాల్
 సమస్యక, రామాయంను మాతా శాని
 సమస్యకు శ్రీ ఆర్.ఎం. వాసురక్షి
 విశ్లేఖన సమావేశంలో పాల్గొన్నారు.

[illegible]

సాగర్‌చేర్యులు, డ్రాఫ్ట్ 23(నవంబర్ 2017)
 కట్ట, సారాలు రేపేట తల్లివరపుపేట
 గ్రామంలో ప్రజల్ని రెవ్యూ గ్రామం (రెవెన్యూ
 పంచాయతీ)గా ఏర్పాటు చేయాలని ప్రజల్ని
 గ్రామస్థాయిగా తయారు చేయాలని
 నక్సాల్స్ విధానం కమిషన్‌ను దివి సాగర్
 కుమారు ప్రసాదరావు మిర్చివల్లెర్ (శ్రీ
 మన్యువారికి పూట పాక్స్, కావూ
 అంబూ, ప్రజా, "గ్రామం కట్టముల" అన్నట్లుగా ప్రజలను ప్రేరేపించుట
 చేయాలని, ధర అడిగిగా పుంజు ఒక
 నీటిపాల్, ఒక ప్యాకెట్ సారాలు
 గ్రామం కట్ట, ధర తగ్గించి రెండు
 గ్రామాలను 2 ప్యాకెట్ సారాలు
 సారాలను నక్సాల్స్ ఉత్తేజం? అని
 ప్రజలను ప్రశ్నించారు.

మూలకాని వినిగిలు, మూలకాని
 ప్రశ్నలకు అంబూ తిలినాడు. పేజీ
 వ్యవస్థ గురించి మాటలూని చివరకు
 ముగిసారు, అంబూ ప్రజాపక్షం
 పరిపాలనా పుంజు రాకెట్ ప్యాకెట్, పని
 తీసుకు గురించి పానీయం పుంజుగారు
 ప్రజాతాల్పి నడుపుతున్నారని ము
 ర్తిఒక తిలినాడు, తమ ఉత్తమం
 అంబూకాని ప్రజల్ని గ్రామం కట్ట
 లుగా చేయాలి హాకెడు ఉత్తరగా,
 చివరగా కావా? అని అయిన ప్రశ్నిం
 చారు.

కట్ట, నీటిపర హాకెడు ముగిసా
 వలా పుంజుగారు, సారా ప్యాకెట్ 100
 గ్రామాల ధర 3.50 పుంజుగారు ఒక
 నీటి పట్టులో ఒక ప్యాకెట్ సారాలు
 తీసివేద పదనాలు, సుమతం నక్సా

విజయవాడ, జూన్ 23: [నవ
వార్త] రాష్ట్రంలో విద్యార్థుల ప్రతిభపై
రాష్ట్ర ప్రభుత్వం విద్యార్థుల కృషిని
సంబంధించి, విద్యను ప్రోత్సహించే వ్యవస్థలను
వేసింది. దానిలో భాగంగా కృష్ణా నదిపా
డింగుపాలయమునందు బాలబడిను జిల్లా
మహావిద్యాలయ రాష్ట్ర ఉన్నతవిద్య శ్రీ
జీ. కిషోర్ రెడ్డి విద్యాలయంగా
కృతకారణంగా బి.జి.సి. కళ్యాణ
యంలోని ప్రతినిధుల సమూహ
వేలంలో శ్రీ రెడ్డి మహావిద్యాలయ,
కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వంలో ఇంకొకటి పోలిక
విద్యాలయము తప్ప ఏ బాలబడి లేదు
దేవులలోని ఆయుధం అలాగే విద్య.

కాంగ్రెస్ పార్టీ, మునిసిపాలిటీలకింద
వినిపిస్తున్న మార్పులను సరిగ్గా అవేస్తే
విద్యకు ఉపసాహాయ్యం చేయాలి అని
ప్రభుత్వం తేలిపింది. పాఠశాలలను

ఆయుధ దీమాండ్ల చేతుల్లో
1990 ఏప్రిల్ 14 నుండి
ఏప్రిల్ 14 వరకు భారతదేశం దా.ఓ.
అం. అందుకోవడం కళాకారులలో
నాడు నందకర్ణా, రాష్ట్రంలో వెయ్యి
శ్రీకాంధుల దక్షత తిమిశ్రు, పాఠశాల
లో సాహిత్య, ఆర్థిక విద్యార్థులలో
మూలము వచ్చేలా కృషి చేస్తామని,
నూతన శాస్త్రము చేపట్టే ప్రాంతాలలో

ఒక సంవత్సరంపాటు వైద్య సౌక
ర్యాల కలగజేస్తామని శ్రీ కిషోర్ రెడ్డి
అంటున్నాడు.

కాంగ్రెసుమాలకు ప్రధానంగా విద్యార్థు
నెలవారు, ముఖ్యంగా పిల్లల, పాఠశాల
లోని జీర్ణము ప్రధానంగా తిమిశ్రునా
నాడు, అయితే రాష్ట్రంలో అన్ని
సామాన్యంగా క. నాడు

క్రీణించిపోతున్నాయి”

పాదాలను నీలముద్రితముద్రితపాదాలను
 పైవైత కావలెనని ప్రముఖ విద్వాన్
 శ్రీశ్రీ, విద్వాన్మహావీరులు, రంగాచార్య
 శిష్యుడు, సమీపాన వాగ్గేళం నయి
 నవ్వలము శ్రీ ఎస్.సోదర తెలియజేశారు.
 తుమ్మలగూడలో జమనా మెమోరి
 యల్ హైస్కూల్ లో నీ విద్యలు చేసిన
 విద్వాన్మహావీరుల తండ్రియైన నయిన నయిన
 ముద్రితముద్రితము, ఆయన పైవి
 డగా వ్యాఖ్యానించారు.

విద్వాన్మహావీరు శ్రీమద్భక్తగణాధిపత్యం,
 శ్రీమద్భక్తగణాధిపత్యం ఆశ్రయి, ఉపాధ్యాయుడు
 శ్రీమద్భక్తగణాధిపత్యం, శ్రీమద్భక్తగణాధిపత్యం
 శ్రీమద్భక్తగణాధిపత్యం విధానం కలెక్షన్ల నేటి
 విద్వాన్మహావీరులు దీక్షాదోహయమున,
 విద్వాన్మహావీరులు నయిన ముద్రితము
 ఆయన నవ్వలము చేశారు.

అయితే ఇదీ విధానము శ్రీమద్భక్త
 గణాధిపత్యంనవ్వలము శ్రీమద్భక్త
 గణాధిపత్యం పాఠశాలలో ఆశ్రయించి నవ్వల
 లను పాఠించెననుకున్నారని ఆయన
 తెలిపారు.

పైపాదాలకీ, శాసన 23: :
 రాష్ట్రంలో, తుమ్మలగూడలో అనవసర
 నేమిదానికి సమయం బాంధవ్యం ఉపాధ్యాయ
 క్షుడు శ్రీ శ్రీమద్భక్తగణాధిపత్యం
 నవ్వలము నయిన మార్గాలను విధానం
 బాంధవ్యం బుద్ధిగావని నయిన ఆ బుద్ధి
 లోని నవ్వలము శ్రీ శాస్త్ర రిస్కల్
 చేసారు.

ఇక్కడ నీయిర అవకాశం నయన
 నయనలో శ్రీ శాస్త్ర రిస్కల్ మార్గా
 దుతూ సాధనంగా ఉపయోగిం నయన
 ర్యాలో దాదాపు 8. గూడలను నయన
 నయననీ, శాసన బాంధవ్యం ఉపాధ్యాయ
 క్షుడు శ్రీ శ్రీమద్భక్తగణాధిపత్యం నయన
 బాంధవ్యం బుద్ధిగావని నయిన మార్గాలను
 చేసారు.

ముఖ్యమంత్రి డాక్టర్ చెన్నా
 రెడ్డి ఆమోదించి బాంధవ్యం ఉపాధ్యాయ
 క్షుడునయినారని, తుమ్మలగూడలో కలిగిన

హామయో

బయ్యతాగా, అదే ప్రైవేటు పాఠశాలలో
 చదివిన రు.25 నుండి రు.75 వరకే
 వసతికొందేమి, ఈ పూర్వకాలపు అల్లు
 దండ్రులు గుర్తించాలని ఆయన కోరాడు.

కాలుష్యనివారణకై
జూలైలో ప్రత్యక్ష చర్య
 నగరాల్లో, జూన్ 23: (నవవార్)

పటాన్చెరు ప్రాంతంలోని 14
 గ్రామాల ప్రజలు పరిశుభ్రం ద్వారా
 బులెట్ల కే కాలుష్యం వ్యవస్థ సత
 తమనుపయోగిస్తున్నారని, ప్రత్యేకంగా పరి
 స్పష్ట నిర్వహణకై పరిశుభ్రం జూలై

వివరాలు, జూన్ 23: (నవ
 వార్) : హిమమాలిని శాస్త్రీయ
 అనే బహుళవర్తక సంస్థగా పన్నా
 ము ఆంధ్రప్రదేశ్ హిమమాలిని వ్యవస్థ
 ద్వారా సంఘం అధ్యక్షుడు శ్రీ ఎన్.ఎ.
 కిరీశీశర్మ, ప్రధాన కార్యదర్శి శ్రీ
 ఎం.ఎన్.ఎం. రమేష్ నవాలు చేశారు.
 ఇటీవల ప్రస్తుతకార్యకేత శ్రీ ఎన్.
 ఇస్మత్ హిమమాలిని వ్యవస్థ అంశాన్ని
 యువమంత్రి పరమహంస చమ్రా ప్రజల
 నలు చేయడానికి వారు పనిపూర్వకంగా
 రంగం వర్తక ఇస్మత్ సంస్థమే వారు
 ప్రధానంగా. వ్యవస్థాగతంగా గురించి
 ఎటువంటి సలహానడంలేని, నిర్ణయనలేని
 వ్యక్తి హిమమాలిని వ్యవస్థాగత ముఖ్య
 పరిపాలనానికుడు వారు నిర్వహించారు.

నర్ దాక్షర్ కేవలరావు విద్వేదించారు. గతంలో ఆ గ్రామాల ప్రజలకు మంచి గణిత బాలశక్తి ద్వారా సరసరా చేసే వారని, కానీ ఆ సరసరా అనేకాలని అయిన సెయ్యారు. ఇటీవల కామవ్యాసకే కాకలమయ్య పరిశ్రమల మూలపు పైకొట్టరిన దీనివే దెంచి తీయి ఇవ్వూ ఆ 14 గ్రామాలకు మంచిపేటి సరసరా చేయాలని ప్రభుత్వాన్ని అడిగిందివచ్చు లేక, జిల్లా కలెక్టర్ దిక్కుంటి, మంచి పేటి సరసరా అయి మెరుగిందేకడ దాక్షర్ కేవలరావు అంతరించారు.

అంతగాక ఈ విషయంపై గామ, జిల్లా కలెక్టర్ శ్రీమతి రత్నావతిరావు కలుసుకొని అధ్యక్షించి ఆమె మంచి సమయమైన సమగ్రావాన్ని పొంద చేయడానికి అయిన పరిచయించారు. కామవ్యాస కల్పితముగానీ గత సేవత్యరమే అలాగే మంత్రివర్గముల కంకణావసర చేసేగోనిన, మంత్రిని అమరిక జరుగజేడ కడ అయిన విషయంలించారు.

ఈ నెల 20న తీవ్రవాదులు జరిపిన తీవ్రవాదులు పోరాడాల జేస్తూ విలలున్న వచ్చిన ఎర్రనేని దాండ్ల అతడు అప్పాడేశక్తుడే

కునే నరం చేసిన రాడికల్స్ను, రెండు
కూలీలనుం నాయకులను అరెస్ట్ చేస్తు
న్నామని ఆమెన అమ్మారు.

కేవల వచ్చిన ప్రతివ్యక్తి బహుమతి మంజూరీ కాలపడితే ఏ ఏదో నష్టమవుతుందికా? కాబట్టి ఏ ఏదో వచ్చిన ప్రతి ప్రాసదరావు అంటూ, నెలల్లో ఉత్తరీస్తా మంటూ ప్రజల బహుమతి కాలపడితే ఆ నష్టం ఏదో ప్రతి భరించవలసిన ముందుంది. గుర్తించడం అవసరం, ఉత్తరీస్తా, ఏ ఏదో వాలు అంటే బహుమతి కాలపడుతున్నా? ఆ ప్రతి వాని విధనాదాని ఆయన విజ్ఞప్తి చేశారు.

సభ్య సమావేశంలో జిల్లా కలెక్టర్‌ను విగ్రహంగా తీర్మానించింది. జీవనధారణ విజ్ఞప్తి చేశారు. ఒకప్పుడు ఆతరు పాఠ భరిం కింద గత సంవత్సరం మంచాల్లైన పావులను పూర్తి చేయాలని సర్పంచులు దాగా వుంటే ఈనాడు అధిగతిపాలైందని ఆరుగురు పేర్కొన్నారు.

[illegible]

విజయభేరి

హైదరాబాద్, జూన్ 23: శ్రీ పి.జనార్దన్ రెడ్డి ఆధ్వర్యముగా ఎమ్మెల్యే రామంతపూర్ లోని నవభారత్ టూటాకో కమ్యూనిటీ హాల్.ఎం.ఎస్ నాయకుడు,

సంజీవరెడ్డివగేరిలో వల్లిక్ టెలిఫోన్ బూత్ను ప్రారంభిస్తున్న శైరణాబాద్ శాసనసభ్యుడు శ్రీ పి. జనార్దనరెడ్డిని ఫోటోలో చూడవచ్చు.

తెలుగు	గుమ్మేరహా	-	రామకృష్ణ
రాడీయజంనశించాలి	గుమ్మనామ్	-	స్వామి
దేవి 70,			

ప్రకాశ్, కోదాన్ద్రు,	హరిసంప్రక్తి	మ హాస్య
మీరా, రామవేంద్ర, మేనక,	సి.వి.	అరాధన
శ్రీరమణ, సురేష్చంద్రకళ,	నవమహాలా	జన్మము
నవరంగ, శోభన,	నగనా	యశోద
గీత(రామచంద్రాపురం)	కనకమహాకవిహారకీ	అ
నాగపాపము - సుదర్శన్ 70, రాజేశ్వర్,	మైమహారకీయూ	రామకృష్ణ 70
శేంకటాద్రి, మీరాదేశ్వర్,	ఇంగ్లీషు	
శిష్యమూర్తి, ద్వారకామయి	కాకావార్త	పైత్రిగి
పిమ్మిర	రాజ్యక్షేపి(శుభ్ర)	సంగీత 70
ప్రజాప్రతిపక్షన	రెవెన్యూకే	నర్మకృ 70
20వ శతాబ్దం	పాపాపార్వర్	నద్యామ
జగదీశ్వర, రామచంద్రాపురం)	కీర్తిం	అనంద్
శ్రీనివాస	కావ్యములపైర్	కమర 70
రాజధాని, ముప్ప	పాలిమర, లాంబ	మార్కెట్
శ్రీనివాస	సామిష్టకన్య	మార్కెట్
గీతానానం	బడియల్ మాదేశ్	నర్మగి, కమర
జగదేశ్వరుడుఅలలికానందం	మంయూళం	
బడియల్, నర్మ	ఫరస్త్ ఫర	రైల్వార్
మామలయ్య	ఉదయంఅలలు	
నాటినాటిసదుమమరారి	తెలుగు	
పాడియల్	సెల్వర్	తారకరామ
విలిపిల్లాం	20వ శతాబ్దం	సంధ్య 70, మహాన
బాలనాగమర్	మహానాథయం	శ్రీనివా
జన్మనాథుడు	జగదేశ్వరుడుఅలలికానందం	
బాలాజీ	మహాకవి	
కథానాయకుడు	నాళాశక్తివ్యయ	మహాకవి
గౌ	వెంకటేశ్వర	మహాకవి
సంస్కార	రతియలు	రామకృష్ణ 35, పైత్రి
మీరాచందయ - అప్ప	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
దేశ	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
అగ్నిరాముడు	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
వేతక	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
హిందీ	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
మాయల్	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
వెంకటరమణ, రామా, మిల్,	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
గోకుల్, అమరావతి, మారక,	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
రాజాడిల్స్, యాగగిరి	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
దిల్	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
మృ, నలకార,	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
శ్యామ్, అంబా, తిరుమల,	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
మహా, విమల్, గంగా	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
ముక్తర్తకాలికామ	హరిసంప్రక్తి	దర్శన
మంజు, రామచంద్ర	హరిసంప్రక్తి	దర్శన

dayp 90/205

ను కల్యాణా
ఇచ్చేశారు.
ప్రస్తుతం
మూరేను!
చిట్టబాబు]

[ရည်ညွှန်းချက်]

ఆకాశవాణి
24-6-90

ఉ. 7.00	ఉదయం ప్రసాదాలు	పాడరాబాద్ "ఎ"	ఉ. 5.55	సంకేతాలతం,	మంగళవల్లభి,
8.00	గావీసచ్చియి			దేశభక్తి కేసుం	
8.15	అంకర		6.10	భక్తి రంజని	
8.30	గాయత్రి ఆమృత		7.15	వైభవవారి	
	(పిల్లలకార్యక్రమం)		7.30	భూమనపుత్రులు	
9.00	మహాలాత		7.35	కాగ్ని-గిరిని	
10.00	సంపత్తి శ్రీ (హిందీ సినిమా)			సంక్షేపకార్యక్రమం	
10.30	ప్రవీణతార		8.30	కేవలకే	
	(హిందీ సినిమా)		8.50	కర్పూరవనశం	
11.00	పీక (హిందీ సినిమా)		9.30	సకేతవర్ణాలు	
మ. 1.15	చెలిమివారి వార్తలు		9.45	కానసదా కేసులు	
1.30	ప్రాంతీయ ప్రతి		11.00	ప్రతిపత్తి	
			మ. 12.40	కార్మికకార్యక్రమం	
2.30	తరువాతాభాగం		పా 5.30	కానసదా కేసులు	
పా. 5.35	నరేంద్ర వల్లభి చార్		రా. 8.00	లయమూర్తి	
6.00	హిందీ ప్రతి		8.15	సమయ	
	'విశ్వవిజ్ఞాన' సహిత ఆస్కార్		10.00	సాంస్కృతికకార్యక్రమం	
	కా.గిరివార్, నర్సిం		10.30	ప్రతిపత్తి	
	కొల్లూరి, దివ్యవార్		11.10	వాతావరణసూచక	
7.30	వార్తలు		పాడరాబాద్ "బి"		
రా. 7.50	హిందీ ప్రతి		ఉ. 6.30	సంకేతాలతం,	మంగళవల్లభి,
	తరువాతాభాగం			దేశభక్తి కేసుం	
			7.15	యువవాణి (ఇంగ్లీషు)	
జాతీయకార్యక్రమములు			8.00	యువవాణి (తెలుగు)	
8.40	సమాచార		9.30	లక్ష్మీశంకరు	
9.00	గిన్నెట్ ఆఫ్ నరేంద్ర కార్నెట్			ఉత్సాహకార్యక్రమము	
9.30	దివ్యాంగ్		10.00	మాలతీకాగర్	
9.50	అగస్త్యభర్తృరథమూర్తి			కార్యక్రమం	
	సేదేశ		మ. 1.00	సాంస్కృతికశంక	
10.20	నరేంద్ర వల్లభి చార్				

రెండోరాండ్ లో
గెలుపుమాదే:
మారడోనా

రేవే, చాక్ 23:
 రోంబింగ్ వాంబుంగ్ అత్తెయిటా
 ప్సార్ అటామూ (డిగ్ ముడగడ) అమ
 రెండు రండ్ టేకర్ బ్రెజర్
 గెలవగలము నెవ్వరం న్నరం చేయూ.
 "బ్రెజర్ బాబ్బు న్నరం బంబర
 మెంది, అయిత్రి విడో ఒక అమ్మయిం బరి
 గురిందం. మేం గెలుపు పొందిస్తాం"
 అని ముగిసాడో బెర్గెనానా.
 అమ నిరతా ప్రకృష్టమై బ్రెజర్
 అందినానా అత్తెయిటా బూ
 నికో అంబంబుం. "మేం ఏ
 ఒక అమ్మయిం బరి గెలుపునెవ్వరం
 అయిత్రి విడో ముగిలం బ్రెజర్
 ముగిసా వాల బెర్గెనానా" అని ము
 డోనా అందినోరయూ.
 "ఏ రోజుకాకా బ్రెజర్
 గాబ్బు మాంబం అత్తెయింబుని వి
 గెలుపునెవ్వరం బెర్గెనానా.

పాపలరీషామార్లు
గ్రూపు సంస్థలు

అన్ని వేరైటీల జోర్జ్ నాటు
విద్యార్థిని. విద్యార్థులకు కాన
లసిన పూన్ మరియు సొక్కు
మరియు ధరలకు మామూల
ములలో అందజేస్తున్నాము

అకాశవాణి,
దరాబాద్ కేంద్రం
'జీవనరేఖ'

అరోగ్యభాగ్యాన్ని పెంపొందించే ప్రత్యేక సీరియల్ కార్యక్రమం
 ఈరోజు ఉదయం-ప్రతి అదివారం ఉదయం 8గం.30ని.అటు పై
 బాద్-ఎ కేంద్రం నుంచి 406.5మీ. 738 కి.పా.పై ప్రసారం
 వుతుంది.

ఈ కార్యక్రమం ప్రతి గురువారం సాయంత్రం 7గం.05 ని.
 పైద్రాబాద్ బి కేంద్రం నుంచి 217.0 మీ. 1377 కి.పా.
 పైప్రసారం అవుతుంది.

ఈ రోజు జీవనరీతి పథకాంశప భాగం 'మనకేసేని ఆలోచన'ను
 వింటుంటే.

ఈ కార్యక్రమం ఆకాశవాణి-భారతీయ నైద్యపరిశోధన మం
 నయుక్త సమర్పణ.

davp 690(119)/90

ఏమిలవిందైన వంగీతం, మైమరిసిపో పాటలుగల గొప్పకృతం.
వలసినది: ఆమెర్ థాన్, మాథ్యురీక్స్, ఆమెమెస్కోర్, నయోడ్ డిఫర్ మర్
దేవోదయ.

[illegible]

షాద్ నగర్ కు
ఎం.ఎల్.ఎ ట్రీట్ మెంట్

మైదానంలో ధీరీకాశాల విరూపాక్షుడు, ఇప్పుడున్న అప్పారెడ్డి 30 వడం నైయికి పెంచేందుకు తాను ప్రస్తుతం కృషి చేస్తున్నానని ఎం.ఎల్.ఎ. కృష్ణారెడ్డి తెలిపారు. విమోచనకర్తల ముగ్గురు గురించి వినిపిస్తూ ఎం.ఎల్.ఎ. రమణ ఇంకామీదట అప్పీ గ్రామంలో తన ముఖ్యమంత్రి శాసనసభ్యులలో చేరిన సమావేశంలో ఈ విషయం చర్చిస్తే తీసుకొని వచ్చామని పేర్కొన్నారు.

డా. పి.శంకర్ రావు

20 కిలోమీటర్ల దూరం తక్కువందని,
వీనిని వెంటనే వేవల్లంబిని వెంరా
యిరితాకా కాశాన ముక్కలంబి అదే
సూర్యుని వివరించారు. ఇదే విధంగా
ఉడిత్యాల-సూర్యుని రోడ్డులో పరిచే
ముక్కలంబి కూడా జిల్లా సచివత్వము
వెంటనే పరిచేవని వారు ఇప్పుడు
చెప్పారు. కొత్తూరు-కేంపేలు రోడ్డును
అదే అందే బి రోడ్డుగా తీసుకునేయకు
జిల్లా అధ్యక్షుని అధికారి ప్రభుత్వానికి ప్రతి
పాదమే సమస్యలని చెప్పారు.

పాదనగరిలో సువ్రుతుల అరంగంబాసేపు
 గూర్చునేటి సరవరా జరుగుతున్నం
 ఎవరై మరణ రక్షిత నీటి సరవరా పువ
 తీరితిస్తున్నది. నర్సన్నగూడ, కిమ్మిన
 గి, జాకారం, చిల్ల, గూం, -గోండ్ల
 కుమారకుల కూడా నీటి సరవరా వధ
 లును మంజూరు చేయాలని కోరామని
 యువ అన్నార. సుమారు 20 సెం
 క్యూలర్లకింద (పై రై) వరకం కింద
 కుమారకులలోని దీనిని 160 కిలో

డా. పి. శంకర్ రావు
 చువల్లి దగ్గర వాగు వంతెన నిర్మిస్తే
 మహబూబ్ నగర్-హైదరాబాద్ మధ్య

నిమిశకవర్ణంలోని అన్ని గ్రాహాలలో
లోపలేని నమస్కృతం, దీనిని అధిక
మించేందుకు బ్రాహ్మసూక్తం ప్రాచీనమైన
పెండ్లకు అదనంగా బ్రాహ్మసూక్తం
మూలంగా చేయించేందుకు ప్రయత్నించారు
చదుగుతున్నారని అయిన అన్నాదురు
తాము చేసిన కృషిపట్ల పాదేనగరి, పాదేన
నగరాదు, పాదేనగరి, కొలకాతాదు
జిల్లా పరిషత్తు కమిటీ పాదేనగరి అధ్యక్షుడు
మూలకాదుతున్నారని తెలిపారు.

దుర్యోధనుని వధ

[illegible]

మహాభారతం

అలాగే కౌన్సిల్ డ్యూటీస్ కోసా నెలదానాకా
అక్కడ కౌన్సిలర్లతో దుర్గమమైన సహకారముకా అక్కర్లేము అనిపినగా తిరుతూ ప్రసాదు ప్రసాదు. ప్రసాదునెలదానా. కష్టమి మరలం తర్వాత తర్వాతనేకీ ఒక
మైన ప్రసాదు నెలకొన నెలకొనెద. కృతావధి, కృతవర్తి, కృతవర్తి రకతావధి
అనేకానా ప్రసాదు. ఒకనేక దర్బారుల కౌన్సిలర్లతో ప్రవేశించి ప్రసాదు
అనేకానా ప్రసాదు అనే దయావర్తినిలుచుచు అక్కర్లేము. అలా ఎన్నటికీ నెలదానా

[illegible]

శ్రీకృష్ణుడు అవనదంతో అందరూ నవ్వుబిడ్డలు పెట్టారు. కృష్ణుడుకూడా వానిని అంటాడు. తమకు కూడా విషయం అరిగిందేదో దానంతోపువ్వు దర్శనార్థం శ్రీకృష్ణుడు ఇలా అన్నాడు. “దర్శనార్థం దుర్యోధనుడు బ్రతికివున్నాడనియు మీ కృష్ణుడు విషయం దక్కిందని అనుకోవడం తగ్గదు. అయినా ఈ మహానైగ్రాహి మహావీరు యుద్ధంలో విషయం అరిగిందానో కాదు. ఇదేకీ నవకానీ మూడవదే. అప్పుడు అని అన్నాడు. ఇలా అంటూ కౌరవ ప్రముఖుడు కూడా నవ్వు బిడ్డలు పెట్టాడు. అక్కడే కొంచెం నమిస్తేనే పాండవులకు కనపడతాడని అంటాడారు.

పాదపుట కట్టి చదివే మేనల్లుడని అడిగాడు కృష్ణారెడ్డి. దుర్యోధనుడు మహా
గురో శాస్త్రాచార్యుడననీ మామన్నగారు అన్నాడు కృష్ణాచార్యుడు. అప్పుడు కృష్ణ
గారు ఇలా అన్నాడు దుర్యోధనుడననీ మేనల్లుడుని అని మతకనవనీ మల్లార్జునుడు
అని. దుర్యోధనుడు భయంతో దాక్కుని పుడతాడు. ఏడుదైన వారెడైతా మృత్యు
పుష్పం దైత్యగారుదొంగలూడారు తప్ప దానితో అలాతాడు. అలానైపు పాదపుట
అయిదుగుడు వేలనీ ఇలానైపు పంపం వెలుగునల న్నానా అన్నాడు కృష్ణాచార్యుడు.
మమమహానా దుర్యోధనుడు పంపం బలంబున వధివేత ముడుగుననీ పీడిన ఏడు

[illegible]

అందుకని నీ వెలవలదంటే కావాలని వాడు. గురువయిన ప్రాణానికే అప్పగించి
మరణం పొందడానికి నీ నీరసంను మార్చుకుని మరణించడానికి అప్పగించి కాలం
నీ దుబ్బవడ్రా. అందుకని నీవు విధిదశమనేది మిగ్గులాగా చెప్పడంమో చాలా
అపరాధం. అలా నీ నీరుమడుగులో దాగిపోయడం ఏమీ అర్థం కాదు. నీ
నీటి అలలును క్షేమము కల్పిస్తామని అనుకుంటున్నామో మేమో అది నీ అపరాధం. అది
అపరాధమే! ముఖ్యం చెప్పు లేదా పరాధం అనిపించును. అంతేగా నీ పరీక్షించే
పాత్రకు భయపడి భరించనానికి కళంకం ఏముంటుంది. రా బయటకీ రా
అన్నాడు.

అ తో పాటునే మిన్న పుంగునామి నామధిపతిని, మునుగునామి పుంజునామి, పర్యుగానామి, దీప్తి పోతామనామి, ప్రోగానామిని అక్షమి న్నత్రత్యో అతఃపాదధినిని మేరు, క్షుద్ధిని పాతమాప్నిన వదం అనధరికి తెలిసిందే. దీనివల్లే ఎవమి వీరికివందల్ల న్నవ్యత్యత్యంబి. నామి పాప్తి పుంజుం లెక. అనాప్తి పుంజుకొనవల్ల న్నాప్తి క్తిపాపాప్తిపుంజు క్తిరవం, అక్షక్తిపుంజు లక్ష క్త్యేనాప్తి నామధి పూప్తి పుంజాప్తి గొల్పల్ల ఎవరిపుంజువుల అని మాన్యువారు. అయినా వనదేవుని అంద పాండవుని పుంజుది పాంధు రకు డమాన్తి న్నవ్వం చేసారు.

ఇదిలా పుంజు అక్షమధిపతి పుంజువులను, పాండవుల, క్తిపుంజు పుంజుగా అక్షమధి

దేక బలాముడు చచ్చాడు. వెన్నోగ భీముడికి దుర్యోధనుడికి యుద్ధం మొదలు పడింది. ధనువు ముందుకొంటే బలాముడు అగనుడు దుర్యోధనుడికి నోరేసింది. కలిగిందే బలాముడు ముందుబాటు. బలికొన్నాడు భీమకాండ యుద్ధం వేస్తూవు. క్రమంగా దుర్యోధనుడిది ప్రైయేగా కనుబడుతోంది. భీముడు వెనుకబడి వేస్తూన్నట్లుగా ఉంది. అంతమాత్రాననే దుర్యోధనుడికి విజయం లభిస్తుంది అనుకోవడం జిక్కు వేసింది. సో అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడికి భీముని ప్రతిష్ఠ సరకు వచ్చింది. క్రాంతికి అవసరమైన సైన్యం కూర్చోమని దుర్యోధనుడు కోరినప్పుడు ఆ తొడకు 2000గలాముని ప్రైయేగా

పాపాల నివృత్తి. సరిగ్గా ఆ ప్రవక్తా వైపు ఆశ్రయిస్తూ విముక్తి గుర్తిస్తూ
 వెంటనే గ్రాధకాలంకోసం కోరిక వినగల్గే ముగ్ధకూటావసాని.
 ఆ భ్రష్టిలో మానస బలాహతలు ఆగ్రహాంతో తన మునలాడుతూన్న దేవుడు
 దేవుని పాపానివృత్తి బలుతూరారు.
 అంతట శ్రీకృష్ణుడు మధ్యగర్భము ఆదర్శశిల్పాన్ని నిరసించి వినంతే బలాహత
 కాలంతోమనసాడు. అయినా అంతర్నిత్యం కోరింతే బలవంతం అక్కర్లేమంది ఏ
 యుగా లేని వెల్లడవుతాడు. ఆయనాకే బెల్లెగలిగి కోరికల సరిగ్గా నేరకూరినది
 అంతటనే పాపపుడు తన శిరాలకు బలుతునెరారు. అంతలో మారాన్ని
 ముముగ్ధ కూడా అబుంది.

1991లో ప్రపంచకప్ స్కాప్ షోషల్స్

దుబాయ్, జూన్ 23:
 స్పార్క్స్ చరిత్రకే మొట్టమొదటి
 సారిగా 'ప్రపంచకే' స్పార్క్స్ హోటల్
 నిర్వహించాని 'అంతర్జాతీయ స్పార్క్స్
 అసోసియేషన్' సమన్వయ నిర్వహించింది. ఈ
 ఏప్రిల్ 1991 నుండి 28వ తేదీ
 వరకు 4వ తేదీనకు జరుగుతున్న
 ప్రపంచస్పార్క్స్ కాన్ఫరెన్స్ జపాన్లో
 జరిగింది.

చేస్తుందని ఆయన పేర్కొన్నారు.
ఈ హాటేలుకు మొత్తం 1,10,000
దాండ్లను బహుమతిగా ప్రకటించారు.
హ్యాండ్ చేసేటేలో ఇదే అతిపెద్ద బహు-
మానంకాగా ఇంతకుముందు కార్పొరేట్
బంగే హాటేలుకు 1,02,000 దాండ్ల
అత్యధిక ప్రైవేట్ మనీగా వుండేది.
వాలుగునైపులా గృహతో నిర్మించబడ్డ
కోడ్లుడు ఈ హాటేలులోని నిర్మాప్తారు.
ఈ పేడియంట్ల మొత్తం 40,000

స్వామిగారు ఇది ముట్టమొదటి సార్లు ప్రజలకు వుంటుంద"ని ప్రవచనం ఈ హాటల్ నిర్వహణలో పనిచేస్తున్న మాజీ ప్రపంచర్యాంక్ అటాగాడు అల్బానో బాన్ తెలిపారు.

స్వామిగారు హాటల్లో 'ప్రపంచ 12వ స్థానం'గా వుంటున్నట్లు, 'బ్రిటిష్ స్వామి' 12వ స్థానం వుంటున్నట్లు చూడమని ప్రభావమైనవిగా, ప్రపంచ

సమాఖ్య, ప్రపంచ ఆంగ్లేజీ స్పాన్సర్స్
అటాక్యు 31 వందల పోటీ
లకు వామిన్ చేస్తుంది యువ
టెట్ అరే ఎమిల్స్ పోటీ నిర్వాహక
నంబం మిగిలిన వివరాలు పూర్తి
జర్మనీ-నెదర్లాండ్స్
పోటీకి సెక్యూరిటీ

మి. 23:
 పశ్చిమ బర్మన్-పెదరాండ్ల బట్ట మధ్య
 అదిగా రావడం మి. 23: బోలగనున్న
 రెడెన రావడం కేటమన బోలగి కేటమన
 ఏర్పాట్లను మరింత పట్టింపు చేస్తున్నారు.
 పుట్టాలో బట్ట గ్రుక్క గ్రుక్క హిందీ
 పశ్చిమ బర్మన్-పెదరాండ్ల బట్ట అదిగా
 మలమ బట్ట గ్రుక్క పుంచుకుని, పుట్టాలో
 పరిత్రాలో బట్ట గ్రుక్క పుంచుకుని హిందీ
 దను బట్ట గ్రుక్క పుంచుకుని పెక్కుగరి
 ఏర్పాట్లను మరింత పెక్కుతం
 చేస్తున్నారు.

మంచి స్వేచ్ఛకులు పోతున్న తిరిగివే
అవకాశం వుంటుంది.

నేడే చూడండి!

కెయిన్ ద్రాహారాపు
నిమగ్నం

భాను అర్జి క్రియస్వన్

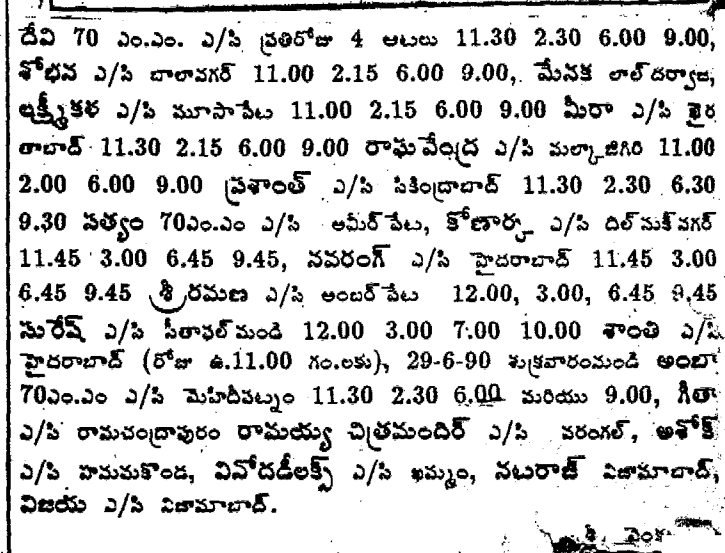
నాగవైదిక విద్యకు సంబంధించిన చిత్రం శ్రీ
వ్రతమం.

నేడే చూడండి!!

కాశ్యపు
నాగేశ్వరి

ప.కొండంబరాజుగారి
నానావ.వి.అధికారి

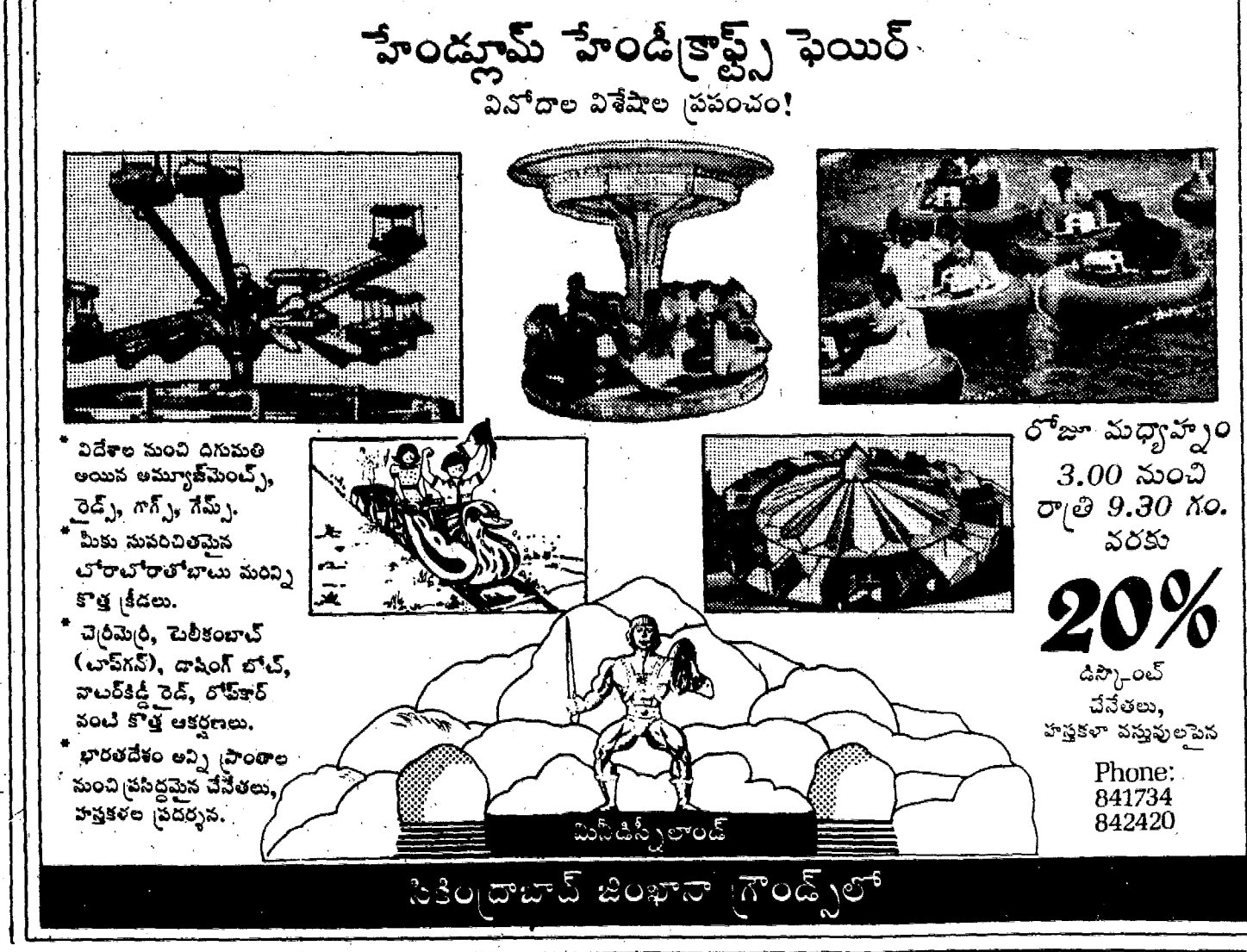

నేడే పాఠం

హేండ్స్లామ్ హస్తకళ ప్రదర్శన— సికిందరాబాద్ లో మొట్టమొదటిసారిగా
 ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ రహదారుల మరియు భవనాల మరియు ఆర్గ్యోకానా మాతృక గా. శ్రీ ఎన్. శ్రీ నివాసులు రెడ్డి గారు
 ప్రదర్శనను ప్రారంభించారు.
 ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ క్రీడలు, యువజన మరియు శాఖ మాతృక గా. శ్రీ వి. హనుమంతరావు గారు
 అధ్యక్షత వహిస్తారు.
 శ్రీ ఎం. కోదండరెడ్డి ఎం.ఎల్.ఏ, ముషీరాబాద్, శ్రీ పి. నారాయణరెడ్డి ఎం.ఎల్.ఏ. పెదక
 గారలు ముఖ్య అతిథులుగా విచ్చేసిారు.

HANDLOOM HANDICRAFTS FAIR

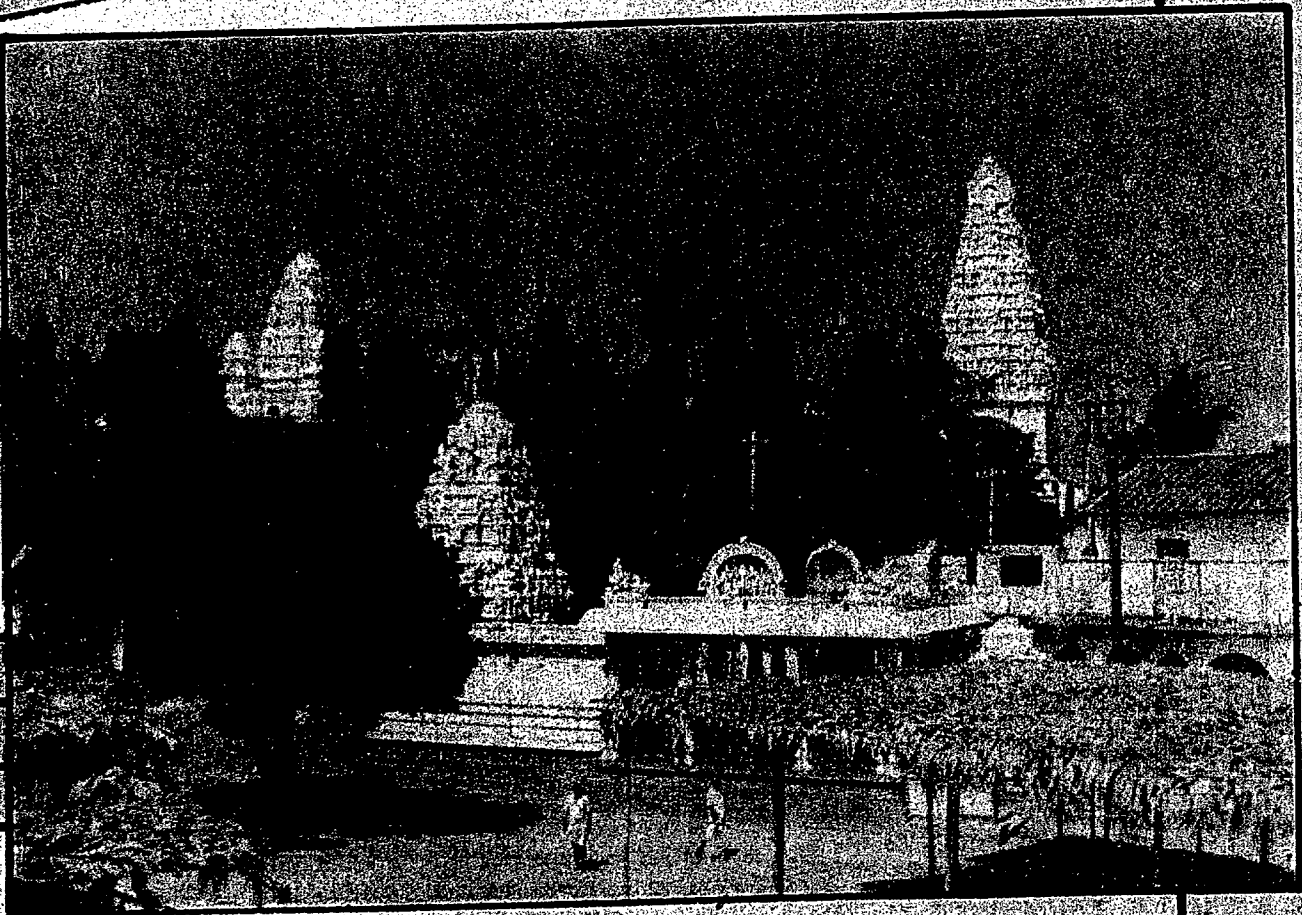
ganmahal, Dqmalguda, Hyderabad-500029, Editor: C.V. Rajagopalareo (Hyderabad) Phones: Business: 68092; Editorial: 68037.

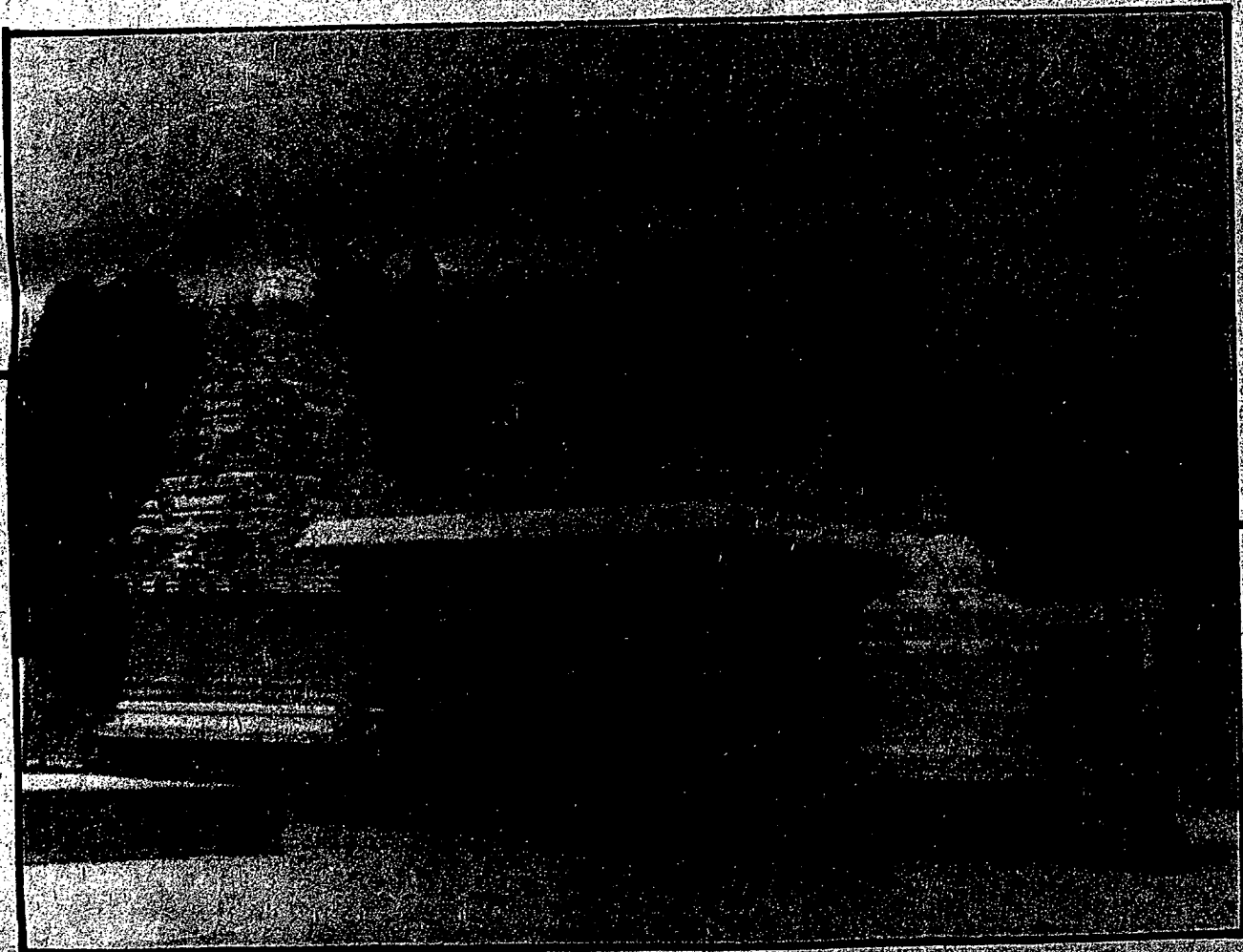

శ్రీ నటరాజయ్యేశ్వరస్వామి ప్రధాన ఆలయ దృశ్యం

అన్నవరం నటదేవుని
శతవార్షికోత్సవ సందర్భాలు
వ్యాసం లోసరి నేటిల్లా

శ్రీ నటరాజయ్యేశ్వరస్వామి ఆలయం
గారిగోపురం, ప్రధాన ఆలయం నుండి
మొత్తం ఆలయ దృశ్యం

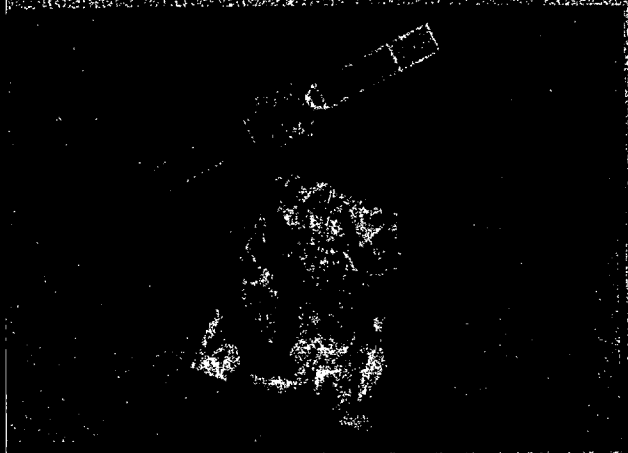

క్షేత్రపాలకుడు కోదండరాముని ఆలయం

ఆంధ్రపత్రిక ఆష్టాదవేదిక

కొత్త పుస్తకాల వేదిక
వివిధా సమాచారం

హృదయ — మృదంగం

ఆ శ

తెల్లారితే ఎంత బావుండు??

గరిక పువ్వు పలకరింపు

మంచు ముత్యాల నవ్వు

అనామిక పాదాల వాయలు

లేత బాలిత శరీరంలో ప్రకృతి

బావోదయ ఎక్సరే కిరణాలు

జీవితంలో మరో అధ్యాయం ప్రారంభం

రాత్రి జాగరణ నుంచి మేల్కొన్న చెట్టు కదలిక

ఘనీభవించిన జనారణ్యంలో అలజడి

మొగ్గ తొడిగే ఆశలు,

ఈమో? రేపు కడుపులో ఏముందో?

చీకటి, నిరాశ, నిస్పృహ మరి రావేము

తెల్లారితే ఎంత బావుండు

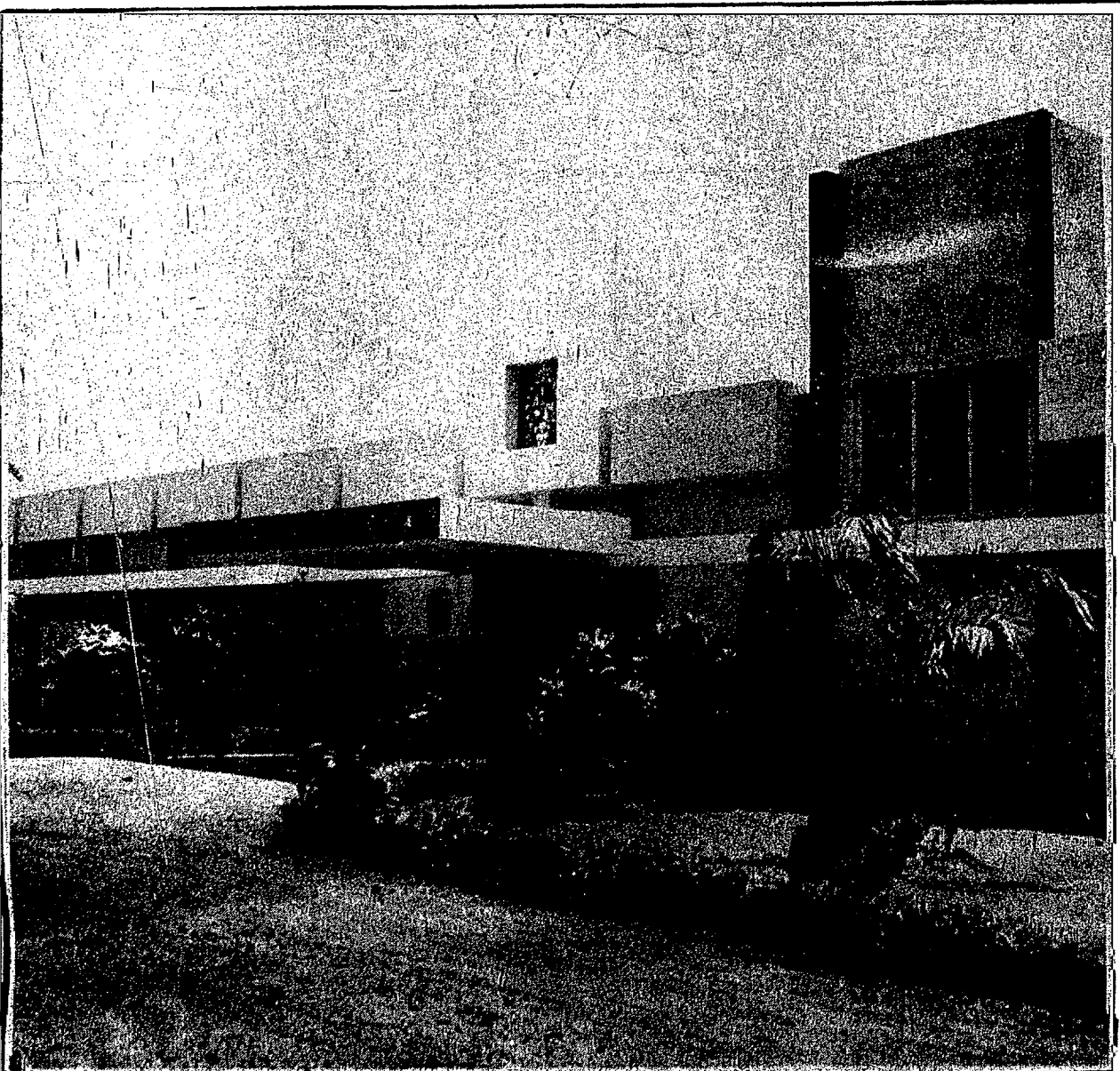
‘-మృత్యుంజయ’

హోం సైన్సు విద్యార్థినులు-కుటుంబానికి వెలుగులు

నేటి మహిళలు పురుషులతో సమానంగా అన్ని రంగాలలో నాణ్యత సాధిస్తున్నారు. నేటి సమాజంలో మహిళలు యింటికి దీపాలవంటివారని, వారు నేర్చిన విద్య కుటుంబాని కంటికి వెలుగు చూపుతుందనే దృష్టితో ప్రభుత్వం కూడా వారికి సమాజంలో పురుషునితో సమానంగా అవకాశం కలుగ జేయాలనే ఉద్దేశముతో, ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలలో ముప్పాతం రిజర్వేషన్ కలగజేసింది. అలాగే వారికి ప్రత్యేకమైన విద్యాలయాలు కూడా ప్రారంభించింది. అందులో భాగంగానే బాపట్లలో మహిళలకు హోం సైన్సు కళాశాలను ప్రారంభించింది. ఈ కళాశాల ప్రత్యేకత, మామూలు విశ్వవిద్యాలయాల ఆదీనంలో కాక వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయం ఆదీనంలో వని చేస్తున్నది. వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయం ఆదీనంలో ప్రాథమికంగా ఒక హోం సైన్సు కాలేజీ వుండేస్తున్నది. బాపట్ల కాలేజీ కేంద్ర వది, ప్రాథమికంగానే కాలేజీ కేవలం పట్టణ వాతావరణానికి అనువైనదని, దాని ఫలితాలు అనుకొన్న విధంగా లేవు. మహిళలకు గామీణ వాతావరణము ననుసరించి, వ్యవసాయ రంగంలో కూడా అవగాహన ప్రదాన చేస్తే శాస్త్రోద్ధారక హోం సైన్సు కాలేజీ 1983-84 విద్యా సంవత్సరంనుండి ప్రారంభించినట్లు వ్యవసాయ విద్యాలయం చైర్ మన్ డాక్టర్ తెలిపారు. ఈ కాలేజీ విద్యార్థిణికి నిమిషం ఇండియన్ కౌన్సిల్ ఆఫ్ ఎగ్జిక్యూట్ వారు సమకూర్చారు. బాపట్ల వెలసల పది ఏకరాల సువిశాలమైన భవనంలో ఈ 32 అక్షల 16 వేలతో కాలేజీ భవనాలు నిర్మించారు. భవనం చుట్టూరూ పూల మొక్కలతో పండ్ల చెట్లతో ఎంతో ఆకర్షణీయంగా వుంది. 30 మంది విద్యార్థినులతో ప్రారంభించబడిన కాలేజీ నేడు 50 మంది సంఖ్యకు చేరుకొంది. ఇంటర్లో 80 శాతం మార్కులు వచ్చిన విద్యార్థినులకు మాత్రమే దీనిలో ప్రవేశం అందిస్తుంది.

కాలేజీ విద్యార్థినులకు హోస్టల్ వసతికై ఈ 16 అక్షలలో హోస్టల్ కాలేజీ ప్రాంగణంలో ఆరు ఏకర పట్టణంలో అవసరము నిర్మించారు. హోస్టల్ విద్యార్థిణికి ఇండియన్ కౌన్సిల్ ఆఫ్ ఎగ్జిక్యూట్ రివెన్యూ వారు నిమిషం సమకూర్చారు. హోస్టల్ మాపు 21 న ప్రారంభిస్తూ, రాష్ట్ర వ్యవసాయ మంత్రి శ్రీ ఎన్. జనార్దన్ రెడ్డి కాలేజీకి అగ్రసర్దు మామూలు విద్యార్థిణికి కావలసిన నిమిషం సమకూర్చారు. కాలేజీ భవనంపై మొదటి అంతస్తుకు ఈ 24 అక్షలతో నిర్మించుటకు ఈ 14 అక్షలతో హోస్టల్ పై మొదటి అంతస్తు విద్యార్థిణికి సరిపాదముల ప్రభుత్వ పరిశీలనలో వుంది. వాలిని ఆమోదిస్తామని మంత్రి చెప్పారు.

కాలేజీకి అదనంగా కావలసిన ఎక్స్టెన్షన్లు పరికరాలకు ఈ 3 అక్షలు, పర్సనల్ ఈ 3 అక్ష

లో కొనుటకు సరిపాదముల పంపినట్లు కాలేజీ ప్రెసిడెంట్ శ్రీమతి విజయ భాదర్ తెలిపారు. ఇది పూర్తి అయితే కాలేజీలో 150 పరకు విద్యార్థినులను చేర్చుకొంటారు. ఈ కాలేజీ నిర్వహణలో బాల్వాడి క్రింద 20 మంది పిల్లలకు, నర్సరీ క్రింద 20 మంది పసిపిల్లలకై ఈ 90 వేలతో భవనం నిర్మిస్తున్నారు.

హోం సైన్స్ కాలేజీ విద్యార్థినులకు అదనంగా బట్టలకు రంగులు చేయుట, డ్రెస్సింగ్, ప్రింటింగ్, హోం లాండ్రి, డ్రెస్సింగ్, బట్టలు కుట్టుట, అలవర్తక ఆహారము తయారు చేయుట మరియు చేతివసులలో శిక్షణ యిస్తారు. విద్యార్థి

నులు ప్రక్కగ్రామాలకు వెళ్ళి మహిళలకు స్వయం ఉపాధిపథకాల గురించి అరోగ్య సూత్రాలగురించి తెలియ జేయుట వీరి కార్యక్రమాలలో భాగం. ఇప్పటివరకు ఇలాంటివి 100 శిక్షణ కార్యక్రమాలు నిర్వహించినట్లు కాలేజీ ప్రెసిడెంట్ తెలిపారు. గ్రామాలలో మిషన్ కుట్టుబలో శిక్షణ యిచ్చారని, స్వయం ఉపాధి క్రింద కొన్ని గ్రామాలలో స్వంతంగా మహిళలు ఇండ్లలో కుట్టు పనులు చేసుకుంటున్నారని ప్రెసిడెంట్ తెలిపారు.

ఈ హోం సైన్సు కాలేజీలో చదివిన విద్యార్థినులకు అనువర్తంలో న్యూట్రీషన్ హోస్టలకు మహిళలకు సంబంధించిన శాఖలోను, ఉద్యోగా

లలో ప్రాధాన్యత యిచ్చేట్లు ప్రభుత్వ ఆదేశాలు జారీ చేస్తుందని వ్యవసాయ మంత్రి హోస్టల్ ప్రారంభోత్సవంనాడు తెలిపారు.

వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయం నిర్వహణ క్రింద రాష్ట్రంలో మూడవ హోం సైన్సు కళాశాల గ్రామీణ ప్రాంతంలో త్వరలో ప్రారంభిస్తామని కూడా మంత్రి తెలిపారు.

-ఎం. డి. యాకూబ్ బేగ్

భారత అంతరిక్ష పరిశోధనా రంగం మరో విజయాన్ని సాధించింది. అమెరికన్ శాస్త్రవేత్తల సహకారంతో భారతీయ శాస్త్రవేత్తలు, సాంకేతిక విపులులు అపోలో-11 నుండి సుప్రసిద్ధ భారత జాతీయ ఉపగ్రహం-1 జూన్ 12న ఉదయం 11 గంటల 22 నిమిషాలకు అంతరిక్షంలోకి దూసుకుపోయింది. ఇన్ సార్ట్ (ఇండియన్ నేషనల్ సాట్లైట్) పీఠీ సగా ప్రఖ్యాతమైన భారత జాతీయ ఉపగ్రహ ప్రణాళిక మొదటి రంగం ఈ ఉపగ్రహంతో ముగిసిపోయింది. నాలుగు అంశాలుగా సాగిన ఈ రంగంలో రెండు అంశాలు ఇన్ సార్ట్-1, ఇన్ సార్ట్-1ని విఫలమైపోయినప్పటికీ ఇన్ సార్ట్-2, ఇన్ సార్ట్-1డి విజయవంతం కావడంతో అంతిమంగా జాతీయ ఉపగ్రహ కార్యక్రమం అక్షయం గణనీయంగా సాధించినట్లే అయింది.

ఆధునిక భారత అంతరిక్ష పరిశోధనా రంగానికి సుదీర్ఘ చరిత్ర ఉంది. 1989 నవంబర్ 21 నాటికి భారత్ అంతరిక్ష పరిశోధనా కార్యక్రమాల ప్రారంభమై 26 సంవత్సరాలు గడిచింది. ఈ కార్యక్రమాల ప్రధాన లక్ష్యం భారతదేశానికి అంతరిక్ష సేవల రంగంలో స్వాతంత్ర్యం సాధించి వెళ్లడం. ఈ ఆశయంతో ప్రారంభమైన కార్యక్రమాలు ముఖ్యంగా నాలుగు రంగాలలో విస్తరించాయి. అవి (1) వివిధ రకాల అవసరాల కోసం సమాచారాన్ని అందించే ఉపగ్రహాల్ని ప్రయోగించడం (2) ఉపగ్రహ ద్వారా దేశంలోని సహజ వనరుల సర్వేక్షణ, నిర్వహణ, పర్యావరణ నియంత్రణ (3) వాతావరణ శాస్త్ర సంబంధమైన ఉపయోగాలు (4) ఈ అంతరిక్ష సేవలకోసం అవసరమైన ఉపగ్రహాలను, చోడక శకటాలను, సంబంధిత ఉపరితల పరికరాలను స్వదేశంలో తయారుచేయగల సాంకేతిక నైపుణ్యాన్ని అభివృద్ధిచేయడం, నిర్వహించడం. ఈ అన్ని లక్ష్యాలలోనూ స్వదేశీ నిర్మాణం అనేది ప్రధానమైనది. ప్రభుత్వం అనేకసార్లు ఉద్ఘాటించింది.

ఈ లక్ష్యాల ఫలితంగా భారత జాతీయ ఉపగ్రహ వ్యవస్థ ప్రారంభమైంది. ఇన్ సార్ట్-1 అని పేరుపెట్టిన ఈ వ్యవస్థను అప్పటికే గుర్తించిన జాతీయ అవసరాల కోసం చూపించారు. ఇన్ సార్ట్-1 ఒక బహుళార్థ సాధక వ్యవస్థ. ఇది స్థానిక సమాచార సంబంధాలకు ఉపయోగపడుతుంది. వాతావరణ పరిశీలనలో చేస్తుంది. సమాచారాన్ని రిలే చేస్తుంది. దేశవ్యాప్తంగా ఉన్న టెలివిజన్ సెల్లకు ప్రత్యక్ష ప్రసారానికి వీలు కల్పిస్తుంది.

ఇన్ సార్ట్ వ్యవస్థను కేంద్రసమన్వయంలోని అంతరిక్ష శాఖ, సమాచార సంబంధాల శాఖ, భారత్ వాతావరణ శాఖ, ఆకాశవాణి, దూరదర్శన్ సంయుక్తంగా రూపొందించాయి. మొత్తం మీద ఈ వ్యవస్థను సమన్వయ పరిచే బాధ్యత ఒక ఉన్నతస్థాయి మంత్రిత్వ శాఖల కమిటీకి అప్పగించారు. ఈ కమిటీ కార్యాలయం కేంద్ర అంతరిక్ష శాఖ కార్యాలయంలో ఉంటుంది.

ఇన్ సార్ట్-1 వ్యవస్థ రూపకల్పనలో రెండు బహుళార్థ సాధక ఉపగ్రహాలను అంచనా వేశారు. ఒకటి మౌలిక ఉపగ్రహంగా పనిచేసి అన్ని రకాల సేవలను అందిస్తేమిటని, రెండవది అదనపు సేవలను అందిస్తేమిటని ఆశించారు. ఇన్ సార్ట్-1 కార్యక్రమానికి అవసరమైన ఉపగ్రహాలను అమెరికాకు చెందిన ఫోర్ట్ విరోస్పేస్ కార్పొరేషన్ తయారుచేసింది.

ఇన్ సార్ట్ కార్యక్రమంలో మొదటిదయిన ఇన్ సార్ట్-1ని ఉపగ్రహాన్ని 1982 ఏప్రిల్ 10న అమెరికాలో ప్రయోగించారు. దీని జీవితకాలం ఏడు సంవత్సరాలుగా అంచనా వేసినప్పటికీ సాంకేతిక కారణాల వల్ల 147 రోజుల తర్వాతనే ఈ ఉపగ్రహం పనికిరాకుండా పోయింది. ఆ తర్వాత 1983 ఏప్రిల్ లో అమెరికాలోని

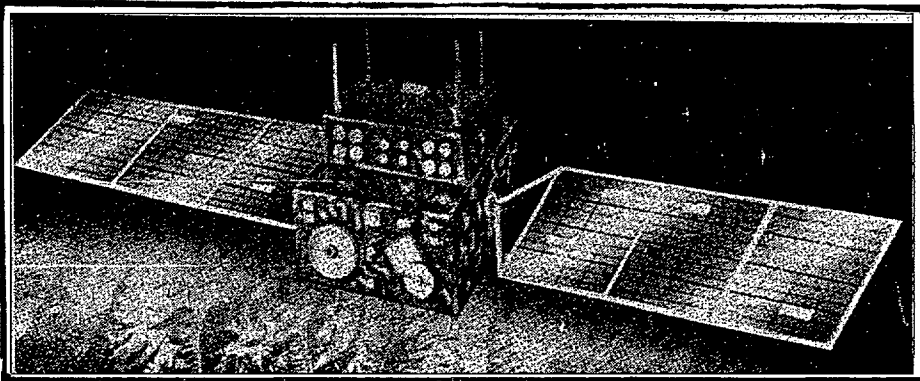
ఫ్లోరిడాలో గల కెనడి స్పేస్ సెంటర్ నుంచి ఇన్ సార్ట్-1ని ప్రయోగించారు. అది ఇప్పటికీ యథాగాత పనిచేస్తూ టెలివిజన్ చిత్రాలను, వాతావరణ సూచనలను అందిస్తూ ఉంది. ఇన్ సార్ట్-1ని ఏ 1988 జూలై 22న ప్రయోగించారు. ఇది రెండు రోజుల తర్వాత అది పనికిరాకుండా పోయింది. విద్యుత్ సరఫరాలో అంతరాయం ఏర్పడినందువల్ల అది భూమిలో సంబంధాన్ని

అద్భుతంగా అద్భుతదృశ్యాలు చూపే నిశ్శబ్దంగా నిత్యం ధ్వని వినిపించే ఉత్తమ త్యాగి ఉపగ్రహం

కోల్పోయింది. వగం శక్తి నష్టపోయినప్పటికీ ఆ ఉపగ్రహాన్ని పనిచేయించాలని చేసిన ప్రయత్నాలు విఫలమయ్యాయి. 1989 నాటికి మళ్లీ భార

ఇన్ సార్ట్-1ని రోడస్ లోకి పంపే ప్రయత్నాలు ప్రారంభమయ్యాయి. అయితే 1989 జూన్ 20న ఈ ఉపగ్రహాన్ని కెనడి స్పేస్ సెంటర్ లో

లోకి పంపించడాన్ని వాయిదావేయవలసి వచ్చింది. చివరికి 1990 జూన్ 12న ఇన్ సార్ట్-1ని విజయవంతంగా కక్ష్యలోకి పంపించడం సాధ్యమయింది.

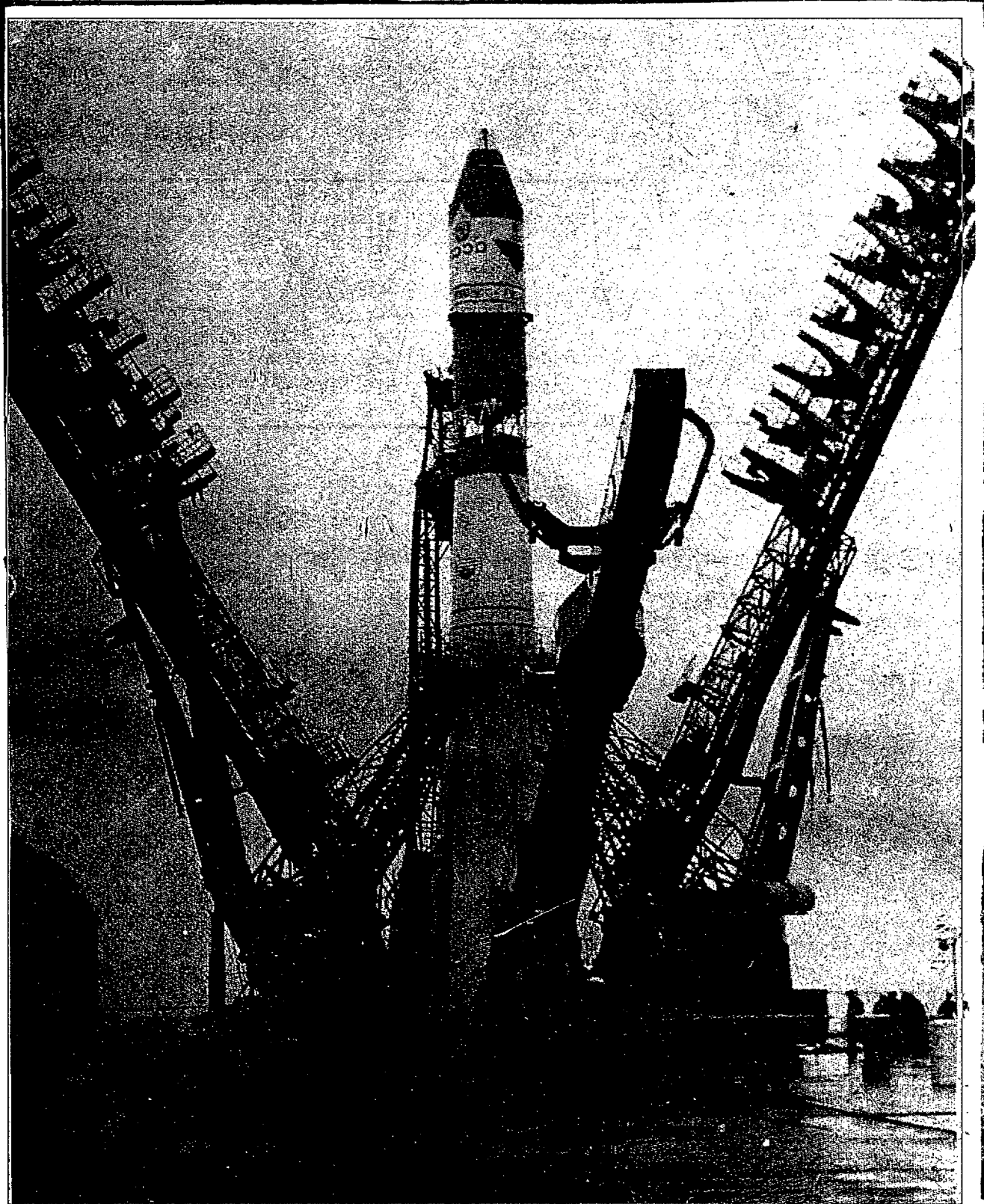

తదేశం ఒకే ఒక్క సమాచార ఉపగ్రహం మీద ఆధారపడవలసిన స్థితి వచ్చింది. ఈ స్థితిలోనే

డెల్టా రాకెట్ లో అనుబంధిస్తుండగా ఉపగ్రహం దెబ్బతింది. అందువల్ల ఈ ఉపగ్రహాన్ని కక్ష్య

ఇన్ సార్ట్-1డి ఉపగ్రహం మొత్తం బరువు 1293 కిలోలు. ఈ ఉపగ్రహమే భారత జాతీయ ఉపగ్రహాన్ని తీసుకు వెళ్లినది. దీన్ని తయారు చేయడానికి 8 కోట్ల రూపాయలు (120 కోట్ల రూపాయలు) ఖర్చయింది. చూడదగినంత సుందరమైన తర్వాత 24 నిమిషాలకు ఈ ఉపగ్రహం ఆఫీస్ ఖండంపైని చూపిస్తూ ప్రవేశించింది. ఈ కక్ష్యలో తిరుగుతున్నప్పుడు ఇది భూమికి అతి దగ్గరగా 168 కిలోమీటర్ల దూరంలోను, అతి దూరంగా 39,480 కిలోమీటర్ల దూరంలోను ఉంటుంది.

ఇన్ సార్ట్-1డి ఉపగ్రహం రోడస్ లో కక్ష్యలో సరిగానే తిరుగుతున్నదని కచ్చాటకలోని యునైటెడ్ శాస్త్రవేత్తలు 12.03 కు గుర్తించారు. యునైటెడ్

నెలకొల్పిన మాస్టర్ కంట్రోలు ద్వారా ఈ ఉపగ్రహాన్ని గుర్తించిన తర్వాత ఒక అరగంట లోపునే శాస్త్రవేత్తలు ఉపగ్రహాన్ని రాకెట్ నుంచి విడదీసే కార్యక్రమాన్ని పూర్తిచేశారు. ఉపగ్రహ ప్రయోగ కార్యక్రమంలో మూడవది, చివరిది అయిన ఈ ఉపగ్రహాన్ని చేయడంతో ఉపగ్రహం కనంతలుచే కస్ట్రోలో ప్రవేశించడం ప్రారంభించింది. అప్పటికే శాస్త్రవేత్తలు "ఉపగ్రహం అరోగ్యాన్ని పరీక్షించడం" ప్రారంభించారు. తర్వాత క్రమక్రమంగా ఉపగ్రహంలోని ఒక్కొక్క సాంకేతిక వ్యవస్థను సరైన క్రమంలో వెల్లడారు. 11 గంటలలో ఘామి చుట్టూ ఒకసారి పరిభ్రమించగలిగిన ఈ ఉపగ్రహాన్ని ఒక పరిభ్రమణం లోపే శాస్త్రవేత్తలు పూర్తిగా పరీక్షించారు. ఈ పరిభ్రమణం పూర్తయ్యేలోపే ఉపగ్రహానికి హెన్స్ కేంద్రంతో సంబంధం తెలిపాయి, అంతర్జాతీయ సమన్వయ కేంద్రాలతో సంబంధం ఏర్పడుతుంది.

ఇన్సాట్ 1డి పని ప్రారంభించిన తర్వాత మన అంతరిక్ష పరిశోధనా రంగం 1 ది మీద అదృష్టవశాత్తూ తగ్గిపోతుంది. ఇన్సాట్ 1డి ప్రయోగాన్ని స్వయంగా పరిశీలించడానికి అమెరికాలోని బారత రామబారి అడ్వండ్ హాస్పిట్ కేప్ కానెరవాలి ఉపగ్రహ ప్రయోగక్షేత్రానికి వెళ్లారు. ప్రయోగం "పూర్తిగా అత్యద్భుతంగా" ఉన్నదని "ఇది అమెరికాకు, భారతదేశానికి మధ్య నిజమైన సంయుక్త కృషి. సాంకేతిక నిపుణులు, సాంకేతిక నిపుణులు భారతదేశానికి అతి విలువైన కానుకను సమకూర్చిపెట్టారు" అని ఆయన అన్నారు.

ఈ మొత్తం కార్యక్రమానికి డైరెక్టర్ గా పని చేసిన డాక్టర్ ఎన్. చనంత రాకెట్ పరిశీలు, సరిగ్గా ఊహించినట్లుగానే ఉన్నదని, రోజున నాళ బయల్పడిన 24 నిమిషాలకు క్షుణ్ణతతో చేరిందని, 37 నిమిషాల తర్వాత హెన్స్ లోని ఉపరితల నియంత్రణ కేంద్రానికి కేడియో సంబంధాలు ఏర్పడ్డాయని 62 నిమిషాలకల్లా రాకెట్ ను, ఉపగ్రహాన్ని వేరుచేయడం జరిగిందని అన్నారు. ఐదు నుంచి ఏడు రోజుల లోపులో ఉపగ్రహం పూర్తిగా ఘాతక్షుణ్ణతతో వస్తుందని కాని మూడు నాలుగు వారాల పాటు ఉపగ్రహాన్ని మళ్ళీమళ్ళీ పరీక్షించిన తర్వాతనే వినియోగ సంస్థలకు అప్పగిస్తామని డాక్టర్ చనంత అన్నారు.

1990 జనవరి 1 నాటికి అంచనా వేసిన ప్రకారం ఇన్సాట్ 1డి దేశ సమాచార రంగంలో ఎంతో విలువైన సేవలను అందిస్తోంది. ప్రస్తుతం ఆసేవలను అందిస్తేనే బాధ్యతను 1డి స్వీకరిస్తుంది. 1డి ప్రయోగించి -తీరు సంవత్సరాలు ముగుస్తున్నందువల్ల ఆ ఉపగ్రహాన్ని ఇంకా ఎక్కువకాలం వినియో

అంచెలు అంచెలుగా అంతరిక్షంలో ఎదుగుతున్న భారత్

1962: అణుశక్తి శాఖచే భారత జాతీయ అంతరిక్ష పరిశోధనా సంఘం స్థాపన.

1963: తుంబా రాకెట్ ప్రయోగ కేంద్రస్థాపన.

1965: తుంబాలో అంతరిక్ష విజ్ఞాన, సాంకేతిక కేంద్ర స్థాపన.

1972: ఎయిర్ బోర్న్ రిమోట్ సెన్సింగ్ ప్రయోగాలు ప్రారంభం.

1975: సోవియట్ యూనియన్ నుంచి ఏప్రిల్ చంద్రామృదిన తొలి భారతీయ ఉపగ్రహం "ఆర్యభట్టు" ప్రయోగం.

1975-76: అమెరికా ఉపగ్రహం ఎ.టి.ఎస్-6 సహాయంతో శాటిలైట్ ఇన్స్ట్రక్షన్స్ టెలివిజన్ ఎక్స్ పరమెంట్ (ఎస్.ఐ.టి.ఇ.) ప్రారంభం.

1977: ప్రాంకో-జర్మన్ ఉపగ్రహం సింపాసి సహాయంతో 1977 నుంచి 1979 వరకు శాటిలైట్ టెలికమ్యూనికేషన్స్ ఎక్స్ పరమెంట్ ప్రాజెక్టు (ఎస్.టి.ఇ.సి.) నిర్వహణ.

1979: భూమిపై పరిశీలించడానికి సోవియట్ యూనియన్ నుంచి జాన్ విడువ రెండవ భారతీయ ఉపగ్రహం భాస్కర-1 ప్రయోగం.

1980: జూలై వర్తెనిమిదవ రేదిన శ్రీహరికోట నుంచి ఎస్.ఎల్.వి-3 ద్వారా రోహిణి ఉపగ్రహం అంతరిక్షంలో ప్రవేశం.

1981: మే ముప్పై ఒకటిన శ్రీహరికోట నుంచి 35 కిలోగ్రాముల రోహిణి ఉపగ్రహ ప్రయోగం. తొమ్మిదిరోజుల తరువాత సాంకేతిక కారణాల వల్ల వైఫల్యం. జాన్ చంద్రామృదిన కోరోహిం

చ్ గు యూనా నుంచి మొట్టమొదటి యూపీఓ ప్రయోగ సమాచార ఉపగ్రహం ప్రయోగం. నవంబర్ ఇరవైన సోవియట్ యూనియన్ నుంచి భాస్కర-2 ఉపగ్రహ ప్రయోగం.

1982: ఏప్రిల్ వదిన అమెరికా నుంచి ఇన్సాట్-1ఎ ప్రయోగం.

1983: ఏప్రిల్ వదిహేదిన ఎస్.ఎల్.వి. వద కొండు రాకెట్ ద్వారా శ్రీహరికోట నుంచి రోహిణి ఉపగ్రహ ప్రయోగం. ఆగస్టు ముప్పైన అమెరికన్ అంతరిక్ష నాక చాలెంజర్ ద్వారా ఇన్సాట్-1డి ప్రోయోగం.

1984: ఏప్రిల్ మూడున భారత సోవియట్ సంయుక్త కృషిలో మొట్ట మొదటి భారత "వ్యూహమి" స్పాస్డ్రెన్లిడర్ రాకెట్ శర్య ప్రయోగం.

1987: మార్చి ఇరవైనాలుగున ఎ.ఎస్.ఎల్.వి.డి-1 రాకెట్ ద్వారా శ్రీహరికోట నుంచి రోహిణి ఉపగ్రహ ప్రయోగం వైఫల్యం.

1988: మార్చి చంద్రామృదిన సోవియట్ యూనియన్ నుంచి భారత రిమోట్ సెన్సింగ్ ఉపగ్రహం ఐ.ఆర్.ఎస్-1ఎ ప్రయోగం. జూలై వద మూడున శ్రీహరి కోట నుంచి ప్రయోగించిన ఎ.ఎ.ఎల్.వి.డి-11 కూడా వైఫల్యం. జూలై 22న ఫ్రెంక్ గుయూనా నుంచి ఇన్సాట్-1సి ప్రయోగం. 1989 జనవరి ఒకటిన ఇన్సాట్-1 సి వైఫల్యం.

1989: ఉపగ్రహాన్ని చోడక నాకతో దిగిస్తుండగా ఇన్సాట్-1డి దెబ్బతింది. ప్రయోగం వాయిదా.

1990: జాన్ చంద్రామృదిన ఇన్సాట్-1డి ప్రయోగం.

గిండుకోలేమని గుర్తించి ఇప్పటికే కొన్ని రకాల సమాచారం కోసం మనం విదేశీ ఉపగ్రహాలపైన ఆధారపడుతున్నాము. మొత్తం మీద ఇన్సాట్ ద్వారా 97 అదాన/ప్రదాన సమాచార వ్యవస్థలు పనిచేస్తున్నాయి. వీటి శక్తిసామర్థ్యాలు వేరువేరుగా ఉన్నాయి. 118 మార్గాలకు సమానమైన 4372 వరస్పర సమాచార సంబంధాల వ్యవస్థను ఇన్సాట్ ఏర్పరిచింది. వీటిలో 61 స్థిరమైన కేంద్రాలు, 17చలనకేంద్రాలు, 19 విశాల వ్యవస్థలు ఉన్నాయి. ఇటువంటి సమాచార

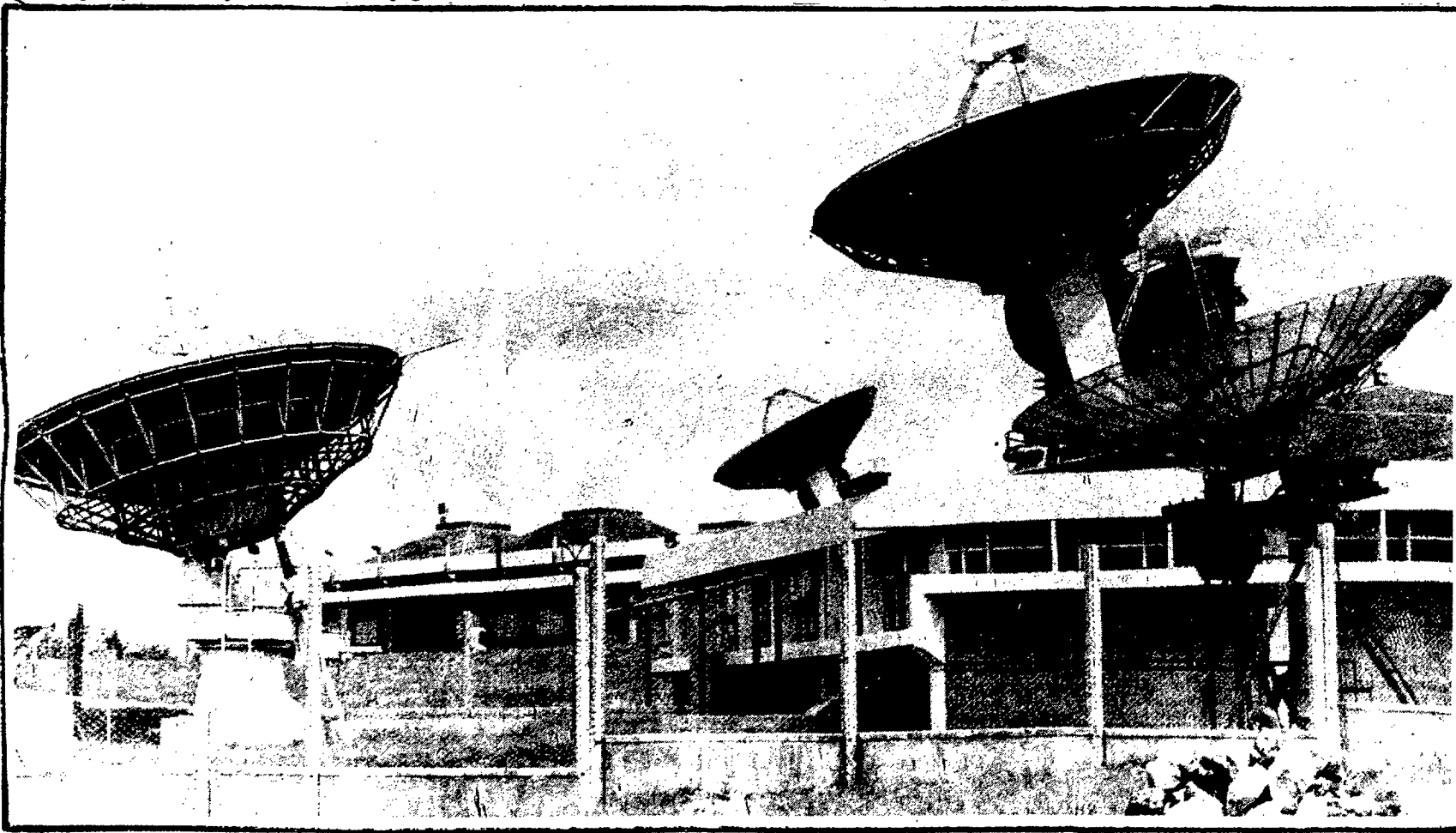
సౌకర్యాన్ని ఉపగ్రహం ద్వారా వినియోగించుకుంటున్న సంస్థలలో ఐ.ఎన్.డి.సి., ఐ. టి.ఐ., ఎన్.ఎస్. ఎల్ ప్రభుత్వ సంస్థలతోపాటు, హిందూ దినపత్రిక కూడా ఉంది. మరెన్నో సమాచార వ్యవస్థలను కూడా నిర్మించి ఇన్సాట్ పరిధిలోకి తీసుకురావాలని ప్రభుత్వం ఆశిస్తోంది.

రేడియో సంబంధాలు, టెలివిజన్ సమాచారం, తదితరమైన సమాచార సంబంధాలను కల్పించడంతో పాటు వాతావరణానికి సంబంధించి సమాచారాన్ని అందించడం ద్వారా ఈ ఉప

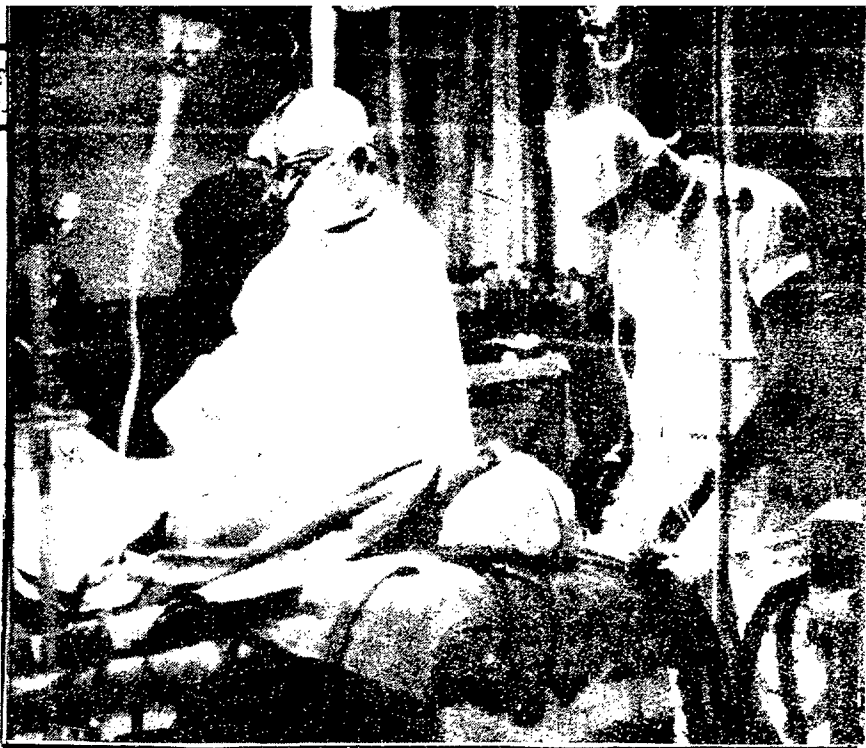
గ్రహం మన నిత్యజీవితావసర వస్తువుగా మారిపోతుంది. అయితే ఎక్కడో వేం మైక్ల దూరాన తన మానాన తాను తిరుగుతూ మనకు కనబడనైనా కనబడకుండా దృశ్యాలు చూపుతూ, శబ్దాలు వినిపిస్తూ మనకు మౌనంగా సేవచేసే మహాత్యాగి

ఈ ఉపగ్రహం. శాస్త్ర, సాంకేతిక రంగాలు సాధించిన ఈమహాదృశ్యానికి సవినయంగా ప్రణామం అర్పించడం కన్న విచేయగలం?

-కృష్ణ

మూత్రపిండం మార్పిడి చేస్తున్న దృశ్యం.

ఈ విషయంలో ప్రభుత్వం కీలక పాత్ర వహిస్తే ఈ వ్యాపారాన్ని నిరోధించటం అవ్యక్తమే కష్టమవుతుంది. మరణానంతరం అవయవాలను దానం చేసే వ్యక్తిని ప్రవేశపెట్టడం ద్వారా ఈ అక్రమ వ్యాపారాన్ని కొంత అరికట్టవచ్చు. ఈ విధమైన వ్యక్తి డెన్యూర్డ్, స్పీడన్, నార్మల్, స్క్రిప్టర్లాండ్ దేశాల్లో ప్రస్తుతం అమలులో వుంది. అక్కడ అవసరాలమేర మూత్రపిండాలు అందుబాటులో ఉండటంతో అక్రమ వ్యాపారాలు సాగే అవకాశం లేకపోయింది.

తాత్కాలిక ఉపశమనంకోసం అవసరాలు తీర్చుకునేందుకు వాతలు ఇచ్చే సామ్యుకు ఆశ వడి మూత్రపిండాలు దానం చేస్తున్నవారు ఆ తర్వాత అనేక ఇబ్బందులు ఎదుర్కొంటున్నారు. ఆపరేషన్ తర్వాత వాతలకు కల్పించాల్సిన వైద్య సదుపాయం ఎవరూ కల్పించలేదు. శస్త్ర చికిత్సలకు సంబంధించిన అనేక మెరుకదలను అభివృద్ధి

మూత్రపిండాల అక్రమవ్యాపారం

ద్రవించి, శక్తివంతమైన రోగ నిరోధక మందులను కరుణాన్విత మరణానంతరం అవయవాలు దానం చేసే వారు లేకపోవడంతో ఇవేమీ అంతగా ఉపయోగపడలేదు. మరణానంతరం దానం చేసిన మూత్రపిండాలు దేశంలో ఇంతవరకూ ఏడుగురికి మాత్రమే అమర్చారు. అటువంటి ఆపరేషన్ మన దేశంలో మొదటిసారిగా 1977వ సంవత్సరంలో బొంబాయిలోని జస్టిక్ ఆస్పత్రిలో జరిగింది. అప్పుడు మూత్రపిండాన్ని అమెరికా నుండి దిగుమతి చేసుకొన్నారు. చండీఘర్ లోని పోస్ట్ గ్రాడ్యుయేట్ ఇన్స్టిట్యూట్ లో ఐదు, అహ్మదాబాద్ లో ఒకటి అటువంటి ఆపరేషన్లు జరిగాయి. దేశంలో మూత్రపిండాలు వైద్య సికి గురవుతున్నవారిలో ఎక్కువమంది 25-45 సంవత్సరాల మధ్యనియస్కరే. మరణానంతరం మూత్రపిండాలు దానం చేసేందుకు ఎక్కువ మంది ముందుకువస్తే ఈ రోగులు జీవన పరిణామాన్ని ఐదు నుండి 20 సంవత్సరాల వరకూ వెంటాడుతారు. పేద దేశాల్లో అక్రమ వ్యాపారాన్ని ప్రోత్సహించుచువుతుండన్న ఉద్దేశంతో టెక్సస్ లోని దానం చేసే వారి నుండి మూత్రపిండాలు తీసుకొని ఇతరులకు అమర్చడానికి ప్రముఖ జర్నల్ సర్జన్ వాల్టర్ లాండ్ సస్ట్రే చెప్పారు. ఈజిప్ట్ నుండి ఒక వారికను అనవారిచి ఒక మూత్ర పిండాన్ని తీసివేసిన తర్వాత ఆ వారి

వైద్యశాస్త్రం ఊహించలేని విధంగా అభివృద్ధి చెందటంతో మానవ అవయవాల మార్పిడి చాలా సులువయింది. దాంతో వైద్యులు, ఏజెంట్ల సాయంతో దేశంలోనూ విదేశాల్లోనూ మానవ అవయవాల అక్రమ వ్యాపారం మరి ఎక్కువయింది. అవయవాలన్నింటి కంటే మూత్రపిండాలు విపరీతమైన గిరాకీ పెరిగింది. వాటికి 20 వేల నుండి 80 వేల వరకూ ధర వలుకుతోంది. బొంబాయి, మద్రాసు, హైదరాబాద్ నగరాల్లో కొన్ని వైద్య ఆస్పత్రులలో ఈ వ్యాపారం బాగుంటుగానే సాగుతోంది.

ఈ వ్యాపారం ముమ్మరంగా సాగులానికి నిరుద్యోగం ప్రధాన కారణం కాగా చిరదికం వేరొక కారణంగా చెప్పవచ్చు. కనీసం పొట్టు కూటి కోసమే మూత్రపిండాలు అమ్ముతున్న వారినంఖ్య వందల్లోనే ఉంటోంది. బహిరంగ రహస్యంగా సాగుతోన్న ఈ వ్యాపారాన్ని అరికట్టాలనే ద్వేయం ప్రభుత్వాల్లో ఏ కోసానా కనిపించలేదు. అమెరికాలో అవయవాల అమ్మకంపై కట్టుదిట్టమైన చట్టాలున్నాయి. ఇటీవలి కాలంలో ప్రభుత్వంపై ఈ విషయమై విపరీతమైన వత్తిడి రావడంతో ఈ మధ్యనే 12 మంది నిపుణులతో ఒక అధ్యయన బృందాన్ని ఏర్పాటు చేసింది. మూత్రపిండాలును ఎంత ధరకైనా కొనగలిగే ధనవంతులు వాటిని టెక్సస్ లో గానీ అమ్ముకునే నిరుపేదలు దేశంలో అనేకమంది ఉండటంతో మరణానంతరం మూత్రపిండాలు దానం చేసే వ్యాపారం మనదేశంలో ప్రారంభం కాలేదు. ఈ అవయవాల వ్యక్తిని అరికట్టేందుకు పున్న మార్గాలను అన్వేషించి వాటిని అమలు పరిచే బాధ్యత ప్రస్తుత ప్రభుత్వంపై వుంది.

ఐన్ లో ఉంచబడిన మూత్రపిండాం.

కను విడిచిపెట్టిన విషాద సంఘటనను వాల్టర్ లాండ్ వివరించారు. మద్రాస్, బాంకాక్ లోని కొన్ని ఆస్పత్రులు మూత్రపిండాలును బాగుంటూ విక్రయిస్తున్నాయని అయిన వేర్కొన్నారు.

మానవ అవయవాల అమ్మకంపై విషేధం విధిస్తూ ఒక చట్టం తేవాలని అవయవాల మార్పిడి సంఘం ప్రభుత్వానికి విజ్ఞప్తి చేసింది. ఈ సంఘం

దాత మూత్రపిండాన్ని తొలగిస్తున్న దృశ్యం.

కార్యదర్శి ఎల్.వి.ఎస్. యాదవ్ ప్రభుత్వానికి కొన్ని సూచనలు చేశారు. ఒక వ్యక్తి మరణించినట్లు నిర్ధారించబడితే ఆ వ్యక్తి మెదడు వనిచేయకపోవడమే ప్రమాణంగా తీసుకోవాలని ఈ సంఘం ప్రభుత్వాన్ని కోరింది. మెదడు పని చేయటం ఆగిపోయిన తర్వాత ఆ వ్యక్తి కృత దేహాన్ని తొలీయ ఆస్తాగా పరిగణించి అవయవాలు

తొలగించేందుకు వీలు కల్పిస్తూ చట్టం తేవాలని సంఘం విజ్ఞప్తి చేసింది.

కనీసం ఇప్పటికైనా ప్రభుత్వం ఈ విషయాన్ని కూలంకషంగా పరిశీలించి ఒక చట్టం రెస్తుందని ఆశిస్తాం.

-బి. వి. పి. ఆర్.

ఎన్నోప్రశ్నలు రేకెత్తించిన ఎలుగుబంటి

మున్నాకు కష్టకాలం వచ్చి పడింది. ప్రాస్తులో జరిగిన భారతీయ ఉత్సవంలో పాల్గొన్న మున్నాను చూసి అందరూ ఎంతో ముచ్చటపడ్డారు. విలాసాలకు నిలయమైన పాలెస్ సమీపంలో ఉత్సాహంగా తిరిగిన మున్నాకు ప్రస్తుతం అసలు స్వేచ్ఛ అనేది లేకుండాపోయింది. ఇంతకూ మున్నా అంటే ఎవరో అనుకోవద్దు. తమ పెంపుడు జంతువు అయిన ఎలుగుబంటికి సీసీఐఎస్, అతని భార్య వాలీల పెట్టుకొన్న ముద్దు పేరే మున్నా. అయితే ఈ ఎలుగుబంటి వ్యవహారం చాలా ప్రశ్నలను లేవనెత్తి పరికలలో ప్రముఖంగా చోటు చేసుకొంది.

మున్నాచే వీధులలో వినోద ప్రదర్శనలు ఇప్పిస్తూ, వీటి ద్వారా వచ్చిన డబ్బుతో సీసీఐఎస్ తన కుటుంబాన్ని పోషించేవాడు. గత నెల మొదటి తేదిన ఢిల్లీలోని కరంపురా ప్రాంతంలో మున్నా ప్రదర్శన ఇంకొన్ని నిమిషాలలో ప్రారంభం అవుతుందనగా, వర్యావరణ మంత్రిత్వ శాఖ అధికారులు వచ్చి మున్నాను తమ అదుపులోకి తీసుకొన్నారు. మున్నాను సీసీఐఎస్ సరిగా పోషించకుండా నిర్ణయంగా, నిర్లక్ష్యంగా ప్రవర్తిస్తున్నాడని ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలో వుంటే మున్నా సుఖపడుతుందని వాళ్ళు మున్నాను ఢిల్లీలోని జంతు ప్రదర్శనశాలలో వుంచారు. అప్పటి నుంచి మున్నా అక్కడి బోనులో ఒంటరి జీవితం గడుపుతోంది. జంతు ప్రదర్శనశాలకు తీసుకువచ్చిన తరువాత అయిదు రోజుల పాటు మున్నా నిరాహారదీక్ష చేసింది. ఆ తరువాత నుంచి ఇప్పటి వరకు కూడా, మున్నా కొంచెం రొట్టె, సీక్కు మాత్రమే అహారంగా తీసుకొంటోంది.

మున్నా ప్రస్తుతం ఒక రకమైన కంటి జబ్బుతో బాధపడుతోంది. ఈ జబ్బు వల్ల మున్నా పూర్తిగా గుడ్డిదై పోయే ప్రమాదం కూడా ఉంది. “సీసీఐఎస్ కుటుంబం మున్నా వళ్ళు, గోళ్ళు తీసివేశారు. ఇతర ఎలుగుబంటు వలె మున్నా చెట్టు ఎక్కిలేదు సరికదా, కనీసం వళ్ళు కూడా తినలేదు. వినోద ప్రదర్శనలో

భాగంగా మనుషులు మున్నాతో కుస్తీపట్టేప్పుడు వారికి ఏ విధమైన హాని కలగకుండా వుండడానికి సీసీఐఎస్ ఈ విధంగా మున్నాను వికలాంగురాలిగా చేశాడు” అని జంతు ప్రదర్శనశాల అధికారి ఒకరు అన్నారు. ఎంతోకాలం నుంచి నిర్లక్ష్యం చేయడం వల్లనే మున్నాకు కంటి జబ్బు వచ్చి, ఇప్పుడు సగం గుడ్డిదైపోయిందని జంతుప్రదర్శనశాల డాక్టర్లు చెప్పారు.

అయితే ఈ విషయంలో సీసీఐఎస్ అతని భార్య వాలీలను కదనం ఇంకో విధంగా వుంది. మున్నాకు కంటి జబ్బు రావడానికి జంతు ప్రదర్శనశాల అధికారులే పూర్తిగా బాధ్యులని వారు ఆరోపిస్తున్నారు. “మున్నా మాకు దీక్షలాంటిది. దానికే కనుక మాట్లాడే శక్తి వుంటే, మేములేని లోటు వల్ల తానెంత బాధపడుతున్నదో చెబుతుంది. మున్నా ఏ మాత్రం సంతోషంగా లేదు” అని సీసీఐఎస్ అన్నారు. సీసీఐఎస్ కు, అతని కుటుంబ సభ్యులైన నలభై మందికి మున్నాయే జీవనాధారం. మున్నాను జంతు ప్రదర్శనశాలలోని బోనులో పెట్టిన దగ్గర్నుంచి చిల్లిగవ్వ సంపాదన కూడా లేక వీళ్ళు బాధపడుతున్నారు. “మా జీవనోపాధి అయిన మున్నాను మా దగ్గర నుంచి బలవంతంగా తీసుకెళ్ళే పాక్కు వర్యావరణ శాఖ సహాయమంత్రి మేనకాగాంధీకి లేదు” అని సీసీఐఎస్ అన్నారు. మున్నా కోసం పోరాడటం సీసీఐఎస్ కు ఇదే మొదటి సారి కాదు. 1984లో రాజస్థాన్ అలవీ మంత్రిత్వ శాఖ మున్నాను పట్టుకుపోయి జైల్హౌస్ జంతు ప్రదర్శనశాలలో పెట్టింది. దీనిపై సీసీఐఎస్ కోర్టుకు వెళ్ళాడు. ఎలుగుబంటిని సీసీఐఎస్ కు అప్పగించవలసిందిగా రాజస్థాన్ లోని ఒక కోర్టు ఉత్తర్వు ఇచ్చిన తరువాత, మున్నాను తిరిగి సీసీఐఎస్ కు ఇచ్చారు.

ప్రస్తుతం మున్నా జీవితవ్యం గురించి సీసీఐఎస్, వాలీలతో కాక ఎంతోమంది ఆందోళన చెందుతున్నారు. జంతువులను ఆడించి కొన్ని వందల మంది తమ జీవనోపాధిని సంపాదించుకొంటున్నారు. మున్నా ఉదంతం తరువాత,

తమ జంతువులను కూడా ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకొంటుందేమోనని వీళ్ళందరూ భయపడుతున్నారు. కనపడిన ప్రతివారితో తమ గోడు వెళ్ళబోనుకొంటున్నారు. తాము అటలాడించే కోతులు, ఎలుగుబంటు, పాములు, వక్షులతో వీళ్ళు వీధులలో నిరసన ప్రదర్శన జరిపి, వర్యావరణ శాఖ సహాయ మంత్రి మేనకాగాంధీకి వ్యతిరేకంగా వినాదాలు చేశారు. తరువాత మేనకాగాంధీ ఇంటి ముందు కూడా ప్రదర్శన జరిపారు. అంతటితో ఆగకుండా వీళ్ళు ప్రధాని శ్రీ వి.పి.సింగ్ ఇంటి ముందు కూడా నిరసన ప్రదర్శన జరిపి, ఈ వ్యవహారంలో కోర్కెల చేసుకోవలసిందిగా ఆయనను కోరారు. అయితే ఈ విషయములో కోర్కెల చేసుకోవడానికి శ్రీ వి.పి.సింగ్ నిరాకరించినట్లు తెలుస్తోంది.

రాజకీయ నాయకులు పాల్గొని విభేదాలను కూడా విన్నవించి వీరికి మద్దతు ఇస్తున్నారు. ఒక రోజు స్థానిక జనతాదళ్ నాయకుడు ధీరేంద్ర ప్రతాప్ వీరికి నాయకత్వం వహించి ప్రధాని ఇంటి ముందు నిరసన ప్రదర్శన జరిపితే, ఇంకో రోజు కాంగ్రెస్ మాజీ పార్లమెంటు సభ్యుడు ధర్మదాస్ శాస్త్రి, వీరి ప్రతినిధి వర్ధానికి నాయకత్వం వహించి మేనకాగాంధీ ఇంటి ముందు ప్రదర్శన జరిపారు. పార్టీలు వేరైనా ఈ నాయకులు వేసిన ప్రశ్న మాత్రం ఒకటే. “వీళ్ళ ఏకైక జీవనాధారం అయిన జంతువులను బలవంతంగా స్వాధీనం చేసుకోవడానికి వర్యావరణశాఖకు వున్న పాక్కు ఏమిటి?” అని ఈ నాయకులు అడుగుతున్నారు.

“ఎలుగుబంటితో ప్రదర్శనలు చేయించి కానీ యండి, లేక ఎద్దులతో వనులు చేయించి కానీ యండి మన దేశంలో కొన్ని వేల మంది జంతువులపై ఆధారపడి జీవిస్తున్నారు. వీరికి ప్రత్యామ్నాయ జీవనోపాధి కల్పించకుండా ఈ జంతువులను ప్రభుత్వం స్వాధీనం ఎలా చేసుకొంటుంది” అని జనతాదళ్ నాయకుడు ధీరేంద్ర ప్రతాప్ ప్రశ్నిస్తున్నారు. “మనుషుల ప్రాణాలు పణంగా పెట్టి, వ్యవస్థ మృగాలను సంరక్షించడం చుకోవాలా?” అని ప్రధానికి సమర్పించిన ఒక మెమోరాండంలో వీరు ప్రశ్నించారు. మేనకాగాంధీ దగ్గర పెంపుడు కుక్కలు వున్నప్పుడు, సీసీఐఎస్ దగ్గర పెంపుడు ఎలుగుబంటి వుంటే తప్పేమిటి అని అబ్దుల్ లతీఫ్ అనే వ్యక్తి ప్రశ్నించాడు. ఇతడి మనుగడ పూర్తిగా ఇతని కోతిపైనే ఆధారపడి వుంది.

ఈ ప్రశ్నలన్నీ వక్కాకువెడితే, ప్రస్తుతం మున్నాకు వున్నది రెండే మార్గాలు. జంతు ప్రదర్శనశాలకు వచ్చే ప్రజలు చూచి ఆనందించడానికి బోనులోనే జీవితం గడవడం ఒక మార్గం కాగా, ప్రజల ఆనందం కోసమే వీధులలో ప్రదర్శనలు ఇవ్వడం ఇంకో మార్గం. అయితే ఈ రెండో దానిలో మాత్రం గొలుసులతో బంధించినా, కొంచెం అయ్యా, ఇట్లా తిరగడానికి స్వేచ్ఛ వుంటుంది. అంతే లేదా!

-వీరభద్రరావు

ఆగి ఆలోచిస్తేనే జీవితం!

వాసపడి దుమ్ము దూలిసి కడిగి పడేసింది. మొక్కలు మెరిసిపోతున్నాయి.

ఆకాశం బాధల కన్నీళ్ళను కాల్చేసి నిర్భంగా తేలిగ్గా ఉంది. చల్ల గాలికి హాయిలు పోతూ ఊగుతున్నాయి పూవులు. అద్భుతమయిన ఈ సృష్టి చిత్రాన్ని చూద్దానికి ఎన్ని కళ్ళూ చాలవు!

రాజురావు “సర్పంట్ అండ్ రౌన్” చదువుతున్నాను. ప్రతి వాక్యంలోనూ కవిత్వం అంతర్లీనంగా ఉన్న వేదాంతం... ఆగి ఆలోచించమంటోంది. అసలు అంత అద్భుతంగా ఎలా రాస్తారో అని ఆశ్చర్యం!

ఈ రచయితలు లేకపోతే ఏమాత్రం? మామూలు ఆషామాషీ రచనల మాటకాదు గాని, కొన్ని పుస్తకాలు చదువుతుంటే అర్థం కాని ఎంతో జీవితం కళ్ళముందు ప్రత్యక్షమవుతున్నట్టే ఉంటుంది. మాత్రంలో కష్టమంటే జీవితానికి సముద్రమంత లోతయిన అడ్డావు చెపుతుంది. జీవితానికి ఉన్న ఎన్నో పొరలను విప్పి వగ్గంగా నిలబెడుతుంది. ఏకాంతంగా ఉన్న మనిషి మెదడును పదునుపెట్టి భావనా బలాన్ని ఇచ్చి, ఎన్నో ప్రశ్నలు వేసి, జవాబులు అందించి.

జీవితాన్ని నిర్వహిస్తూ ఉండే గొప్ప పుష్పాలు వున్నాయి. మనిషియొక్క “లోయర్ నేచర్”ని కదిపి కుదిపే మామూలు రచనలకీ, ఎంతో ఉన్నతమయిన విలువలను అందిస్తూ, నిద్రించిన నేత్రాన్ని తెరిచి జీవితాన్ని మధించుకునే ఆలోచనలను అందిచ్చే ఉత్తమ రచనకీ ఎంత తేడా! ప్రేమా, అత్యుత్సాహం, అత్యుత్సాహం ఇవన్నీ పరిపూర్ణంగా స్వచ్ఛంగా చిత్రీకరించబడతాయి వీటిలో. అలాంటి జీవితం, అలాంటి పరమార్థం కోసం ఎక్కడో అంతరంగం నించి అన్వేషణ ఆరంభమయినప్పుడు జీవితం ప్రవాహంలేని కుళ్ళగుంటలా అయిపోతుంది. అక్కడ నించి వెళ్ళదీలేదు. అక్కడికి చేరదీ లేదు. అది పొందేది, పంచేది ఆ దుర్గంధమే!

అసలు కొందరు ఎలా తమ జీవితాన్ని అధి నంలో ఉంచుకుని ఉత్తమ విలువలకోసం పాలు పడతారో మాస్తే ఆశ్చర్యం అనిపిస్తుంది. త్యాగం రాజు, కబీర్, తులసీ, మీరా నుంచి గాంధీ నించి “మండే”లా వీరంగా మనలో ఒక తేజస్సుని నింపుతారు. తమ పాదసత్వో, త్యాగంలతో కాపీ, టిల్లాంటి చిన్న చిన్న సుఖాలను కూడా వదులుకోలేని మనం వాళ్ళ ముందు ఏ తరహాకీ నిలుస్తాం! ఎంత తెలిసీ అడుగుడుగునా అజ్ఞానంలో పడిపోతూ

ఉండంలోనే ఈ పుష్టి రహస్యం కాబోలు. మనిషి లోని ఈ బంహితలే కదా! అసలు ‘కర్మ’ అన్న దాన్ని చేయిస్తున్నాయి. మనిషిలోని కోరికలు, కోరికలవల్లనే అవి చెడుగా పరిణమిస్తున్నాయి. లేకపోతే ఈ భూతలం కూడా దేవతల నిలయ అయిపోదా! అయితే పడుతూ లేస్తూనే పసి పిల్లాడి సాగిపోతాడు మనిషి లోనలి ‘చేతనా’ ప్రేరణతో.

ఆలోచించిమాస్తే మనిషంతగా దుఃఖాన్ని మోసే ప్రాణి వేరే లేదనిపిస్తుంది. ఏదో ఊహలకు విచ్చేసలు వేస్తూ ఉంటాడు. ఎక్కడెక్కడో ఆలోచిస్తుంటాడు. జరిగినా, మానినా కలలు కనడం అతని అలవాటు. తన బడెంటి తెలుసుకోవడానికి మనిషి చేసే ప్రయత్నమే జీవితం! జీవించడంలోని బాహ్య పరిస్థితులలో లేదా ఉన్నా, మనిషిలోని అల్లుడుగు ‘తనన’ ఈ ఆవేదనకీ అర్ధాన్ని వెతుక్కోవడమే! ఈ వెతుకులాటలో ఎంతో మందిని తనవాళ్ళుగా చేసుకుంటాడు. ఎన్నో అనుబంధాలతో దిగిసిపోతాడు. అల్లుడున్న చిక్క-ముడుల్లాంటి అనుబంధాలను మానసికంగా విప్పకుంటూ పోవడమేనేమో జీవన గమనం! చివరకు మిగిలేది అత్యావ్యవహారం. తిండి, నిద్ర, సుఖం

కోసం శరీరం గెలిచేస్తే, మనసు అనుబంధాలలోని మాధుర్యం కోసం గొడవపెట్టుంది. దాన్ని నిద్ర పుచ్చేదేదో కావాలి. కాని అన్నీ అసంతృప్తినే మిగులుస్తూ ఉంటాయి. అయినా మనిషి ఎండ మాపుల వెంట పరుగుడుతూనే ఉంటాడు. అది అతని స్వభావం. ఆ పరుగుతో అలసి అలసి, ఆగి ఆలోచించినప్పుడు జీవితం అర్థం అవుతూ ఉంటుంది. నాలుకలో పాత్రధారికి నటించే కాస్తేపు తామ వేసే సాత్రే నిజం. కాని తెర పడిన తరువాత మళ్ళీ రియల్ పెల్డ్ కి వచ్చేస్తాడు. ఈ జీవిత నాటకంలోని ఒక్కక్క సీమకీ తెరపడుతూంటే సత్యం తెలిసినట్లుంటుంది. బాల్యానికి తెర - యువ్వనానికి, మధ్య వయసుకు తెరలు - ఇలా ఈ పొరలు విడి సత్యం వైపుకు ప్రయాణం.

మూసిఉన్న గుప్పిలు తెరిస్తే కాని ఏముందో తెలియదు. జీవితం ఒక్కో ప్రయాణం తరువాత ఆగి ఆలోచించడం, ఆ అనుభవాలను విశ్లేషించుకోడం, జరిగినపుడే అది అర్థమవుతుంది. అందుకే బ్రౌనింగ్ అంటాడు. “గ్రో వోల్డ్ ఎలాంగ్ ఎవ్ మి, ది బ్లడ్ ఈజ్ ఎల్ లు డ్”.

- డి. సత్యవాణి

తీయనిపాటలకు ప్రాణం రాజా

ధ్వని ప్రపంచానికి స్వరకల్పనాయకుడు ఇళయరాజా. సుమటిపై చొట్టె, చురుపై అంగ వస్త్రము, చింపిలిజట్టు, ముఖంపై మెరుపు అచ్చం గుడి పూతాలలా వుంటాడు ఇళయరాజా. 14 ఏళ్ల క్రితం 1976లో 'అన్నాకీ' అనే తమిళ చిత్రం ద్వారా సినిమా ప్రవేశం చేసిన రాజా నేటికి 500 చిత్రాలకు సంగీతం సమకూర్చి సినీ ప్రపంచంలో విశిష్ట స్థానాన్ని సంపాదించుకొన్నాడు. అయినా ఇళయరాజా, అయినా ఇళయరాజా, అదే నేటి ఫాషన్. ఇటీవలే తెలుగులో విడుదలైన విజయ డంకా మోక్షస్థుని 'జగదేవీరుడు, అతిలోకసుందరి' ఇళయరాజా సంగీతం సమకూర్చిన 501వ చిత్రం. ఒకప్పుడు సంగీత ప్రేమిలకు సైతం తెలియని రాజా గదికి నేడు వందల సంఖ్యలో విజయ, ప్రేమాధిలామలు, సన్నిహితులు వచ్చి వెల్లంతు అయినేమిటి, అయిన సంగీత ప్రపంచంలో అనేది తెలుస్తుంది. విరాడంబరంగా, మానంగా, ప్రశాంతంగా కనిపించే రాజా నేడు డక్షిణ చలనచిత్ర పరిశ్రమలో సంగీత చక్రవర్తి. ముఖ్యంగా వస్తున్న సినీసముద్ర అలలకు ఎదురీడుతూ ఒక చిన్న సున్నితమైన చిరుగాలి నవ్వుతో సైతం పూజిపోతూ తనదైన పల్లెటూరి చాగితో రంగప్రవేశం చేసిన రాజా కొడూరా కంలో వున్న ప్రసాద్ స్టూడియోలో అనంత సంగీత తపోవనంలో ద్వనిధ్వనిలో విడుదలై నట్లు కనిపిస్తాడు. అయిన ఆ సంగీత సృష్టికర్త ఇళయరాజా అంటే భలే అశ్చర్యపోతాం. సాయం త్రుపు సందర్భా మెల్లగా ఈ సినిమాలోకంలోకి అడుగుడి ఉదయపాడుడిలా తేజోవూరితంగా ఈ సంగీత ప్రపంచాన్ని తనది చేసుకొన్నాడు. ద్వనితో పుట్టాడు. ద్వనితో పెరిగాడు, ద్వనితో తీరిస్తూ వున్నాడు. ద్వని అతని డిపిటి, అహరం, అహర్వం. అదే అతని జీవితం కానీ మౌనం అతని అక్షరం. అవునూ, కాదు అనే రాజా తనదగ్గరకొచ్చే విజయలో సంభాషణ ముగిస్తాడు. అంతరంతు ఎక్కువ మాట్లాడడు. 1976లో 'అన్నాకీ' సినిమా విడుదలైన వెంటనే ఇళయరాజాను ఈ ప్రపంచం గుర్తించింది. అతని సంగీతంలో ఏదో అనందం, విశాలత ఉంటుంది. నిజానికి సంగీత దర్శకుల కొరతలేదు మనకి కానీ రాజా విభానమే వేరు ఏదైనా చిత్రానికి సంగీత కూపకల్పన చేసే సమయంలో స్టూడియోలో మనకి వివిధ ద్వనులు వినిపించవు. జనాలు కనిపించరు. పొడ వుడి వుండదు. డబ్బింగుమంది సహాయకులు రాజా సలహాలు శ్రద్ధగా వింటూ కనిపిస్తారు. అంతే

అప్పురపోతూ రాజాలో ఒక కంప్యూటర్ వని చేస్తోందని. 'జగదేవీరుడు అతిలోక సుందరి' చిత్రానికి సహాయుడిగా రాజాలో వనిచేసిన జి.కె. వెంకటేశ్ రాజాలో అనుభవాన్ని చెప్తూ 'మూడు రోజుల్లో రాజా ఏ చిత్రానికైనా సంగీతాన్ని సమ కూర్చే వని పూర్తిచేయగలరు' అదే వేరొకరైతే మూడు మాసాలు తప్పకుండా తీసుకొంటారు. అదే రాజా స్పెషాలిటీ అంటారు' ఒకప్పుడైతే రాజా కేవలం అయిదు రోజుల్లో రెండు చిత్రాల వని పూర్తిచేశారు అని వెంకటేశ్ చెప్తుంటే తూర్పుగోలంబి రాజా సంగీత ప్రపంచం ఎంత విశాలమైందో తెలుస్తుంది.

రాజా పాటలకు మ్యూజిక్ సమకూర్చుటలో అత్యంత శ్రద్ధ వహిస్తారు. 'చాలావరకూ అన్నిస్థానాల్లో అంతా చిడతీ సంగీతాన్ని వలకిస్తారు. ఎందుకంటే మేం అంతా బొంబాయి నుండి మద్రాసు వచ్చాం ఇళయరాజాలో కలిసి వనిచేసుకున్నాం' అంటాడు శ్యాంరాజ్. ఇళయరాజా పాట స్వరకల్పన చాలా తమాషాగా వుంటుంది. భృశ్యాన్ని తెచ్చే చూస్తారు. కొద్ది సెకన్ల కాలంలో అతని మనస్సులో శబ్దాలు వెళ్లులు సవరించుకొంటూ వెంచుకొంటాయి. అంతే పాటకు సంగీతం సమకూరిపోతుంది అంటారు శ్యాంరాజ్. ఇళయరాజా స్వరకల్పన పాటకుండంటే ప్రేక్షకులు ఇప్పుడు చెబుతున్నాం

టారు. ఏదైనా పాట వింటూ రెండునుమిషాలు కట్టి మూసుకొంటేపాట ఇళయరాజా పాటలు మనల్ని రికామిగా వుండవిచ్చవు అంటారు చిత్ర నిర్మాత డి.వి.ఎస్. రాజు రాజాలో వున్న వరిచ యంతో రాజా చిత్రపరిశ్రమలో నెలవర్ ఎన్ వేరొకరున్నారనుకొంటే అది మన మూర్ఖత్వం, భారతీయ చలనచిత్ర సంగీత ప్రపంచంలో ఏ ఒక్కరూ సాధించు విజయాలు రాజా సాధించారు అని ముఖ్యమంత్రి చెప్తూ హిందీ చిత్రాల సంగీత దర్శకుడు హెచ్. రాజ్ షాస్త్రి (సంగీత మాస్టర్) ఐష చక్రవర్తి (సంగీత చక్రవర్తి) ఈ రోజు అనేక చిత్రాలు విజయవంతం సాధిస్తున్నాయంటే దానికి కారణం రాజా సంగీతాన్ని సమకూర్చుటే. మూడుసార్లు తాళియ అవా పులుచూడ రాజా అందుకొన్నాడు. తవాత్వం చేస్తూ ఎందరి చాడలో తుడిచివేస్తున్న ఇళయ రాజా మాత్రం తన గతాన్ని మరచిపోలేకపో తున్నారు. గతం గుర్తుకు వచ్చినపుడు అయిన కట్టి చెమర్చుతాయి. కంటిపీటికాదుతున్నపుడు ఆ కప్పిటి వేగంలో సైతం సంగీతాన్ని సృష్టించి రికార్డ్ చేసే రాజా తండ్రి రామస్వామి అనిపించు ఎస్టేట్ లకు సూపర్ వైజర్ గా వుండేవారు.

చుట్టూకొండలు మధ్యలో ఒక చిన్న ప్రపంచం దానికి రామస్వామి ఉదవతి కూడా అందుకేనేమో అతనికి నలుగురు భార్యలు. పది మంది పిల్లలుగానీ వారిసమస్యలు రామస్వామికి వేర్వేరుకావు. ఆ ప్రపంచంలో అతని నలుగురు భార్యలూ, పదిమంది పిల్లలు అంతే అతనికిచ్చిన ప్రదము అభిమానంతో మామూలు మానవులకు సైతం అందడ దూరంలో ఆ ప్రపంచాన్ని చిర్రుచుకోవాడు రామస్వామి. పుట్టుకతో పాడనుకు దాంతో కీర్తిమతాన్ని స్వీకరించి డేసయల్ రామ స్వామిగా మారాడు. రామస్వామి 4వ భార్య కైతాళాయి ముగ్గురు పిల్లల్లో రాజా రెండోవాడు. రాజాను పెంచేందుకు తల్లి అన్నకన్నావాడింది. 8వ తరగతి చదువుతుండగానే మూలీ అన్నయ్య వరదరాజన్ మ్యూజిక్ ట్యూషిన్ లో చేరాడు అప్పుడే కమ్యూనిస్టుపార్టీ ప్రభావానికి లోనుకావటంతో రాజా జీవితం మారిపోయింది. కంఠం అదృతంగా వుండటంతో స్త్రీ చరణాలు రాజా పాడేవారు. అన్నయ్య భాస్కరరావు తంబలను, తమ్ముడు అమర్ చేర్చేరు సంగీత పరికరాలను ఉపయోగించి లెక్కలేనన్ని ప్రదర్శనలు ఇచ్చారు. దాంతో 'పాపాల్ సోదరులు'గా జనప్రదయంలో చాలుచేసుకొన్నారు. అదే సమయంలో భారతీ రాజాను కలవటం, భారతీరాజా వీరందర్ని వెంట చెట్టుకొని కొడంబాకం రావటం అన్నీ వెంట వెంటనే జరిగిపోయాయి. కానీ ఏ అవకాశాలు రాకపోవటంతో రాజా సోదరులు కప్పలు మొదల య్యాయి. కానీ కొంతంత చదువు, మంచి కంఠం అతనిలో సమకూర్చి పెంచాయి. పట్టుబడివలేదు. చలనచిత్ర అవకాశంకోసం ఎదురుచూశారు.

అప్పట్లో చిన్న మ్యూజిక్ ట్యూబ్ లో కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తున్న నేటి చాలాసంప్రద్యుక్తంగా ఉద్యోగంకోసం దరఖాస్తుచేశారు. కానీ పోస్ట్ నియం నిర్వహణకు ఉద్యోగం ఏదీ భారతదని దరఖాస్తు రిజిస్ట్రేరించటంతో 'సిల్వర్'ను వాయిం చగలను బాబ్బాబ్బాచెలో చేరారు. అంతే ఇళయ రాజా 'సెప్ప', అదృష్టవంతుడయ్యాడు. 1976లో

'అన్నాకీ' చిత్రానికి సంగీతాన్ని సమకూర్చిన 12 మందిలో ఇళయరాజా ఒకరు. కానీ అయిన తిగిల శబ్దాలతో సృష్టించిన పల్లెటూరావరక ద్వనితరంగాలు చిత్రం విడుదలయ్యేదే క్యాస్టెల్ల కూపంతో సంగీత ప్రేమిలందర్ని పలకరించటంతో ఇళయ రాజాకు కొత్త ఇమేజ్ వచ్చింది. బాబూ రాజా కాంచినేషన్ లో వచ్చిన చిత్రాలు సూపర్ హిట్ కావటంతో వారికర్త మధ్య వివరీతమైన స్నేహం

పెరిగింది. ఒక వకలో చాలు డిజిటల్ లోనెం వెళ్లగా భారతదేశం తిరిగి వచ్చేంతవరకూ రాజా ఏ చిత్రానికి సంగీతాన్ని సమకూర్చలేదు. నేను సాధారణ మనిషిని, నిజానికి నేను అమాయకాన్ని నాకు తెలిసింది చాలా తక్కువ. నేనుకొనలసింది ఎక్కువ అని ఎంతో విరాడంబరంగా చెప్తాడు రాజా. నాకు తెలియాలింది లేకపోతే సంగీతంలో అంతర్బుధమైవ్వోచ్చి అని రాజా అంటారు. గాల్కైనా తీసుకుంటుంది. కానీ రాజాకి తీరి కుండదు. విరామం అంటే మంచి చాలా రోజులైంది. అంటు ప్రపంచంనుండి తప్పిపోయి ఎన్నాళ్లయిందో గుర్తులేదు. నేనుకొనాలోనెం నేను గుతున్న తప్పతో ఇంకా ఏదో సాధించాలన్న తప సతో పాశ్చాత్యదేశాల్లో ఇటీవల కాలంలో ఎక్కువ సంగీత సర్వడిలో అలోచనలు చేపట్టే అధ్యా యనందేస్తూ తావాత్వమేస్తూ కృషిని కొనసాగిస్తున్నాడు. భారతీయ సంగీతంతోనూ, పాశ్చాత్య శాస్త్రీయ సంగీతంతోనూ కొత్త పులులు అన్వేషిస్తున్నాడు. పోలివుడ్ చిత్రం 'లైట్ హౌస్'కు రాజా సంగీతాన్ని సమకూర్చి పోలివుడ్ పరిశ్రమలో తనస్థానం వదిల వచ్చుకొన్నాడు. ఈ చిత్రంలో భారతీయ నటుడు రజనీకాంత్ కూడా దర్శకునివున్నారు. ఇంతటితోనే రాజా విశ్వ కూపం మనకి తెలిదు. 'బూబునేమ్ ఇల్', 'నదింగ్ బట్ చింద్' అడియో అల్బమ్ లు వింటే సందర్భాగాంకో అకల సందుల్లోనుండి దూసుకు వస్తున్న సూపర్ హిట్ గాల్లా చీప్లన్న గాలివనాలు సృష్టించే ద్వని ఎంత అయిదుకంగా, అద్భుతంగా ఉంటుందో తెలుస్తోంది. ఆ తరువాత మోక్షాక్ష సన్స్కరం సందర్భంగా కూపకల్పన చేసిన 'పల వేయూ మోక్షాక్ష' కూడా రాజా సృష్టించి కొత్త ద్వని తరంగాలు మనస్సుల్లో సాక్షాత్కరిస్తాయి. అకను, అకను నడుము గాలివనాల కడలిక, సుతారంగా అద్భుత ముద్దాడుతూ, సాగర్ తీరంలో కల్లోలాలు సృష్టించే అలల కదలికలను రాజా రికా ర్డుల్లో బంధించారు. సంగీతంలో కొత్తద్యారాలను దాటేందుకు సింగపూర్ వెళ్లి కంప్యూటర్ కోర్స్ చేశాడు. మృదంగ, సామ్రాట్ టి.వి. గోపాల కృష్ణన్ దగ్గర కర్ణాటక సంగీతంలో మెళుకువలు నేర్చుకొన్నారు. నాకున్న ఆలోచనలు, నాకున్న స్పందనలు పదిది చాలా చిన్నది. ఈ విశాల ప్రపంచంలో ప్రతిదీ అశాస్త్రీయమే. ఈ సృష్టిలో ద్వని ఒక్కటే నా దృష్టిలో శాస్త్రీయం అని ఇళయరాజా అంటాడు. ఈ వేదాంతానికి గణిని, విధానాన్ని విధనాడితే ధ్వన్యత్యక్తిలో సృష్టిం చిన అడునాతన పరికరాల శబ్ద తరంగాలు మన మనస్సులను కల్లోలం చేస్తుంటే అదే శాశ్వతం అనిపిస్తుంది.

- బి. వెంకటప్రసాద్

ముగుస్తున్న మహా ఇతిహాసం

టి.వి. సీరియల్స్ చరిత్రలో సంచలనం సృష్టించిన "మహాభారత్" సీరియల్ జులై 8'న తేదీతో పూర్తవడంతోంది. 93 భాగాలు గల ఈ సీరియల్ 1988 అక్టోబర్ 2న తేదీన ప్రారంభమై దాదాపు రెండు సంవత్సరాలపాటు టీవీ ప్రేక్షకులను ఎంతవరకు ఆకర్షించిందంటే ఈ సీరియల్ లేని లోటును మరో సీరియల్ పూర్తిచేయగలుగుతుందా!? తరువాత ఏ సీరియల్ వస్తుంది? అని ప్రతి ఒక్కరూ ప్రశ్నిస్తున్నారు.

నిజమే ఇందులో ఆశ్చర్యపడవసింది ఏమీ లేదు. ఆదివారం రాగానే "మహాభారత్" చూడాలన్న ఆనందం ఏ అనివార్య కారణాలవల్లా ఆ వారం చూడకపోతే ఆ రోజంతా ఏదో పాపాట్లుకున్నంత నిరుత్సాహం.

"దుదాయదా హి ధర్మస్యః, గ్లానిర్వతరి భారతః"

అభ్యుత్థానమధర్మస్య, తదా త్మానం సృజామ్యహం

పరిత్రాణాయ సాధూనాం, వినాశాయ చ దుష్టుణాం

ధర్మ సంస్థాపనార్థాయ, సంభవామి యుగే యుగే."

ఈ శ్లోకం "మహాభారత్" ప్రారంభానికి మూలం. ఈ శ్లోకం మొదలయిందంటే ఎక్కడి వారక్కడ "ఎలర్ట్" అయి పోయేవారు. గాము చేస్తున్న పని ఏదైనా కావచ్చు, ప్రస్తుతానికి అది ఆపి టీవీ దగ్గరికి చేరేవారు. సీరియల్ ను చూస్తున్నంతసేపూ అదో రకమైన ఏకాగ్రత, ఆ సమయంలో చిన్న పిల్లలైనా ఏదైనా గానీ, అల్లరిగానీ చేస్తే పెద్దలు తీవ్రంగా స్పందించేవారు. ఇంతకుముందు "రామాయణ్" సీరియల్ వచ్చి ఇతిహాస సీరియల్స్ కు ఒక ప్రత్యేకమైన తెచ్చి పెట్టింది. ఈ సీరియల్ తో మానసికంగా సన్నద్ధులైన టీవీ ప్రేక్షకులు "మహాభారత్" ఎన్నడై పూర్తా అని ఎదురుచూస్తుండగానే బుద్ధితెర్రై ధర్మ సమిష్టింది. అయితే సీరియల్ మొదటి కొన్ని భాగాలు ఓ మాదిరిగా అనిపించినా, చిన్ని కృష్ణుడి చిరిపి చేస్తేనే ఈ పు నందుకుని, బాల్యంలో ఉన్న భీమ, దుర్యోధనుల వైరుధ్యం, క్రమంగా పెద్దవాళ్లు అయ్యాక కారవ, పాండవుల మధ్య మనస్ఫుర్తలు, శకుని కపటి పన్నాగాలతో పరాకాష్ఠ వందుకుంది.

"రామాయణ్" సీరియల్ ను విక్రించిన ప్రేక్షకులు 75 శాతం కాగా ఈ రికార్డును

అర్రలు గొడుతూ దాదాపు 95 శాతం టీవీ ప్రేక్షకులను అలరించిన "మహాభారత్" టీ.వి.

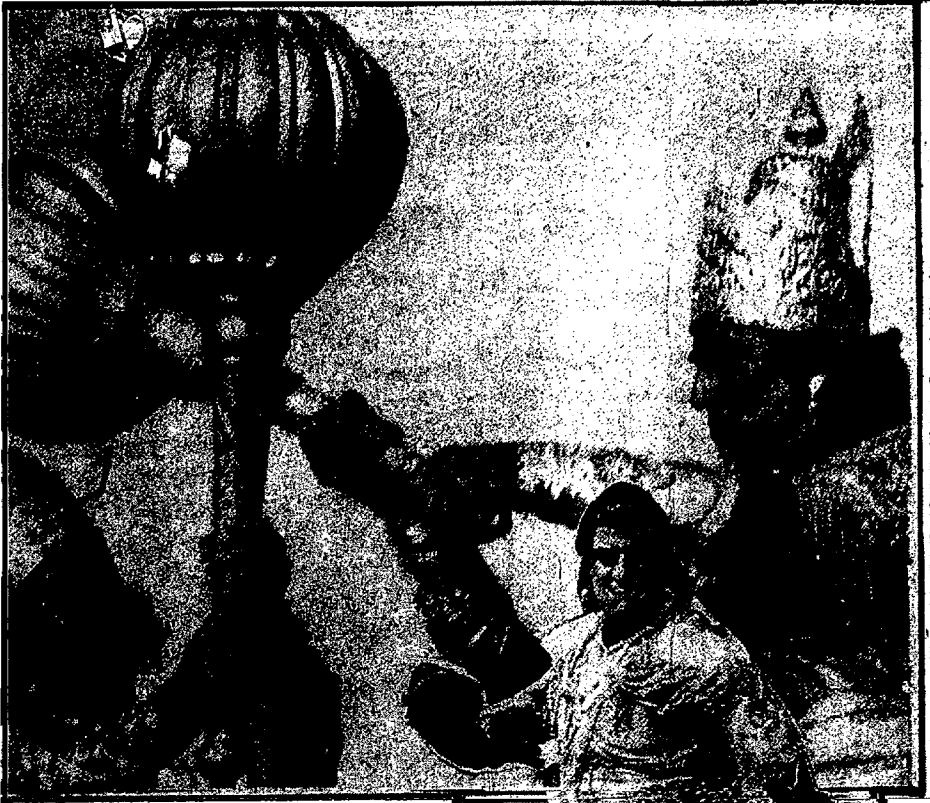
సీరియల్స్ చరిత్రలోనే సంచలన రికార్డు సృష్టించింది.

ఆదివారం రాగానే సాధారణంగా ఎవరైనా రకరకాల ప్రోగ్రాంలు వేసుకోవడం వరిపాటి. అయితే "మహాభారత్" సీరియల్ ప్రారంభం అయినప్పటి నుండి ఆ సమయాన్ని మినహాయించి ప్రోగ్రాంలను వేసుకోవడానికి అలవాటు పడ్డారంతా. అంతదాకా ఎందుకు స్వయంగా భారత ప్రధాన మంత్రి, తమ కార్యక్రమాల పట్టిలో "మహాభారత్" సమయాన్ని మినహాయించేవారట. అంటే "మహాభారత్" ఎంతటి జనాకర్షణ పొందిందో వేరే చెప్పనవసరంలేదు.

నిజంగా "మహాభారత్" సీరియల్ లో నటించిన నటీనటులంతా కొత్తవారే అయినా వారు ఆ పాత్రల్లో నటించారనే కంటే జీవించారనటం చాగుంటుంది. "మహాభారత్" పట్ల ప్రజల్లో మొదట్నుంచి ఒక అవగాహన, స్వంత అభిప్రాయాలున్నాయి. అయితే అర్జునుడనగానే విల్లంబులు చేత బూనిన వ్యక్తి, భీముడనగానే గధాదారి మన కళ్లముందు మెదిలివా సృష్టమైన రూపాలపై మాత్రం మనకు అంతగా అవగాహన లేదనే చెప్పాలి. కానీ ఇప్పుడలా కాదు. యుద్ధిష్ఠరుడనగానే గతేంద్ర చౌహాన్, భీముడనగానే ప్రవీణ్ కుమార్, అర్జునుడనగానే ఫిరోజ్ ఖాన్ (ఇప్పుడు అర్జున్ గా పేరు మార్చుకున్నారు) నకులుడనగానే సంచీవ్, సహదేవుడనగానే సమీర్, అలాగే కృష్ణుడనగానే నితిష్ ఛరద్వాడ్, భీష్ముడనగానే ముఖేష్ షెఖన్నా ఇలా చెప్పకుంటూ పోతే ఈ సీరియల్ ద్వారా గుర్తింపు పొందిన నటులెందరో ఉన్నారు. వీరంతా ఆయా పాత్రల్లో జీవించారు. ఉదాహరణకు ఒక సందర్భంలో కృష్ణుడు, భీష్ముడు, ధర్మరాజుల మధ్య సంభాషణ చూద్దాం.

ద్రోణాచార్యుణ్ణి దుష్టద్యుమ్ముడు చంపిన తరువాత అందరూ భీష్ముడి వద్దకు వస్తారు. 'వాసుదేవుని వ్రణామాలు స్వకరించు గాంగేయా!' అని కృష్ణుడు నమస్కరించగానే భీష్ముడు కళ్లు తెరిచాడు. 'కానీ ఏమీ అనకపోయేసరికి మళ్ళీ కృష్ణుడే 'గాంగేయా, దీవించరా!' అని అడిగాడు. అదులుగా 'లేదు నీ దర్పన భాగ్యంతో నేను ధన్యుడనయ్యాను యశోదానందనా! గోకులంలోని ఇళ్లల్లోంచి దొంగిలించిన పెన్నలోంచి ఒక చిట్టెడు, నాచేత తినిపించు, నా జీవితం నవలం అవుతుంది అని కోరిన భీష్ముడికి అదులుగా' 'ఓ

మహాపురుషుడా! సావల్యం, వైవల్యం అనేవి కేవలం రెండు పదాలు మాత్రమే! ఈ పదాలకు స్వతహా ఎటువంటి అర్థం లేదన్న సత్యం తెలిసినవారు ఈనాడు మీరు తప్ప ఎవరున్నారు? జయనామాల, సావల్య, వైవల్యాల అనేవి పరిణామానికి సంబంధించిన వేరు వేరు పేర్లు మాత్రమే! పరిణామం అనేది ఎన్నడూ మీ చేతుల్లో ఉండదు. భిష్ణు ప్రతిజ్ఞ చేసేటప్పుడు దాని పరిణామమేమిటో మీకు తెలుసా, దాని పరిణామం గనక మీకు తెలిసి ఉంటే నిస్సందేహంగా మీరలాంటి ప్రతిజ్ఞ ఎంత మాత్రం చేసి ఉండేవారు కాదు. కిందను ముని శాసం అర్జున వచ్చి ఉండకపోతే పాండురాజు రాజ్యపాలన చేసి ఉండేవాడు. ధృతరాష్ట్ర మహారాజుకు కిరీటం ధరించి, సింహాసనాన్ని అధిష్టించే అవకాశమే వచ్చి ఉండేది కాదు. అయిన మహాత్మ్య కాంతరం నరకంలో కన్నకొడుకు దుర్యోధనుడు పెంచి పోషించబడేవాడు కాదు.

పితామహ! ఇదంతా జరగకపోతే మీరిలా అంశయ్యపై వడి వుండేవారు కాదు! గాంగేయూ, ఇది మీ ప్రతిజ్ఞ తాలూకు కర్మ భూమి. దాని పరిణామం మీకు తెలియదు కాబట్టే మీ ప్రతిజ్ఞ ఈనాడు ఇలా నెత్తురు లోడుతూ ఇలా వడి ఉంది. కాబట్టి జరిగిన దానికి, జరుగుతున్న దానికి, జరగబోయే దానికి మీరే బాధ్యులని భావించవద్దు. మీ మోక్షం మీద మీ హక్కు బుజువైంది. పితామహ! అని వివరించారు కృష్ణుడు.

దానికి బదులు ఇవ్వలేని భిష్ణుడు తలలు వంచుకొని ఉన్న పాండవులకేసి మాస్తూ 'కుమారా, యుద్ధిష్ఠిరా! ఈరోజు మీరు ఎందుకు శిరస్సుల బరువుల్ని మోయలేకపోతున్నారు?' అని అడిగాడు.

'ఈరోజు మావల్ల ఒక మోరమైన అపరాధం జరిగింది పితామహ! అని సమాధానం ఇచ్చాడు యుద్ధిష్ఠిరుడు.

'అపరాధమా! మీరు మీ విస్మర్తి గాయన రుచుకున్నారా' అని అడిగాడు భిష్ణుడు.

'లేదు పితామహ! లేదు!' యుద్ధిష్ఠిరుడి సమాధానం.

'మీలో ఎవరైనా నిరాయుధుడైన యోధుణ్ణి వధించారా?' భిష్ణుని ప్రశ్న.

'భిష్ణు అధిమన్యుని గురించి మాట్లాడడానికి రాలేదు గాంగేయూ' అన్నాడు కృష్ణుడు.

'కృష్ణా, మరి వీళ్లం చేశారు?'

'ఆ విషయం వాళ్లే చెప్పతారు వినండి.'

'మరి వీళ్లు మానంగా ఎందుకు నిలబడ్డారు?' మాట్లాడరెండుకు?' వీళ్ల అవరాధం లాక్ష్యాపాం, ద్యూత క్రీడాభవనం, కులవధువు ద్రోపడి వస్త్రాపహరణం తాలూకు అశ్రిం దృశ్యం కన్నా పెద్దది కాకూడదే' అన్నాడు భిష్ణుడు.

'గురుదేవుడు ద్రోణాచార్యుడు...గురుదేవుడు ద్రోణాచార్యుణ్ణి నేను వరికిన అబద్ధం వధించింది...పితామహ! అన్నాడు యుద్ధిష్ఠిరుడు.

'అబద్ధమా?! ధర్మరాజు యుద్ధిష్ఠిరుడు అబద్ధం చెప్పాడా?' మీరు వెల్లిపొండి ఇక్కడ నుంచి. నాకు సాధ్యమై ఉంటే నా జీవితం నుంచి ఈ క్షణాన్ని తీసిపారేసేవాడి. నా ప్రియమైన యుద్ధిష్ఠిరుడు అబద్ధం చెప్పాడన్న వాడ్ని... మాతా సరస్వతి...మాతా సరస్వతి...! ఆగ్రవాంతో కపించిపోతున్న భిష్ణుడి.

'మీరు ఒక్కొక్కటిగా అప్రయమైన క్షణాన్ని మీ జీవితంలోంచి తొలగించుకుంటూ పోతే మీకు జీవిత కాలం అనేది ఏమీ మిగలదు గాంగేయూ!' ద్రోణాచార్యుణ్ణి ఈ ఐదుగురు పోదరులు కలసి కూడా ఏమీ చేయలేని పరిస్థితి ఏర్పడింది. మరి ఏమి చేస్తారు? వీళ్లు ఈ ధర్మయుద్ధాన్ని ఓడిపోతారా? భరత వంశపు కులవధువు వేశ్య అని, అజ్ఞానామనే కుట్ర జరగనేలేదనే దుర్యోధనుడు చరిత్రకారులతో రాయించుకునే పరిస్థితుల్ని కల్పించాలా? ద్రోణాచార్యుడు ధృతరాష్ట్ర మహారాజు

బుణామే నదానమని నమ్మారు. ధర్మం గురించి ఆలోచించలేదు' అని వివరించారు కృష్ణుడు.

'కానీ వీళ్లు ఒంటరిగా లేరు యుద్ధానందనా! మధ్య వీరి వెంట వున్నావు! నా చక్కదారీ, నీముందు భిష్ణు, ద్రోణాదులు మాత్రం ఎంతసేపు నిలువగలరు!' అని అడిగాడు భిష్ణుడు.

గాంగేయూ! ఈ యుద్ధంలో శత్రు దారణ చేయనని వాగ్దానం చేశాను గదా! అని చెప్పిన కృష్ణునికి 'మరి నీవు నా మీదకు విరుచుకుపడలేదా' అని ప్రశ్న వేశాడు భిష్ణుడు. బదులుగా నవ్విస్తూ కృష్ణుడు 'అది మీ శౌర్యానికి నా ద్రోణామం మాత్రమే గాంగేయూ' అని అన్నాడు కృష్ణుడు.

'యశోదా సందనా మధ్య నీ చిరిపి చేస్తే అన్నీ గోకులంలోనే వదిలిపెట్టావనే విన్నానే!' అని అన్నాడు భిష్ణుడు.

'అంటే మీరు వీళ్లను క్షమించినట్లేదా పితామహ?' అని అడిగాడు కృష్ణుడు.

'నువ్వు చెప్పినప్పుడు ఎవరు మాత్రం కాదనగలరు?' అన్నాడు భిష్ణుడు నవ్వుతూ.

ఈ సంభాషణ అక్షర రూపంలోనే ఇంతటి ఆనందాన్ని, ఆలోచనలని శత్రుస్థంబు ఇక బుల్లి తెరపై పిక్షించేప్పుడు స్పందించని ప్రేక్షకుడంటాడా? ఇలా ఒకరి కంటే ఇంకొకరు పోటీపడి ఆయా పాత్రల్లో జీవించారు.

అలాగే ఇంకో పందర్బంట్లో భిష్ణుడు దుశ్శాసనుడి ఛాతిని చీల్చి విడిచి చేసిన తర్వాత కర్ణుడికి, అర్జునుడికి మధ్య పోరు ప్రారంభమై తీరాకర్ణుడు బాణం విడిచే సమయానికి మార్గాస్తమయం అవుతుంది. అది చూసిన అతడు ఎక్కువెట్టిన విల్లుని దింపి ఆ రోజుకు యుద్ధాన్ని ముగిస్తాడు. శిబిరానికి తిరిగి వచ్చిన కర్ణుణ్ణి "ఎక్కువెట్టిన విల్లుని తిరిగి ఉపనంపారించుకున్నావెందుకు మిత్రమా?" అని దుర్యోధనుడు అడిగినప్పుడు తన నిస్సహాయతను వ్యక్తం చేస్తూ కర్ణుడిలా అంటాడు. "దుర్యోధనా, నా సమస్యను అర్థం చేసుకో! నువ్వు ధృతరాష్ట్ర మహారాజు కుమారుడవు. భరత వంశస్థుడవు. యయారి, కురువంటి మహాయోధుల వారసుడివి. పాండవులు కూడా అంతే. మీరు ఏదైనా నియమం ఉల్లంఘించినా మీ చరిత్ర ఏదో రకంగా మీకు మార్గాంతరం చూపిస్తుంది. కానీ ఈ రాధేయుడికి ఎవరు సాయంగా వస్తారు మిత్రమా? నీ తండ్రిగారి సారథి నడి ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోతున్న బాంకుణ్ణి తెచ్చి పెంచి పోషించాడు. అతడు ఎవరు? అతని చరిత్ర ఏమిటి? అతడు ఎవరికి వారసుడు? అతని వంశం ఏమిటి? ఈ రణరంగంలో నేను పూర్తిగా ఏకాకిని మిత్రమా! నా బాహువులు, నా ధనస్సులు తప్ప నాకెవ్వరూ లేరు మిత్రమా! కాబట్టి నేను ఏ నియమాన్నీ ఉల్లంఘించలేను. నీకాసం గాని, చివరికి నాకాసం గాని నేను ఆ పని చేయలేను" అంటాడు.

ఎంతటి రాతి పుడయాన్నానా కరిగింది, క్షణంపాలు కలవర పెడుతుంది నీసేవకం. ఒక్క ఈ మూలల ద్వారానే కర్ణుడి పరిధులను, ఆ పాత్ర స్వభావాన్ని, ఎన్నట్లైనా తన ఏకాకినన్న విషయం విస్మరించని వాణ్ణి చెప్పకున్నాడు.

ఈ సన్నివేశంలో కర్ణుడిగా నటించిన పంకజ్ఞాధిర్ ఆ పాత్రకు నిండుదనాన్ని ఇచ్చాడు. అలాగే దుర్యోధనుడిగా నటించిన పునీత్ ఇస్సార్, శకుని పాత్రదారి నవీ సైంలాల్ ఇలా ప్రతి పాత్రదారి ఆయా పాత్రలను 'ఇలాగే ఉండాలి' అన్న మాదిరిగా పోషించారు.

మల్లాల వంటి దృశ్యాలు చిత్రీకరించేటప్పుడు చూపించిన పాటోగ్రఫీ నైపుణ్యం హాసీపుద్ స్టాయి చిత్రీకరణను గుర్తుకు తెచ్చింది.

విమర్శలు

ఇక ఈ సీరియల్ పై విమర్శల విషయానికి వస్తే పాత్రల స్వభావాన్ని పత్రీకరిస్తున్నారనీ, కుదిస్తున్నారని విమర్శలు వచ్చాయి. ఇంత భారీ ప్రాజెక్టును చేపట్టినప్పుడు ఆ మాత్రం విమర్శలు రావడం సహజమే. రామానంద సాగర్ 'రామాయణ్'పై మాత్రం విమర్శలు తారాస్థాయి నందుకున్నాయనే చెప్పాలి. ముఖ్యంగా 'ఉత్తర రామాయణ్' ప్రసార సమయంలో సీరియల్ ను కాబాని పొడిగిస్తున్నాడని, పాత్రల స్వభావాన్ని పూర్తిగా పత్రీకరిస్తున్నాడనీ తీవ్ర విమర్శలు వచ్చాయి. కొన్ని సందర్భాలలో 'సాగర్' గారు టీవీ ద్వారా వివరణలు కూడా ఇచ్చుకోవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడింది. "మహాభారత్" విషయంలో అలాంటివి రాకూడదని నిర్ణయించుకున్నట్లున్నారు చోప్రా ద్వయం. కదను పొడిగించడానికి అవకాశాలున్నా, సీరియల్ ను 93 భాగాలుగా పైటి పొడి గించడానికి టీవీ అధికారులు గ్రీన్ సిగ్నల్ ఇవ్వడానికి సిద్ధంగా ఉన్నా చోప్రా ద్వయం మాత్రం 93 భాగాలలోనే పూర్తి చేశారు. ఇది కూడా కొంతవరకు మంచిదే. ఎందుకంటే 'తిననీ తిననా' తీపి కూడా చేదు' అంటారు. ఈ నామది తెలిసిన చోప్రాద్వయం ఆ పరిస్థితిని రాయకుండా ఆగ్రహిస్తాడు.

నటీనటుల అదృష్టం

"మహాభారత్"లో గుర్తింపు పాత్రలలో నటించిన ప్రతి నటుడిది అదృష్టమనే అనుకోవాలి. అప్పటివరకూ తామెవరో తెలియని వారు కూడా ఈ సీరియల్ ద్వారా వెలుగులోకి వచ్చారు. నిస్సందేహంగా ఈ క్రెడిట్ చోప్రా ద్వయానికి దక్కుతుంది. కేవలం ఈ సీరియల్ ద్వారానే నటులుగా గుర్తింపు పొందినవారు ఇప్పుడు వెండి తెరపై కనబడడానికి ఉద్రాతలా గుతున్నారు. ఈ ప్రయత్నంలో ఎవరి పాల్లు వారు పడుతూనే ఉన్నారు. అప్పడే "మహాభారత్"లో ముఖ్య పాత్రలు ధరించిన చాలామంది నటులు హిందీ, తెలుగు అనే రేఖం లేకుండా తలా ఐదు నుండి పది చిత్రాల వరకు బుక్ అయిపోయారు. ఇది కేవలం "మహాభారత్" పుణ్యమే అని అనడంలో సందేహం లేదు.

అయితే ఒక్కటి మాత్రం నిజం. ఈ నటీనటులంతా ఇంతకుముందు నటించింది ఇరిపోన కదలో. ఈ కథపై, పాత్రలపై ప్రజలకు ముందు నుండే ఒక రకమైన ఆహవానం ఉంది. ఆ అవగాహనే ఆయా పాత్రల్లో నటించిన నటీనటుల్ని ఆదరించింది. కాబట్టే ఆయా నటులు పాపులర్ అయిపోయారు. తాము నటులుగా చెప్పకోవడానికి ఈ ఒక్క అర్హత వారిని వీళ్లు భావిస్తే ప్రస్తుతం "మహాభారత్" పుణ్యమా అని వచ్చిన అవర్గే మొదటి, అఖిందీ అనుకోక తప్పదు.

ఇంకో ముఖ్యమైన విషయమేమంటే ఈ నటులంతా ఇంతకు ముందు బరువు, బాధ్యత, గౌరవంగా పాత్రల్లో నటించారు. కానీ ఇప్పుడు నటించేవి వచ్చి కమర్షియల్ సినిమాలు. ఇంతకు ముందు వీళ్లను గౌరవనీయమైన పాత్రల్లో చూసినా ప్రేక్షకులు ఇప్పుడు వచ్చే ఈ కమర్షియల్ సినిమాల్లో అది హిరోయిన్స్ తో డ్యూయిట్లు, బ్రేక్ డాన్స్ లో వెండి తెరపై దర్శనమిస్తే ఆహ్వానిస్తారా? ఈ బలమైన ప్రశ్నకు రాబోయే ఆయా నటులు చిత్రాలే సమాధానాలు. కాబట్టి అప్పటివరకూ వేచి చూడాలి.

- దేవలై యాదగిరి

సాంకేతికత

ఇక ఈ సీరియల్ లో సాంకేతిక నిపుణతకు వస్తే 'టెన్ కమాండ్ మెంట్స్', 'రెన్ పార్' వంటి హాస్యపుడ్ స్టాయి చిత్రాలకు ఏ మాత్రం తీసిపోని విధంగా పెట్టింగ్ విషయంలో కానివ్వండి, స్పెషల్ ఎఫెక్ట్స్, దుస్తులు, కిరీటాలు వంటి విషయంలో కానివ్వండి అనుకు వెనకాడకుండా సీని ప్రముఖులు సైతం లోపాలను చూపించడం అటుంచి మెచ్చుకునే విధంగా నిర్మించారు. దర్శక, నిర్మాతలైన చోప్రాద్వయం. ఆయా పాత్రలకు దగ్గ దుస్తుల ఎంపిక కూడా ప్రశంసనీయమైనది.

అలాగే దృశ్య చిత్రీకరణకు వస్తే సందికై వచ్చిన కృష్ణుణ్ణి బంధించడానికి దుర్యోధనుడు అడగించినప్పుడు ఆగ్రహాదగ్గుడైన కృష్ణుడు విశ్వరూపాన్ని ప్రదర్శించడం, కళ్లు చెదిరిపోయినా ఆ సందేహం అంతా దివ్య కాంతులు వ్యాపించడం, మరో సన్నివేశంలో గీత బోధతో ధర్మాన్ని రక్షించడం కోసం అవసరమైతే అదర్శమాడడానికి కూడా వెనకాడరాదని కర్ణవ్య బోధన చేసిన తర్వాత కూడా మనస్సు మార్చుకోని అర్జునుడికి తన విశ్వరూపాన్ని ప్రదర్శించడం, ఇంకో సన్నివేశంలో ఎనిమిది వలయాలుగల పద్మపూవా

మృత్తిక

కళాకారిణి

జ్యోత్స్న

తిరిగి చిత్రాలలోంచి కుమ్మరి మట్టినుం దలను, ముంతలను అద్భుతంగా, కళాత్మకంగా సృష్టిస్తుంటారు. కానీ ఇప్పుడు చేతి నైపుణ్యంతో చిత్రముంటూ లేకుండానే కొందరు అద్భుతాలను సృష్టిస్తున్నారు. అంతేకాదు రంగారు కొన్ని విశ్వవిద్యాలయాలలో సీకమిక్స్ (మృత్తికా శిల్ప కళ) ఇప్పిక విషయంగా కూడా బోధిస్తున్నారు.

హిమ్యుత్ షా, గోరీష్ షా మొదలగువారు మట్టిమట్టితో జీవం ఉట్టిపడేలా ఉండే శిల్పాలను చేసేవారు. ఈ సీకమిక్స్ క్షేత్రంలో సిర్సలా పల్వర్కర్, జ్యోత్స్నా పట్టు, కుముద్ పటేల్, జెనా జహియాత్ మొదలగు వారిని పేర్కొనవచ్చు.

గుజరాత్ లో కలకాల మట్టి అద్భుతం. ఆ మట్టికి కళాత్మకంగా సాదారణమిచ్చి సాక్షరపరుస్తున్నారు. అదోకదా అతిశయ అలాడమీ: శీడర్ జ్యోత్స్నాపట్టు-ఆమె కళానైపుణ్యమైన వేళ్లు, తన కళాత్మక సంస్కృత్యతో మట్టికి ఎంతో మూలాల్లానే చేకూరుస్తున్నది.

చేతులతో మట్టికి కొత్త - కొత్త మూపాలు కల్పించడం, నిజంగా కరిగిపడే కళయే. అయితే, 'అద్భుతం కూసు విద్య' అన్నట్లు అద్భుతం ద్వారా ఏ కళలోనైనా నైపుణ్యం సంపాదించవచ్చు.

జ్యోత్స్నాపట్టు బొంబాయిలో విద్యనభ్యసించి, తనకు గల కళాదీపిని దృష్ట్యా అదోకదా

కోవచ్చు. అందువల్లనే ఆమె కళాకృతులను 'ఉప యోగికరమైన ఆర్కాలు' అని పిలుస్తుంటారు.

జ్యోత్స్నాపట్టు పూలగుత్తులతో ఉండే పూల కుండలని కూడా మట్టితో అద్భుతంగా నిర్మించింది. ఎంత ఏమింటుంటే ఆమె నిర్మించిన కళాకృతిలోని పూవులను, ఆకులను చేరు చేసు వచ్చు. అంతేకాదు వాటిపై చూపున్న పక్షుల ఆకృతులను కూడా చేరు చేయవచ్చు. కళాత్మకంగా కోడించుకోవచ్చు. ఆమె నిర్మించిన అనేక కళాకృతులను మహాలింగా కూడా ఉపయోగించు కోవచ్చు.

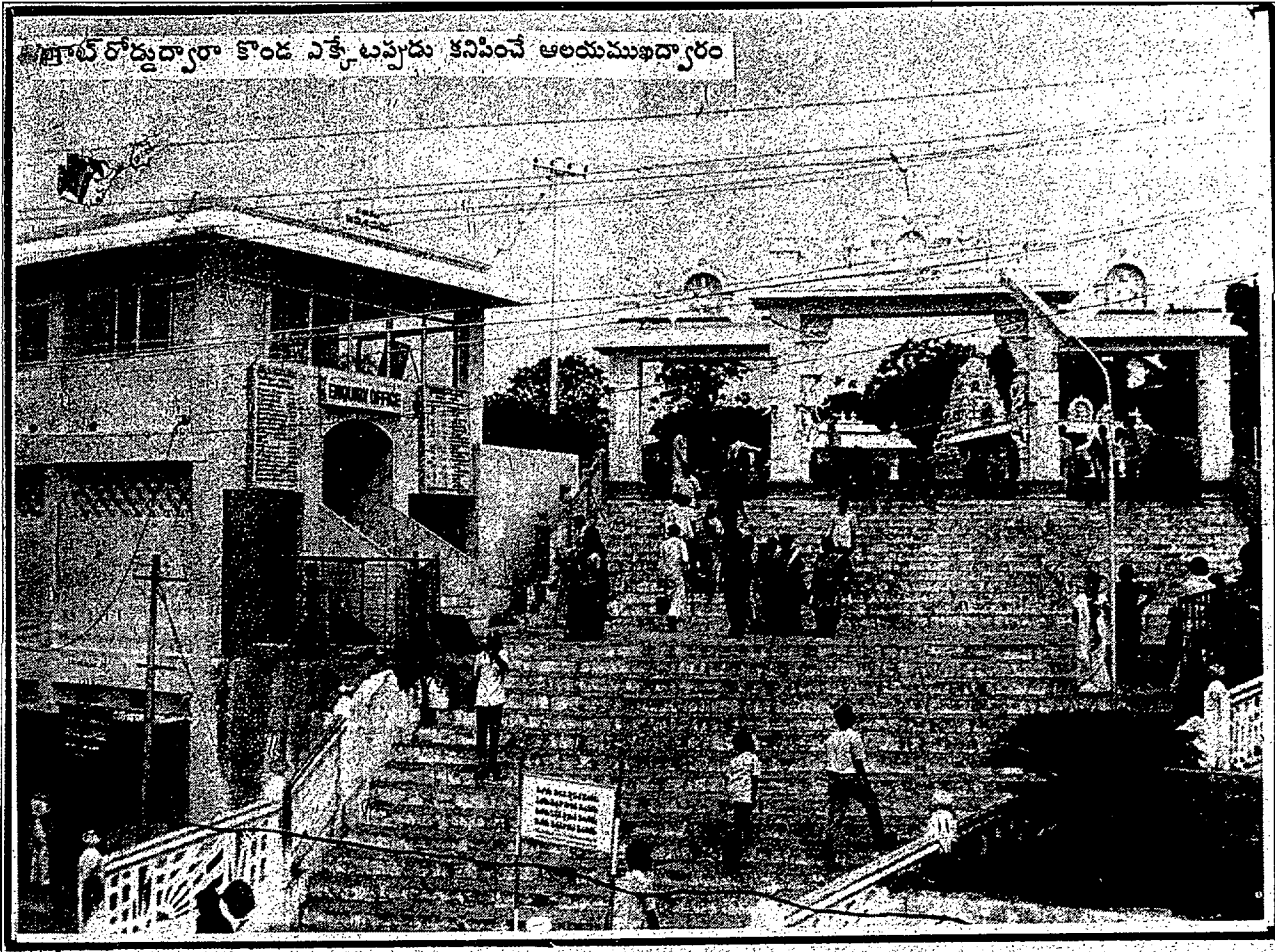
అతిథ కళా ఎకాడమీలో చేరి, మృత్తికా కళను ఎన్నుకొని పై శిక్షణ పొందింది. ఈ శిక్షణాసంతకం ఒక సంవత్సరంపాటు అదే ఎకాడమీలో ఉపాధ్యాయునిగా పని చేసింది. 1965-66లో జ్యోత్స్న తన ఇంట్లో చాలు అమెరికాకు వెళ్లింది. అప్పుడ ఆమె కుమ్మరిసారెపై అనేక ప్రయోగాలు సత్వ అద్భుత ఫలితాలను సాధించింది.

మట్టిలోంచి మూలకాలు పుట్టినలాగా, ఆ మట్టితోనే అద్భుతాలు సృష్టించే అరుదైన మహిళ జ్యోత్స్న. ఆమె చెప్పిన మట్టి శిల్పాలు చూస్తే, నిజంగా ఇది మామూలు మట్టితోనే తయారైనదా? అని సందేహం కలుగుతుంది. అంటే అంత పరిశ్రమ, జీవాత్మక కళ ఆమె కళలో కనిపిస్తుంటుంది. జ్యోత్స్న నిర్మించిన మృత్తిక కళా కృతులు, కేవలం అలంకరణలే కాకుండా, వాటిని పూలకుండీలుగా లేదా కొన్నిరకాల వస్తువులు పెట్టుకునేందుకూ కూడా ఉపయోగించు

జ్యోత్స్న ఎక్కువగా ఎండిన మట్టినే వాడుతుంటుంది. అంటే ప్రాకృతిక రంగు ఆమెకు ఎక్కువ ఇస్తుంది. అందువలనే ఆమె పాత్రలు ఎక్కువగా మెరుస్తుంటాయి. లేత రంగులే వాడుతుంది. సీకమిక్స్ లో డి.జీ. పుచ్చకున్నాక, అమ్యాయలు అవ్వాలక వృత్తి ఆవలించినప్పు లేదా ఫీలాసింక్ చేయొచ్చు. అంటే మృత్తిక కళాఖండా లను నిర్మించి అమృతకోవచ్చు. జ్యోత్స్న తన కళాఖండాల్ని సెకప్పించి ఎన్నో బహుమతులను పొందింది. ఆమె చిర్ర జ్యోతి పట్టు కూడా కొన్ని చిత్రకారుడు అతడూ ఎన్నో అంతర్జాతీయ బహుమతుల్ని అందుకున్నాడు.

-నల్లబెల్లి రంగయ్య

మూంత్ బ్రహ్మ రూపాయ
మధ్యశివ రూపాయ
అగ్రతో విష్ణు రూపాయ
త్రైక్య రూపాయతో నమః

వీరవేంకట సత్యనారాయణ స్వామివారి శతజయంతి సత్తేజ సంవిక సంపాదకుడు శ్రీ విలూరిపాటి వేంకటరామయ్య ఒక ప్రకటనతో ఈ క్రింది విధంగా విజ్ఞప్తి చేస్తున్నారు:

శ్రీ అన్నవరం శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణ స్వామివారి శతజయంతి ఉత్సవాల నందర్బంగా దేవస్థానం ఒక ప్రత్యేక సంవిక సంప్రదించింది. అందులో సాహిత్యంపై సత్యనారాయణ స్వామి ప్రభావం గురించి వ్రాయించి ప్రచురించాలనుకొంటున్నాం. కనుక శ్రీ సత్యనారాయణస్వామిని గురించి ఏ భాషలోనైనా సరే కావ్యం, శతకం, నాటకం, వ్యాసం మొదలైన ఏ రూపంలోనైనా సరే, ఏ వ్యక్తిలోనైనా సరే వెలువడిన రచనలు తమ వద్ద కలవారు ఒక ప్రతి సంవత్సరం అయినా, ఎందులో స్వామి కంకితం అయినా, ఎందులో స్వామి ప్రస్తావన వచ్చినా ఆ వివరం తెలుప

గోరిక. ఏ గ్రంథాలయములలోనైనా అట్టి రచనలుంటే ఆ గ్రంథాలయం చిరునామా, పుస్తకం, ప్రతి సంపుటం నెంబరు, రచన పేరు, ప్రక్రియ పేరు, ప్రచురణ సంవత్సరం, ప్రాప్తిస్థానం, వెల మొదలైన వివరాలు తెలుప గోరిక. ఆ పుస్తకం, పత్రిక తిరిగి కావాలంటే ఆ నంగలి వ్రాస్తే ఉపయోగించుకొన్న తరువాత రిజిస్టర్డ్ పోస్టులో భద్రంగా తిరిగి పంపుతాము. అలాగే పేరుమోసిన ప్రముఖులు, గాయకులు, నటులు, కవులు, పండితులు, స్వామివారలు, స్వామిని సందర్శించినవారు, కొండమీద సభలలో పాల్గొనినవారు తీసిన ఫోటోలు తమ దగ్గర కలవారు వాటిని తేదీ వగైరా వివరాలతో పంపితే వాటిని ప్రచురించ లానికి పరిశీలిస్తాము. రచనలు ఈ క్రింది చిరునామాకు పంపాలి. విలూరిపాటి అనంతరామయ్య, 5-21-190, 2/6, బ్రాడ్ వేలు, గుంటూరు-522 002

కందుర్గ అమ్మవారు కొండపైన మెట్ల తోవలో ఉన్నారు. కింద నేరేళ్లవృద్ధు వారు 460 మెట్లు పున్న ఈ కొండపైకి మెట్లదారిన చేరడం సులభమే. మూల్ రోడ్ ద్వారా బస్సు సౌకర్యం కూడా ఉంది.

ఖరనామ సంవత్సర శ్రావణ శుద్ధ విదియ రోజున (1891లో) రాజా ఇనుగంటి వేంకట రామాయణంగారికి, ఈరంకి ప్రకాశరావుగారికి స్వామి కలలో సాక్షాత్కరించారని వారు ఎంతో శ్రమించి వెతకగా స్వామి విగ్రహం దొరికిందని ప్రతి పురాణం. సత్యదేవుని విగ్రహం దొరికిన చోట ఇప్పుడు శ్రీ సీతారామస్వామి ఆలయం ఉంది. శ్రీ సీతారామస్వామి అన్నవరం సత్య నారాయణస్వామి ఆలయక్షేత్ర పాలకుడు.

శ్రీ సత్యనారాయణ స్వామి వారి విగ్రహానికి వీరత్వానికి విఖ్యాతమైన మీసాలుండటం విశేషంగా గమనించదగిన విషయం. మానవుని అంతా శత్రువులైన కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద, మాత్సర్యాలనే అరివడ్యర్థాలను అణచి భక్తులను అనుగ్రహించేవారు కనుక స్వామి వారికి వీర పదం సార్థకమైనదని విజ్ఞానంబారు. ఇనుగంటి వంశీయులైన జమీందార్లు ఆలయ నిర్మాణానికి, అర్చనాదులకు ఎంతగానో తోడ్పడ్డారు. రాజా రామాయణంగారు ప్రకాశరావుగారు, రామా రావుగారు ఈ స్వామికి సేవలు చేసే తరించారు. గోపాలరావుగారి హయాంలో దేవాలయంతోపాటు ఇతర సంస్థలు కూడా వెలిశాయి. ప్రస్తుత ధర్మకర్తలు శ్రీ రామకుమార్ సర్వవేక్షణలో దేవస్థానం బాగా పుద్ది చెందింది.

శ్రీ సత్యనారాయణస్వామి వారి ఆలయం రథాకారంలో నిర్మితమైంది. ఇది రెండంతస్తులుగా ఉంటుంది. అధర్వణ వేదంలోని దేవర్షిశాఖకు

సంబంధించిన విధానంతో, త్రిపాద్యిమూది నారాయణోపనిషత్తు ఆధారంగా ఇక్కడ యంత్ర ప్రతిష్ఠ జరిగింది. కింది భాగం మంత్రాలయం. వైన సత్యనారాయణ స్వామి వారి మూర్తి ఉంటుంది. ఈ రెంటికి మధ్య పానమ్మం వంటి నిర్మాణం దీనిలో త్రిపాద మేద దీక్షాక్షర సంపుటి యంత్రం. బిందుస్థానంలో ఏకశిలా స్థంభం పైభాగాన స్వామి వారి విగ్రహానికి ఒక ప్రక్క అమ్మవారు అనంత శక్తి సత్యవతి దేవీ వేరొక ప్రక్క శివలింగం. అన్నవర క్షేత్రానికి వచ్చి మ్రొక్కుబడులు చెల్లించుకొనే వారి సంఖ్య అనునిత్యం అసంఖ్యాకంగా ఉంటుంది. పిల్లలకు నామకరణాలు, అక్షరాభ్యాసాలు, అలాగే ఉపనయనాలు, వివాహాలు జరుపు కుంటూ వుంటారు. స్వామి వారికి కళ్యాణం, నిత్యపూజ, నవనవమం, అష్టోత్తరం, అధిపేక పూజలు చేయించుకుంటూ వుంటారు. సామా హికంగా జరిగే సత్యనారాయణ స్వామి ప్రతాలకు అన్నవర క్షేత్రం ప్రసిద్ధి. శ్రేణులు కట్టి దంపతులు కూర్చునివుంటారు. పూజా ద్రవ్యాలు దేవస్థానం వారే ఏర్పాటు చేస్తారు. సత్యనారాయణ ప్రత కల్పం స్కాంద పురాణంలోని తేవాశంధంలో వుంది. ప్రతమహాత్మ్యం వివరించే కథలు శ్రద్ధాభక్తులతో అంతా విని ప్రసాదం స్వీకరించి స్వామి వారి అనుగ్రహానికి పాత్రులౌతున్నారు.

వైశాఖ శుద్ధ విశాఖ మొదలు అయిదు రోజులపాటు మసగా స్వామి వారికి కళ్యాణోత్సవాలు చేస్తారు.

ఒకప్పుడు చిన్న ఆలయంగా ఉన్న అన్నవరం ఇప్పుడు పెద్ద దేవస్థానాల్లో ఒకటిగా రూపొందింది. దీని వార్షిక ఆదాయం 2 కోట్ల రూపాయలకు పైబడి ఉంటుంది. తిరువతి దేవస్థానం తరు

వాత రాష్ట్రంలో ఇదే పెద్ద దేవస్థానం. స్వార్థ, అగమ వద్దరిలో ఈ ఆలయంలో త్రికాలార్చనలు జరుగుతాయి. కృష్ణ యజుర్వేదం, సామవేదం, రుగ్వేదం, అధర్వణవేదం, శుక్ల యజుర్వేదం

సంబంధించిన విధానంతో, త్రిపాద్యిమూది నారాయణోపనిషత్తు ఆధారంగా ఇక్కడ యంత్ర ప్రతిష్ఠ జరిగింది. కింది భాగం మంత్రాలయం. వైన సత్యనారాయణ స్వామి వారి మూర్తి ఉంటుంది. ఈ రెంటికి మధ్య పానమ్మం వంటి నిర్మాణం దీనిలో త్రిపాద మేద దీక్షాక్షర సంపుటి యంత్రం. బిందుస్థానంలో ఏకశిలా స్థంభం పైభాగాన స్వామి వారి విగ్రహానికి ఒక ప్రక్క అమ్మవారు అనంత శక్తి సత్యవతి దేవీ వేరొక ప్రక్క శివలింగం. అన్నవర క్షేత్రానికి వచ్చి మ్రొక్కుబడులు చెల్లించుకొనే వారి సంఖ్య అనునిత్యం అసంఖ్యాకంగా ఉంటుంది. పిల్లలకు నామకరణాలు, అక్షరాభ్యాసాలు, అలాగే ఉపనయనాలు, వివాహాలు జరుపు కుంటూ వుంటారు. స్వామి వారికి కళ్యాణం, నిత్యపూజ, నవనవమం, అష్టోత్తరం, అధిపేక పూజలు చేయించుకుంటూ వుంటారు. సామా హికంగా జరిగే సత్యనారాయణ స్వామి ప్రతాలకు అన్నవర క్షేత్రం ప్రసిద్ధి. శ్రేణులు కట్టి దంపతులు కూర్చునివుంటారు. పూజా ద్రవ్యాలు దేవస్థానం వారే ఏర్పాటు చేస్తారు. సత్యనారాయణ ప్రత కల్పం స్కాంద పురాణంలోని తేవాశంధంలో వుంది. ప్రతమహాత్మ్యం వివరించే కథలు శ్రద్ధాభక్తులతో అంతా విని ప్రసాదం స్వీకరించి స్వామి వారి అనుగ్రహానికి పాత్రులౌతున్నారు.

వైశాఖ శుద్ధ విశాఖ మొదలు అయిదు రోజులపాటు మసగా స్వామి వారికి కళ్యాణోత్సవాలు చేస్తారు.

ఒకప్పుడు చిన్న ఆలయంగా ఉన్న అన్నవరం ఇప్పుడు పెద్ద దేవస్థానాల్లో ఒకటిగా రూపొందింది. దీని వార్షిక ఆదాయం 2 కోట్ల రూపాయలకు పైబడి ఉంటుంది. తిరువతి దేవస్థానం తరు

వాత రాష్ట్రంలో ఇదే పెద్ద దేవస్థానం. స్వార్థ, అగమ వద్దరిలో ఈ ఆలయంలో త్రికాలార్చనలు జరుగుతాయి. కృష్ణ యజుర్వేదం, సామవేదం, రుగ్వేదం, అధర్వణవేదం, శుక్ల యజుర్వేదం

అన్నవరం

సత్యదేవుని శతవారికోత్సవ సంరంభాలు

అనునిత్యం ప్రభాత సాయం సమయాల్లో వర్ణిం చడానికి తొమ్మిది మంది వేద పండితులు ఇక్కడ నియమితులై వున్నారు.

ఇక్కడ కొండపై స్వామి వెలిసింది ప్రాచీన కాలంలోనే అయినా అన్నవరం ఆలయ నిర్మాణం జరిగి నూరేళ్ల అయింది. స్వామి వారి దర్శనార్థం వచ్చే యాత్రికుల కోసం దేవస్థానం వారు అనేక సౌకర్యాలు కల్పిస్తున్నారు. కొండపైన కింద సత్రములు, కుటీరాలు ఉన్నాయి. వీటిలో మొత్తం 200 గదులు ఉన్నాయి. ఈ వసతి సౌకర్యం చాలాదన్న ఉద్దేశ్యంతో క్రొత్త నిర్మాణాలు చేపట్టారు. కొండ దిగువన వాహనశాలపై మొదటి అంతస్తు నిర్మాణం ప్రారంభమైంది. 80 గదుల సత్రం మూడవ బ్లాకు రెండవ అంతస్తు నిర్మాణానికి, కళ్యాణ మండప నిర్మాణానికి ఏర్పాట్లు జరుగుతున్నాయి. 30 గదుల సత్రంపై తూర్పు దిశన 16 గదుల నిర్మాణం జరుగుతుంది. రాజ గోపురానికి దక్షిణ దిశన పాకశాల నిర్మాణం, ఉత్తర దిశన యోగశాల నిర్మాణం జరుగుతోంది. ప్రాకార మండపం ముట్టా ఇత్తడి గ్రీల్ నిర్మించేందుకు యత్నాలు జరుగుతున్నాయి.

కొండపై యాత్రికుల విశ్రాంతి భవన నిర్మాణం, కళ్యాణ కట్ట నిర్మాణం, రాజమండ్రిలో నమావార కేంద్రం ఏర్పాటుకు, కళ్యాణ మండపం నిర్మాణానికి కమిషనర్ ఆమోదానికి ప్రతిపాదనలు పంపారు.

నిత్యాన్నదాన పడకం ఈ దేవస్థానం నిర్వహిస్తున్న విశేష కార్యక్రమాల్లో ఒకటి. ఈ పడకం క్రింద ప్రతి రోజు 500 మందికి ఉచిత భోజన వసతి కల్పిస్తున్నారు.

ఇంతటి వైభవంగా వెలుగొందుతూ దినదిన ప్రవృద్ధమానం చెందుతున్న అన్నవరం సత్యదేవుని ఆలయ శత వార్షికోత్సవాలను వచ్చే నెలలో 18 నుంచి 24 వరకు మసగా నిర్వహించడానికి దేవస్థానం బారీ ఎత్తున ఏర్పాట్లు చేస్తోంది. దీనికి 50 అక్షల రూపాయల వరకు ఖర్చు అవుతుందని అంచనా. ఈ నూరేళ్ల వందగ సందర్భంగా వంద సత్యనారాయణ స్వామి ప్రతాలు జరిపించి వంద మంది వేద పండితులకు సన్మానం జరపడానికి నిశ్చయించారు.

ఈ ఉత్సవాల ప్రతికగా సత్యస్థాపనమనే స్థూపాన్ని నిర్మించాలని నిర్ణయించారు. ఈ ఉత్సవాల నందర్బంగా ప్రతిరోజు ధార్మికవన్యాసాలు, సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు సాంప్రద గోష్టులు నిర్వహిస్తారు.

ఇక్క రూపాయల ఖర్చుతో మహా యజ్ఞాన్ని కూడా నిర్వహిస్తారు. ఈ వసగ్రహ సహిత శ్రీ మహానారాయణ యజ్ఞంలో చతుర్వేద పారాయణాలు, కావ్యాలు, పురాణాది పారాయణాలు ఇతర మంత్ర జపాలుంటాయి. పూర్ణాహుతి రోజున గొప్ప ఉరేగింపు నిర్వహించాలని తలపెట్టారు.

ఈ ఉత్సవాలకు ఉపరాష్ట్రపతి డాక్టర్ శంకర్ దయాళ్ శర్మను, ముఖ్యమంత్రి డాక్టర్ చెన్నారెడ్డిని ఆహ్వానించాలని తలపెట్టారు. దేవాదాయ మంత్రి శ్రీ రవీంద్రనాథ్ చౌదరి, కమిషనర్ శ్రీ పార్థసారథి, జిల్లా కలెక్టర్ శ్రీ శాస్త్రిని నేతృత్వంలో ఈ అన్నవరం ఆలయ కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ డి.వి. కృష్ణమూర్తి వంశపారంపర్య బ్రహ్మ సభ్యులు రాజా ఇ.వి. రామకుమార్ ప్రభృతులు ఈ శతవారికోత్సవాలు నిర్వహణ ఏర్పాట్లను నిర్వహిస్తున్నారు.

- ఓ.వి.

రాయలసీమలోని బళ్ళారిలో నాలుకరంగానికి ఆద్యులనడగినవారు ధర్మవరం వారు. 1886లో ధర్మవరం రామకృష్ణమాచార్యులవారు సరస విన్నో దిని సభ వెలకొల్పి పెక్కు నాలుకాలు వ్రాసి ఆడించారు. చిత్రనశీయం, పాడుకా పట్టాభిషేకం, ప్రహ్లాద, విషాద సారంగధర మొదలైన

చరిత్రా నవనరాజు సుబ్బారావు, కడియాల రత్నయ్య, పువ్వుల అనసూయ మొదలైనవారు నాలుకరంగంలో ప్రవేశించి మంచి పేరు గడించారు.

1916లో దంట్ల వెంకటకృష్ణయ్య స్థాపించిన బాలమిత్ర నాలుక సమాఖ్య ద్వారా కొప్పరపు

ఆధునిక తెలుగు నాలుకరంగ పితామహుడు, మహానటుడు, ప్రయోక్త తాడిపత్రి రామవాచార్యులు(బళ్ళారి రామవ)

అలిత కళా తరంగిణి

ఆంధ్రనాటకరంగం

2

32 నాలుకాలు ఈయన వ్రాశారు. కృష్ణమాచార్యులవారికి 'నాలుక పితామహ' అని గద్దాల మహారాజుగారు బిరుదు ఇచ్చి సన్మానించారు. ఈయన బాహుళ్య, దశరథ, రాజరాజ నరేంద్ర వేషాలను మంచి ప్రావీణ్యంతో అభినయం చేశావారని ప్రతీతి.

బళ్ళారిలో సరస విన్నోదిని సభకు పోటీగా సుమనోజు సభ అనే నాలుక సమాజాన్ని కోలాచలం శ్రీనివాసరావుగారు స్థాపించారు. ధర్మవరం రామకృష్ణమాచార్యులవారి మేనల్లుడు తాడిపత్రి రామవాచార్యులుగారు (బళ్ళారి రామవ) నటులలో విగ్గుతేరి నలుదెసల కళాకాంతుల్ని వెదకల్గింది ఈ నాలుక సమాజం ద్వారానే.

స్వరూపి, ఉత్తమ వాచిక, ఆంగిక, సాత్విక భావాభివ్యక్తి సమర్థుడు రామవ. అనన్య ధోషాలూ, అపకల్పాలు, అశ్రిలాలు, అనాచార్యాలు మున్నుకేనా కనిపించవు ఈయన ఆధునిక

అభినవ యుగంధరులు డాక్టర్ గోవిందరాజులసుబ్బారావు

యంలో. ఈయన ఆంగ్ల నాలుకరంగంలో కూడా లబ్ధి ప్రతిష్ఠలు. శ్రీ రామవ పద్మవరనంలో సంగీతానికి ప్రాధాన్యం తగ్గించి భావానికి, అభినయానికి ప్రాధాన్యం యిచ్చి కొత్త పోకడలు ప్రవేశపెట్టారు. దుర్యోధన పాత్ర పోషణలో రాజా సహజ రూపం ప్రతిబింబించే సేవిధంగా తీరిన, రాజకీయ చతురతను ప్రదర్శించి ఆ పాత్రకు చక్కటి న్యాయం చేశారేవారు. హిరణ్యకశిపుని పాత్రపోషణలో శ్రీ రామవ విశిష్టతమైన నటన ప్రదర్శించేవారు. ఆయన రామదాసు నటన భక్త రామదాసు రూపాన్ని కళ్ళు ఎదుట ప్రస్ఫుటం చేసేది. అలాగే పరాశర, కీచకుడు, యముడు, యుగంధరుడు, చాణక్యుడు మొదలైన పాత్రలలో తన నటన ద్వారా శ్రీ రామవ పెక్కు కొంగ్రెత్త మార్పులు ప్రవేశపెట్టి, అనేకమంది నటులకు మార్గదర్శకులయ్యారు. కళాప్రపూర్ణుడు శ్రీ రామవను కారణజన్మునిగా అభివర్ణించవచ్చు. రామవాచారిగారు నాలుకరత్న వర్ణన చేసిన భావాలకన్నా తన విశేష భావాభివ్యక్తి పాత్రపోషణలో అధికంగా వర్ణనచేసారు. బళ్ళారిలో అభినయ సాధన తర్వాత బెంగళూరులో అమెచ్యూర్ డ్రామటిక్ అసోసియేషన్, మద్రాసులో మగుట విలాసిని సభ, ఆంధ్రసభలో నాలుక ప్రదర్శన లిచ్చి రామవ యశోవిశాలయ్యారు. ఈయన ఇంగ్లాండ్ వెళ్లి ఇంగ్లీషు నాలుకాల్లో హాష్టల్, ఇయాగో, బడెల్లో మొదలైన పాత్రలు ధరించి ఆంగ్లేయుల ప్రశంసలు కూడా పొందారు.

గుంటూరులో విబుధరంజనీ శృంగార హిందూ నాలుకసమాజం అనే కంపెనీని 1885లో కనకరత్నం శ్రేష్ఠిగారు స్థాపించారు. మల్లాది గోవింద శాస్త్రి లాంటి మహానటులు ఈ కంపెనీ నాలుకాల్లో నటించి లబ్ధి ప్రతిష్ఠలయ్యారు. పారి ప్రసాదరావుగారు 1912లో పీపీయర్ హిందూ థియేటర్ ద్వారా పారిశ్రాంధ్ర, సారంగధర, శకుంతల మొదలైన నాలుకాలు ప్రదర్శించారు. అలాగే అమెచ్యూర్ డ్రామటిక్ కంపెనీ ద్వారా యడవల్లి సూర్యనారాయణ, స్టార్ థియేటర్ ద్వారా అద్దంకి శ్రీరామమూర్తి, సంఘ సేనా నాట్యమం

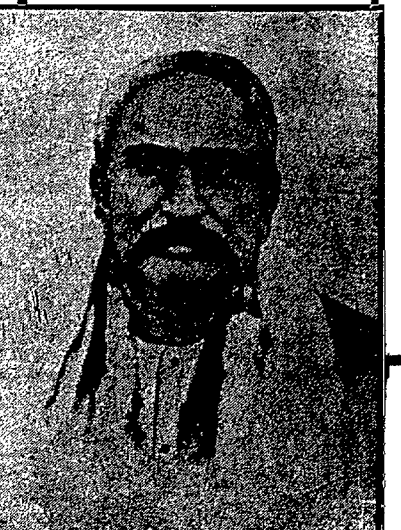
సుబ్బారావు, కె. రఘురామయ్య, సూరిబాబు మొదలైనవారు నాలుకరంగంలో ఖ్యాతిపొందారు. ఆ తర్వాత నవలా నాలుక సమాజం ఆచిర్య విందింది. ఇందులో శ్రీ, పురుష పాత్రలు రెండింటినీ శ్రీలే పోషించేవారు. దాసరి కోటి రత్నం, వసుపులేటి కన్యాంబ, యామినీ పూర్ణ తిలకం మొదలైన నటీమణులు ఈ సంస్థ ద్వారా వైకే వచ్చినవారే. తెనాలిలో 1921లో భాగవతుల రాజగోపాలం, త్రిపురారాజుల వీరరాఘవ స్వామి కలిసి రామవిలాససభ స్థాపించారు. డాక్టర్ గోవిందరాజుల సుబ్బారావు, మాధవపెద్ది వెంకట్రామయ్య, పులిపాటి వెంకటేశ్వర్లు, స్థానం నరసింహారావు వంటి దిగ్గంతులు రామ విలాస సభ ద్వారా తమ నటనకు శ్రీకారం చుట్టారు. అబ్బూరి వరప్రసాదరావు, వల్లూరు వెంకట్రామయ్య, వేమూరి గగ్గయ్య, సి.ఎన్.ఆర్.ఆంజనేయులు, వంగర వెంకటసుబ్బయ్య, ఇక్ష్మీరాజ్యం, ఎ.వి. సుబ్బారావు, వేమూరి రామయ్య మొదలైన నటులగ్రేసరులు ఈ మండలంలోనివారే.

గుంటూరు నివాసి అయిన పారిప్రసాద రావుగారు కరుణ, శృంగారరస పోషణలో మేటి అనిపించుకొన్న నటులు. కూచిపూడి భాగవతుల కుటుంబానికి చెందిన పారిప్రసాదరావుగారు సంగీతాభినయాల్లో సాటిలేని కళాకారుడు. సారంగధర, వేదనంహారం, పారిశ్రాంధ్ర, చంద్రహాస, శకుంతల మొదలైన నాలుకాల్లో వాయుక పాత్ర ధరించి ఆంధ్ర నట పితామహుడని ఈయన బిరుదు, గండవెండేర సత్కారం పొందారు. వద్యాన్ని రాగవంతంగా, రసవంతంగా, అర్థవంతంగా పాడటంలో ఈయనకు ఈయనే సాటి. దువ్వంతుని పాత్రలో ప్రాధికంగారాని, పారిశ్రాంధ్రుని పాత్రలో కరుణరసాన్ని అభినయించడంలో ప్రసాదరావుగారిని మించినవారులేరని వారు ప్రతీతి. వారిప్రకృత కోవల్లే పామరంతరావుగారు దమయంతి, చంద్రమతి మొదలైన నాయిక పాత్రలు పోషించేవారు.

పారిప్రసాదరావుగారిని ఆదర్శంగా తీసుకొని నటనలో పేరుగాంచినవారు యడవల్లి సూర్యనారాయణగారు. ఈయన 1910లో గుంటూరు అమెచ్యూర్ కంపెనీ ద్వారా నాలుకరంగంలో ప్రవేశించి, అర్జునుడు, సారంగధరుడు, నలుడు, దుర్యోధనుడు, దువ్వంతుడు మొదలైన పాత్రలు ప్రతిభావంతంగా పోషించేవారు. ఆ తర్వాత 1912లో మైలవరం జమీందారు సూరసేని వెంకట పాపయ్యారావు బెజవాడలో స్థాపించిన బాలభారతి నాలుక సమాజంలో చేరి ప్రధాన నటులుగా అనేక నాలుకాలు ఆడి యశోవిశాలు రయ్యారు.

మల్లాది గోవిందశాస్త్రిగారు ప్రతాపరుద్ర యంలో యుగంధరుడు, పాండవోద్భవవిజయా లలో శ్రీ కృష్ణుడు, రసపుత్ర విజయంలో దుర్గా దాసు మొదలైన రావీరి నైపుణ్యంగల పాత్రల అభినయంలో సాటిలేనివారుగా పేరు తెచ్చుకు

సాత్వికాభినయంలో సాటిలేని నటక్రవర్తి పారిప్రసాదరావు

న్నారు. శ్రావ్యమైన కంఠం, చక్కటి ఉచ్ఛారణ గల ఈ స్వరూపి కృష్ణ పాత్రలో బాగా రాణించేవారని ప్రతీతి. కృష్ణావతార ప్రయోజన తత్వాన్ని బాగా అవగాహన చేసుకొని తన సహజ నటనా ప్రతిభతో, పాండవోద్భవ విజయ నాలుక కర్తలైన తిరుపతి వేంకటకవులనుకూడా ఆయన మెప్పించగలిగేవారని అంటారు.

తెనాలి రామవిలాస సభలో ఇక్ష్మీరా పొందిన మాధవపెద్ది వెంకట్రామయ్యగారు ప్రతాపరుద్ర యంలో పశ్చిమాన్, రోషనారలో శివాజీ, పాండవోద్భవవిజయంలో దుర్యోధనుడు, బొబ్బిలియుద్ధంలో రంగారావు పాత్రలు చక్కగా పోషించేవారు. నిండైన విగ్రహం, సుస్పష్టమైన వాచక నైపుణ్యం, రస స్ఫోరకమైన రాగాలొన నకు వీరు పెట్టిందిపేరు. దుర్యోధన పాత్రకు ఈయన నటన ఎంతో విశిష్టతను సంతరిం

ప్రేమాత్రలపోషణలో సాటిలేని మహానటులు స్థానం నరసింహారావు

చుకుంది. అలాగే బొబ్బిలియుద్ధంలో రంగారావు పాత్ర పోషణకూడా ఎంతో ప్రాచుర్యం పొందింది. అలనాటి విశిష్ట నటుల్లో గోవిందరాజుల సుబ్బారావుగారు చిరస్మరణీయులు. ప్రతాపరుద్ర యంలో ఈయన పోషించిన యుగంధర పాత్ర బహుదా ప్రశంసలు పొంది అభినవ యుగంధరుడనే పేరు సంపాదించిపెట్టింది. సుబ్బారావుగారికి పేరు తెచ్చిన పాత్ర కన్యాశుల్కంలోని గిరీశం.

తెనాలి రామవిలాస సభ ద్వారా పరిచయమై శ్రీ పాత్రలకు పెట్టిందిపేరుగా ఖ్యాతిగడించిన వారు స్థానం నరసింహారావుగారు. చిత్రాంగి, లీలావతి, నత్యభామ, పండుకు, రోషనార, చంద్రమతి, మధురవాణి వంటి విభిన్న శ్రీ పాత్రలను హాస్యాభాస విలాసాలతో మనోహరంగా అభినయించి శ్రీలను మరవించేసేసే ప్రతిభావం తుడైన నటుడు. శ్రావ్యమైన కంఠం ఈయన నటనా కళాశ్యానికి మరంత మెరుగులు దిద్దింది.

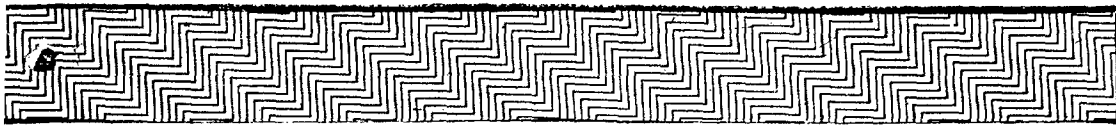
బందరులో దేవరస వెంకట శివరావు, బాలకృష్ణయ్యల ఆధ్వర్యంలో 1882లో హిందూ సేషనల్ థియేటర్ స్థాపించబడింది. నాదెళ్ళ పురుషోత్తమ కవిగారు, మల్లాది అచ్యుతరామశాస్త్రిగారు ఈ నాలుక సమాజానికి పెక్కు నాలుకాలు వ్రాసి ఇచ్చారు. నాదెళ్ళ పురుషోత్తమ కవిగారు పెక్కు హిందీ నాలుకాల్లోపాటు తెలుగులో పారిశ్రాంధ్ర, పారిజాతాపహరణం, అపాల్య సంక్రందనం, సారంగధర మొదలైన నాలుకాలు వ్రాశారు. ఈ నాలుక సమాజంలో తన నటన ద్వారా విశేష ఖ్యాతి సంపాదించినవారు ఈయన ఇక్ష్మీరా స్వామిగారు. ఈయన ఇక్ష్మీరా స్వామి సీమో నారాయణరావు వధ అనే హిందీ నాలుకలో పుమేరు పాత్రను, రామరాజు నాలుకలో పరామ పాత్రను, శివాజీ నాలుకంలో శివాజీ పాత్రను, బొబ్బిలి నాలుకలో హైదర్

జంగ్ పాత్రను, రాజాప్రతాప, ప్రతాపరుద్రయం నాలుకంలో ముఖ్యపాత్రలు ధరించి ప్రేక్షకుల అభిమానానికి పాత్రులయ్యారు. శివాజీ పాత్రకు ఈయన అభినయం బిసెన్ చంద్రహాల్ ప్రశంసలు కూడా చూరగొంది. చక్కటి వాగ్దేహి, రసవంతమైన అభినయం కౌశల్యానికి ఈయన పెట్టింది పేరు. వారితోపాటు మొగలిగిర్ల రామానుజ రావు, తోన్యల వెంకటేశ్వయ్య, వెంకట వెంకటేశ్వర్లు, వంగల ఆంజనేయులు మొదలైన గొప్ప నటులు తమ నటనా కౌశల్యంతో రంగస్థలినీ దద్దరిల్లచేసేవారు. బందరులోని హిందూ థియేటర్ అనే మరొక నాలుక సమాజం కూడా ఆ కాలంలోనే వెలసింది. దేవరస సుబ్బారావు, తురగా పురుషోత్తం మొదలైనవారు దీని స్థాపకులు. ఈ సమాజం కేవలం తెలుగు నాలుకలు మాత్రమే ఆడింది. భేతపూడి ప్రకాశం, చల్లా రామనాథ శాస్త్రి, రంగారావులు దీనికి దేశకులు. ఈ నాలుక సమాజంలోనే దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు శ్రీపాత్ర ధరించేవారు. గండికోట నరసింగరావు, ఇవ్వూరి నాగభూషణం మొదలైన ప్రఖ్యాత నటులు ఈ సమాజం ఆడి నాలుకాల్లో అభినయించేవారు. బందరులో చిట్టూరు నరసింహంగారు స్థాపించిన బాలభారత సంఘంలో అద్దంకి శ్రీరామమూర్తి, పారుపల్లి సుబ్బారావు మొదలైన నటులు విగ్గుతేలారు. శ్రీ పాత్రం పోషణలో పారుపల్లి సుబ్బారావుగారు మంచి పేరు తెచ్చుకున్నారు.

నల్లారి బ్రహ్మనందంగారి ఇండియన్ డ్రామ టిక్ థియేటర్ ద్వారా దేవరకొండ వెంకట సుబ్బారావు (డి.వి. సుబ్బారావు), ఉప్పలూరి నండీవరావు మొదలైన నటులు తమ కళా కౌశలాన్ని ప్రదర్శించారు. డి.వి. సుబ్బారావుగారు విన్నతనంలో శ్రీ పాత్రలు ధరించేవారు. పెద్ద వారయ్యాక అర్జునుడు, నలుడు, పారిశ్రాంధ్రుడు, శ్రీకృష్ణుడు మొదలైన పాత్రలు ధరించి కీర్తి ప్రతిష్ఠలు అర్జించారు. పారిశ్రాంధ్ర పాత్ర డి.వి. సుబ్బారావుగారికి మంచి పేరు తెచ్చిపెట్టింది.

ముంజలూరి కృష్ణారావు, పింగళి ఇక్ష్మీరాకాంతం, బుర్రా రామవాచార్యులు, వేమూరి రామారావు వంటి మంచి నటులు రాయల్ థియేటర్లో పనిచేసేవారు. ఇక్ష్మీరాకాంతంగారి ధర్మరాజు పాత్రాభినయం ఆవాడు కళాభిమానుల ప్రశంసలందుకొంది. ఇక ముంజలూరి కృష్ణారావు గారు తన జీవితమంతా నాలుకరంగానికి అంకితం చేసిన ఉత్తమ కళాకారుడు. ప్రహ్లాద నాలుకంలో హిరణ్యకశిపుడు, వేద సహారంలో అశ్వత్థామ, రసపుత్ర విజయంలో దుర్గాదాసు, గయోపాఖ్యానం, పాండవోద్భవవిజయాల్లో శ్రీకృష్ణుడు, ప్రతాప రుద్రయంలో యుగంధరుడు మొదలయిన పాత్రల అభినయంలో ఈయన అనమాన ప్రతిభను కనపరిచేవారు. సాత్వికాభినయానికి ఈయన పెట్టిందిపేరు. తిరుపతి వేంకటకవుల ప్రణీతమైన పాండవోద్భవ విజయాలు నాలుకాల్లో ఈయన కృష్ణ పాత్రాభినయం ప్రశంసలందుకొంది. "చెల్లియో చెల్లికో", "అలుగులయ్య ఎరుంగవి", జెందాపై కపిరాజు "సంతోషంబున పంధి చేయుదురే" అన్న వద్యాలు ఆయన పాడే తీరు, వాటికి ఆయన అభినయం నిరుపమానమని అంటారు. అలాగే యుగంధర పాత్ర పోషణలో కూడా కృష్ణారావుగారు మంచి కీర్తి ప్రతిష్ఠలు పొందారు.

-గాంధీ

నార్ ప్లాంట్ నిరోధకాలు

ప్రపంచ పట్టిపీడిస్తున్న అతిపెద్ద సమస్య జనాభా విస్ఫోటనం. అటు విస్ఫోటనం జరిగినా కలిగే ప్రమాదానికి పరిమితులు ఉంటాయి కాని ఈ జనాభా విస్ఫోటనం వల్ల కలిగే కష్టనష్టాలకు పరిమితులుంటూ ఉండవు. అకలిపాద, అహారపు కొరత, దారిద్ర్యం, నిరుద్యోగం, అనారోగ్యం, అసంతృప్తి విస్తరించిపోయి పోవడానికి అధిక జనాభానే కారణం. కాబట్టి ప్రపంచ వర్తకం పెరుగుతున్న జనాభాను నియంత్రించవలసి ఉంది. ఇందుకు ప్రముఖంగా తోడ్పడుతున్న వాటిలో గర్భనిరోధకాలు చాల ముఖ్యమైనవి. రకరకాల గర్భనిరోధక సాధనాలు అందుబాటులో ఉన్నప్పటికీ ఏ ఒక్క సాధనము సంతృప్తికరంగా, ప్రయోజనాన్ని పూర్తిగా నెరవేర్చే విధంగా వాడనే చెప్పకతప్పదు కాని - దంపతులలో ఇద్దరకీ కాని లేక ఒకరికీ కాని ఏదో ఒక సాధనమైనా-అనువుగా ఉంటుందని చెప్పడానికి వెనుకాడనక్కరలేదు. ఈ కారణంగానే గర్భనిరోధకాల సాంకేతిక శాస్త్రం - అంటే కాంట్రాసెప్టివ్ టెక్నాలజీ-జవాబుముఖంగా విస్తరిస్తోంది.

కాంట్రాసెప్టివ్ల తొలివాడకం:

గర్భనిరోధకాలను వాడడం అనాది నుంచే ఉంది. ఇందియన్ గ్రామం కూడా ఒక వర్తకతనని చెప్పకతప్పదు. దీనిని వేదకాలం నుంచే పాటించే వారిన మన యుగం గురించి చదివినప్పుడు తెలుస్తుంది. రోజుపురో కూడా శ్రీ. పూ. 1850 నాటికే కాంట్రాసెప్టివ్లు వాడుకలో ఉన్నట్లు అవగాహన వస్తోంది. మొసలి అద్దెలో తయారుచేయబడిన గర్భనిరోధకం అనాడు వాడుకలో ఉండేది. అది వీర్యకణాలను నశింపజేసేదట. శతాబ్దాలనుంచి గర్భనిరోధక వర్తకుల వల్ల ప్రపంచ ప్రజలందరూ అనతి చూపుతున్న వచ్చారు.

రుతుక్రమాన్ని తాగితగా గణిస్తూ గర్భదారణ జరగని కాలాన్ని లెక్కచేసి ఆ సమయంలో కలియడం ఒక వర్తకం. స్థలనం అయ్యే నమయానికి సంబంధం నుంచి విరమించుకుని స్థలనం బయట అయ్యేలా చూడడం మరొక వర్తకం. ఇలాగే ఎన్ని తాగితలు తీసుకున్నప్పటికీ ఫలితాలు మాత్రం అంత ఆకాశనకంగా ఉండేవి కావు. ఎప్పుడైతే రంగంలోకి అంతగర్భకోశంలో సైతం అమర్చగల గర్భనిరోధక సాధనాలు అందు

బాటులోకి వచ్చాయో, గర్భనిరోధక బిల్లలను చూడమని మాత్రం లాగా నోటిద్వారా తీసుకునే అవకాశం కలిగిందో-అప్పటినుంచి కాంట్రాసెప్టివ్ టెక్నాలజీకి తిరుగులేకుండా పోయింది. 30 సంవత్సరాల క్రితం మొదటి సారిగా నోటిద్వారా వేసుకునే గర్భనిరోధక బిల్లలు రంగంలోకి వచ్చాయి. అప్పటినుంచి వస్తున్న పున్నాయి. ప్రస్తుతం మనముందు ఉన్న గర్భనిరోధకాలన్నీ నిరసాయకరమైనవి. నిరసాయకరంగా వాడగలిగేవి. అవసరముంటే వాడవచ్చు. వర్తకులుంటే మానేయవచ్చు. వీటిని వాడడం వల్ల మన ఆరోగ్యానికి ఎటువంటి పరిస్థితుల లోనూ భంగం వాటిల్లదు. వీటి ద్వారా కూడా క్రమక్రమంగా బాగా తగ్గుముఖం పడుతోంది. వైగా అందరికీ అందుబాటులో కూడా ఉంటున్నాయి. దూరదర్శన్, ఆకాశవాణి కూడా వీటి గురించి వివిధంగా ప్రచారం చేస్తున్నాయి. ఈ ఆధునిక సమాజంలో ఈ కాంట్రాసెప్టివ్ టెక్నాలజీ గురించి తెలియని వారు ఉంటారని అనుకోవడం పొరపాటు అవుతుంది. ఈ కాంట్రాసెప్టివ్ల గురించి కొద్దిగానైనా తెలుసుకునేందుకు ప్రయత్నం చేద్దాము.

నోటిద్వారా స్వీకరించే మాత్రాలు:

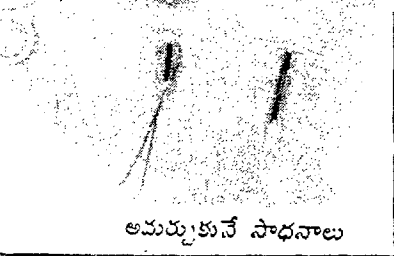
గర్భం రాకుండా ఉండటం కోసం మహిళలు చేసుకునే మాత్రలు రంగంలో బాగా ప్రముఖంగా ఉన్నాయి. వీటిని "పిల్స్" అని పిలుస్తున్నారు. చిక్కపాదంగా 550 అక్షరముంది ఈ పిల్లను వాడుతున్నారు. వాస్తవానికి ఈ మాత్రలు స్త్రీయొద్దే పోర్ట్ చేసేవే. ఎక్కువైన, ప్రాజెక్టివ్ పోర్ట్ చేసేవే ఈ పిల్లలలో ఉంటాయి.

ఈ మాత్రలకు రుతుస్రావం అయిన అయిన 21 రోజులపాటు తీసుకోవాలి. ఆ తరువాత మళ్ళీ రుతుస్రావం అయ్యేవరకు అంటే వారంరోజుల వాడే చేయాలి. ఈ ఎక్కువైన, ప్రాజెక్టివ్ పోర్ట్ చేసేవే ప్రపంచ వల్ల అందరూ సరిగ్గా విడగవు. క్రమానుగతంగా ఉండవు. ఈ కారణంగా గర్భం వచ్చే అవకాశం పూర్తిగా ఉండదు. కాబట్టి ఈమాత్రల

జనాభా విస్ఫోటనాన్ని అరికట్టే కాంట్రాసెప్టివ్ టెక్నాలజీ!

వినియోగం అత్యధికంగా కొనసాగుతోంది.

పిల్స్ వాడకం వల్ల గర్భం రాకుండా 99 శాతం వరకు నిరోధించవచ్చు. అయితే ఈ పిల్లను ఎక్కువకాలం వాడడంవల్ల తలతిరిగడం, కళ్ళ చైర్లు కమ్మడం, ఒళ్ళు రావడం, రుతురో

అమర్చుకునే సాధనాలు

పాలు విర్యకణం, తివర్ల కణాలు తయారవడం, చమబాలు తగ్గిపోవడం వంటి దుర్లక్ష్యాలు కనిపిస్తాయి. కొందరు మహిళలలో సెర్వికల్ కాన్సర్ వస్తే పాగెలాగే శ్రీలక్ష్మి కాలెస్ట్రోల్ శాతం కూడా పెరగవచ్చు. ఈ కారణాలవల్ల కొంతమంది పిల్లను వాడడానికి వెనుకాడవేస్తు ఉంటారు.

ఇంజక్షన్ మందులు:

మాత్రలు మింగడం మరిచిపోయే అడవారి పాటిగా గర్భనిరోధక ఇంజక్షన్లు వర్తనసాదాలని చెప్పకతప్పదు. యునైటెడ్ స్టేట్స్ లో మూడు నెలలకు ఒకసారి ఇచ్చే డిప్రో-మెరా ఇంజక్షన్లు రంగంలో ఉండగా, జర్మనీలో రెండు నెలలకు ఒకసారి ఇచ్చే నోవోస్టాల్ ఇంజక్షన్లు రంగంలో వున్నాయి. చీనా, మెక్సికోలో నెలకు ఒకసారి ఇచ్చే ఇంజక్షన్లు కూడా ఉన్నాయి. ఈ ఇంజక్షన్ల వల్ల రుతురోపాలు వచ్చే అవకాశం ఉంది. అనుకోని విధంగా రుతుద్రవం స్తంభించవచ్చుకూడా.

కాంట్రాసెప్టివ్ ఇంప్లాంట్లు:

ఇవికూడా సమర్థవంతమైన గర్భనిరోధకాలే. వార్షిఫాంటో 6 క్యాప్సుల్స్ ఉంటాయి. ఒక్కొక్క క్యాప్సుల్ లో 36 మిల్లిగ్రాముల లెవో నార్ గెస్టెరిల్ ఉంటుంది.ఇది ప్రాజెస్టెరాన్ డెర్వైవ్ వధాత్తం. ఈ క్యాప్సుల్స్ ను అతి సున్నితమైన పరికరం ద్వారా విమహిషానా అమర్చుకోవచ్చు. వార్షిఫాంటో -2 అనే చిన్న రాడ్ ల వంటి నిరోధకం కూడా ఈ కోవకు చెందింది. ఇందులో రెండు రాడ్ లు ఉంటాయి. ఈ ఇంప్లాంట్ ల వల్ల ఒక సంవత్సరం వరకు రుతుస్రావం ఏపరీతంగా జరిగినట్లు 40 శాతం వాడకందార్లు చెప్పడాన్ని మరచిపోకూడదు.

శ్రీజననోద్రియ వలయాలు:

మాత్రలు వాడినా, ఇంజక్షన్లు వాడినా - ఒకసారి వాడక కోర్సు పూర్తి అయ్యేవరకు మళ్ళీ గర్భం భరించే అవకాశం ఉండదు. అలాకాక గర్భం కావాలనుకున్నప్పుడు వెంటనే కాంట్రాసెప్టివ్ ప్రభావం తొలిగిపోయేలా ఉంటే ఎంతో ప్రయోజనకరంగా ఉంటుంది. ఈ ప్రయోజనాన్ని సీలికాన్ రబ్బరుచలయాలు సాధిస్తున్నాయి. ఈ వలయాలు స్త్రీరాముడేలను పొడుగు చేస్తాయి. ఈ స్త్రీరాముడేలు అందరూ క్రమానుగతంగా తప్పించి గర్భం రాకుండా చూస్తాయి. ఈ

వలయాలును శ్రీ జననాంగాల లోపల అమర్చుకోవలసి వస్తుంది. ఒక రకం వలయాన్ని అయితే 3 వారాల దాగా ఉంచుకోవచ్చు. మరొకరకం వలయాన్ని అయితే 3 మాసాలదాగా ఉంచుకోవచ్చు.

ఈ మధ్యకాలంలో రుతుస్రావం జరిగినా తీయనక్కరలేదు. అంతేకాదు సంతోగ సమయాల్లో కూడా నిరసాయకరంగా ఉంచుకుని ఉల్లాసంగా గడవవచ్చు. ఎటువంటి పోనీ కలగదు. అసాకర్యంగా ఉండే వైద్యుని సంస్థించడం మంచిది.

గర్భకోశంలో అమర్చే నిరోధకాలు:

గర్భకోశ ద్వారంవద్ద ప్లాస్టిక్ తో కాని కాపర్ వంటి లోహంతో కాని చేసిన చస్తువులను అడంగా ఉంచడం ద్వారా గర్భం రాకుండానిరోధించవచ్చు. ప్రపంచం మొత్తంమీద 700 అక్షర శ్రీలు ఈ వర్తకాన్ని వాడుతున్నారు. అయితే వీరిలో 10-15 శాతం మందికి వివరీతమైన నొప్పి, రక్తిస్రావం ప్రధానసమస్యలుగా ఉన్నాయి. ఇలాంటి వారికి 2 నుంచి 10 రెల్లు చొప్పున పెల్విక్ ఇన్ ఫెక్షన్ వచ్చేందుకు అవకాశం ఉంది. పోతే ఇలాంటి నిరోధకాలను కోతగా పెల్వియస్ వారు వాడడం మంచిది కాదు. అలాగే సుఖ్యాదులు ఉన్నవారు కూడా వీటిని వాడరాదు. గర్భకోశ ద్వారానికి ఇవి అడ్డుగా ఉండడం వల్ల వీర్యం లోపలికి పోతే, ఒక వేళ పోయినా అందా అను చేరలేక గర్భధారణకు అవకాశం లేకుండా పోతోందని అనుకోవలసి వస్తుంది. పోతే కాపర్ మెటల్ ను వాడితే కాపర్ అయాన్ ల పాత్రలే దని చెప్పలేము. ఈ అయాన్ ల కారణంగా శ్రీ, పురుష బీజ కణాలు తమ చర్యలంతా కోల్పోతాయి కూడా!

కుటుంబనియంత్రణ శస్త్ర చికిత్సలు:

గర్భనిరోధానికి శస్త్రచికిత్సలు చేస్తున్నారు. వీటివల్ల పూర్తి ప్రయోజనాలు సేదిస్తున్నట్లే చెప్పవలసి వస్తుంది. మగవారికి చేసే శస్త్రచికిత్సను వేస్టమీ అంటారు. ఈ శస్త్రచికిత్సల వల్ల గర్భంవచ్చే అవకాశం పూర్తిగా ఉండదు. మరి అవసరమనుకుంటే శస్త్రచికిత్సను వెనక్కి మళ్ళించే మరో శస్త్రచికిత్సను-శస్త్రవిత్తన-చేయవలసి వస్తుంది. అడవారికి ట్యూబైక్టమీయ కాకుండా లెవోస్టామీ కూడా చేస్తున్నారు. ఇది కూడా విజయవంతమైంది.

ఫలధీకరతాన్ని నిరోధించే విధానాలు:

గర్భకోశంలో ఉన్న అండంతో వీర్యంలోని పురుషబీజ కణం సంయోగించెదదాన్ని ఫలధీకరంగా అంటారు. ఇలా జరిగితే గర్భధారణ జరిగినట్లే అవుతుంది. ఇలా జరగకుండా నిరోధించే వర్తకులు ఎన్నో ఉన్నాయి. ముఖ్యమైన వాటి గురించి అలోచిద్దాము.

* **తోడుగులు:** ఇవి ప్రత్యేకించి మగవారు వాడడానికి వసతి వచ్చేవి. పురుషాంగాలను వాటిని తొడగడంవల్ల స్థలనం చెందిన వీర్యం గర్భకోశం లోపలికి ప్రవేశించలేదు. ఫలితంగా గర్భధారణ జరిగే అవకాశం ఉండదు. వీటిని ఎర్రరేనా-అంటే ఏ వయస్సువారైనా-వాడవచ్చు. నేడు అందరికీ అందుబాటులో కూడా ఉన్నాయి. అతి చవకగా కూడా లభ్యమవుతున్నాయి.

* **డచ్ కవర్, రబ్బర్ క్యాప్లు:** ఇవి అడవారు వాడేవి. వీటిని శ్రీజననోద్రియ ద్వారం లోపలికి తొలిపితేవాలి. వీర్యం లోపలికి వెళ్ళలేకపోతుంది. ఫలితంగా గర్భధారణమనే ప్రసక్తి తలెత్తదు. ఎందుకేనో వీటివాడకం మాత్రం అంత ప్రోత్సాహకరంగా ఉండడంలేదు.

* **వీర్య వివాళక శ్రీములు:** వీటిని కూడా అడవారే వాడవలసి ఉంటుంది. సంభోగానికి ముందుగా ఈ శ్రీమును జననోద్రియ ద్వారం వద్ద రాసుకోవాలి. ఈ శ్రీముకు వీర్య కణాలను నాశనం చేసే శక్తి ఉంటుంది. శ్రీమల

బడులు మరికొంత మంది తత్వవ పోల్చే డిస్కస్ అయ్యే మైక్రోచేటరిలను కూడా వాడుతారు. ఇవి కూడా వీర్య వివాళనానికి దోహదపడతాయి. అయితే వర్తకం ఇంకా పరిశీలనా స్థాయిలోనే ఉంది.

కాంట్రాసెప్టివ్ల భవిష్యత్తు:

ఈ విధంగా రకరకాల కాంట్రాసెప్టివ్ల వాడుకలోకి రావడం జనాభా సమస్య వల్ల ప్రదర్శిస్తున్న ప్రతిస్పందనకు ప్రత్యక్ష సంతకమే అయినప్పటికీ దిగజారిపోతున్న వైతిక చిలువల మీద వీటి ప్రభావం ఎంత వరకూ ఉంది అనే విషయం గురించికూడా అలోచించాలి. పోతే ఈ కాంట్రాసెప్టివ్ టెక్నాలజీ ఇంతగా అభివృద్ధి చెందినట్లు కనిపించినప్పటికీ మొత్తం జనాభాను దృష్టిలో పెట్టుకుని చూస్తే కాంట్రాసెప్టివ్లు వాడుతున్న వారి సంఖ్య చాలతక్కువగా తోస్తుంది.

ప్రపంచం మొత్తంమీద 41 శాతం మందే వీటిని వాడుతున్నారు. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో 55 శాతం మంది వాడుతూ ఉంటే-అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో కేవలం 36 శాతం మాత్రమే వాడుతున్నారు. మన దేశం పరిస్థితి తీసుకుంటే మరి దాచుకొంటా ఉంది. చీనాలో 71 శాతం మంది కాంట్రాసెప్టివ్లు వాడుతూఉంటే, మన దేశంలో 29 శాతం మాత్రమే వీటిని వాడుతున్నారు. ఈ దామాషాలో చూస్తే ముందు ముందు మనం ఎదుర్కోవలసిన జనాభా విస్ఫోటనం చెడద ప్రత్యాయంతంగానే ఉండ వచ్చునని ఎవరినైనా తెలుస్తుంది.

గర్భనిరోధానికి కావలసిన అన్ని రకాల వర్తకులూ బాగానే విస్తరించుకున్నాయి చూడు వాస్తవం. గర్భస్రావం కూడా జనాభా నియంత్రణలో ఒక వర్తకం కాని అసలు గర్భమేరాకుండా చూడడం ఉత్తమం. ఇందువల్ల భారత్ వంటి దేశాలలో సర్వసాధారణంగా తలెత్తే సున్నితమైన సునిశితమైన వివాదాలు రాకుండా ఉంటాయి. జనాభా విస్ఫోటనాన్ని అరికట్టగలిగే ఏకైక సాధనం కాంట్రాసెప్టివ్ టెక్నాలజీ అని అంగీకరించడానికి ఎవరైనా సరే సందేహపడనక్కరలేదు. ఈ టెక్నాలజీకి బంగారు భవిష్యత్తు ఉంది. మానవ జాతి భద్రతకు ఈ టెక్నాలజీ ఎంతో అవసరం. మనషి శ్రేయస్సే సమాజశ్రేయస్సు. మనషి ప్రయోజనమే శాస్త్ర ప్రయోజనం. ఈ విషయాన్ని ఎటు వంటి పరిస్థితుల్లోనూ మరచిపోరాదు.

-డాక్టర్ గుమ్మనూరు రమేష్ బాబు

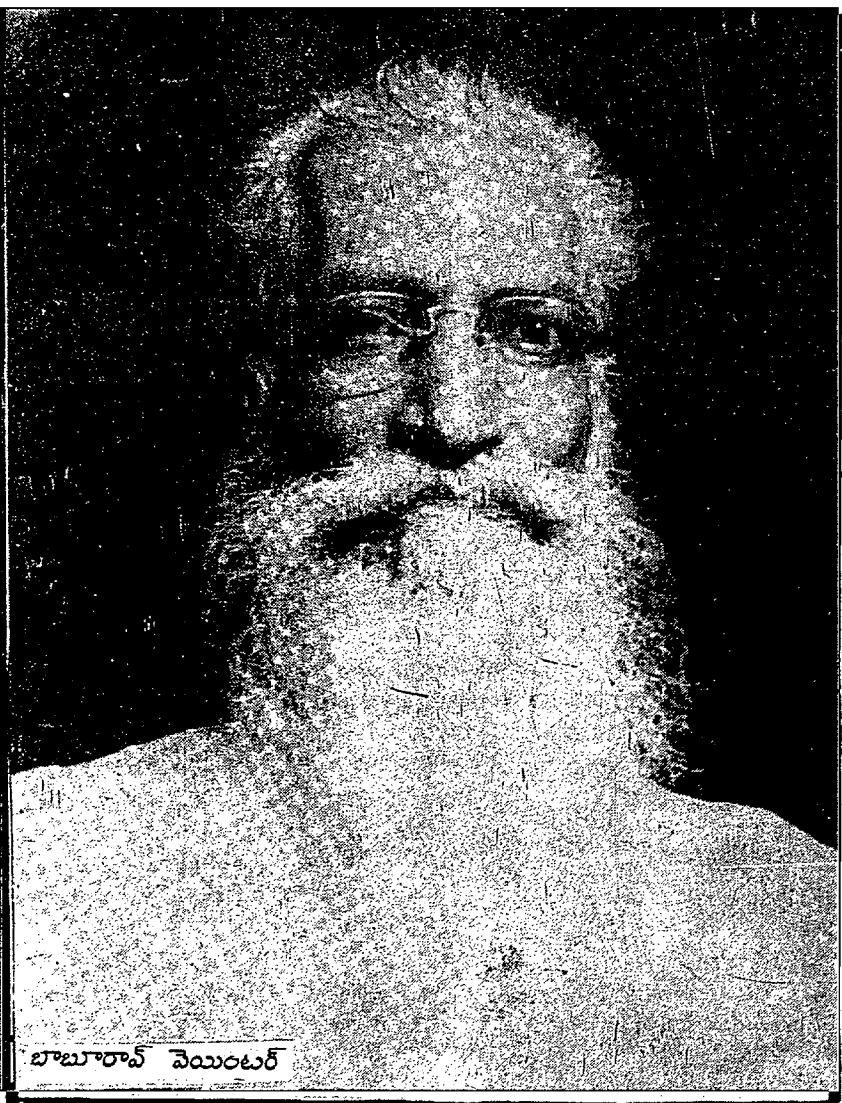

కళాత్మక దృష్టికి తార్కాణం “బాబూరావ్ పెయింటర్”

మహాత్మా ఫిల్మ్ కంపెనీ సంస్థాపకుడు బాబూరావు. దృశ్యశ్రవణ కళాత్మక దృష్టిని కమనీ యతన చాలి చెప్పినవాడు బాబూరావ్ పెయింటర్. వృత్తిరీత్యా చిత్రకారుడు ఈ మహావ్యక్తి. పాల్కే తర్వాత మన చలన చిత్రసీమలో సదాస్య రిండుకోడగిన గొప్ప మహనీయుడు బాబూరావ్ పెయింటర్. మనదేశంలో ఆర్ట్ గెల్లెట్ తో చిత్రీకరణను మొదటిసారిగా ప్రవేశపెట్టిన బాబూరావ్ స్మృతికి గుర్తుగా ఈ వ్యాసం.

సంస్థ యజమాని కేశవరావ్ ఫోన్సే. అప్పట్లో ఇతడు మంచి గాయకుడు కూడా. బాబూరావ్, ఆనందరావుల ప్రతిభను గమనించిన కేశవరావ్ ఫోన్సే 1909లో వీరిరువురిని బొంబాయి ఆహ్వానించాడు. బొంబాయి వచ్చిన తర్వాత మాధవ్ బాగ్ లో స్టూడియో నెలకొల్పాడు బాబూరావ్. ఆ సమయంలో బొంబాయిలో అనేక విదేశీ చిత్రాలను ఈ సోదరులు చూసారు. ఆ తరువాత

బాబూరావ్ పెయింటర్

కొల్కత్తాలో అనేక మంది కళాకారులను ప్రజలకు అందించిన ప్రదేశం. కేరళలోని అదూర్ కు ఎంతటి ప్రాచుర్యమిందో, అదే ప్రాముఖ్యత కొల్కత్తాలోనూ ఉంది. బాబూరావు పెయింటర్ గా ప్రసిద్ధుడైన ఇతని అసలు పేరు బాబూరావు కృష్ణరావు. బాబూరావు కృష్ణరావు 1890 జూన్ 3న కొల్కత్తాలో జన్మించాడు. ఇతడి తండ్రి కృష్ణరావు గొప్ప శిల్పి. బాబూరావ్ అతని కజీన్ ఆనందరావులు కృష్ణరావు వద్ద శిల్పకళను కొంతకాలం నేర్చుకున్నారు. శిల్పకళను అభ్యసిస్తూ, పెయింటింగ్, కార్పెంటరీ ఇతర పనులను కూడా నేర్చుకున్నారు. ఆ రోజుల్లో లలిత కళాదర్శన నాటక మండలి పేరున్న నాటక సంస్థ. ఈ సంస్థ ప్రదర్శించిన అనేక నాటకాల ఎంతో ప్రజాదరణను పొందాయి. అదే సమయంలో ఈ నాటక సంస్థలో బాబూరావ్, ఆనందరావులు చేరారు. ఈ సంస్థలో వీరు చేపాట కోసం చేరలేదు. నాటకాల బ్యాక్ గ్రౌండ్ పెయింటింగ్ నిమిత్తం వీరు చేరారు. “రాక్షసి మెహతే కనకం” నాటకం ఆ రోజుల్లో ఎంతో పేరు పొందింది. ఆ నాటకానికి వని చేసే అవకాశం ఈ సోదరులకు లభించింది. వచ్చిన అవకాశంతో ఈ నాటకానికి పెట్టింగ్స్, కాస్ట్యూమ్స్ కూడా వీరే నిర్వహించారు. ఈ నాటక ప్రదర్శనకు పేలాడి ప్రేక్షకులు హాజరుకావడం అప్పట్లో ఎందర్నో ఆశ్చర్యచకితులను చేసింది. “లలితకళ” నాటక

భారతీయ భాషలో ఓ చిత్రం నిర్మించాలన్న ఆలోచన వారికి కలిగింది. కానీ వనరుల కొరతవల్ల అలోచన కార్యచరమం చాలలేదు. కొంత కాలానికి వీరిరువురూ కొల్కత్తాలో తిరిగి వచ్చారు. 1913 సంవత్సరములో ఆనందరావ్ ఒక్కడు బొంబాయి వెళ్ళాడు. అప్పట్లో విడుదలైన దాదా సాహెబ్ ఫాల్కే “రాజాహరిశ్చంద్ర” చిత్రాన్ని ఆనందరావ్ చూసాడు. ఈ చిత్రాన్ని ఆనందరావు ప్రేక్షకుడుగా కాకుండా, ఓ విమర్శకుడుగా చూసాడు.

ఆ రోజుల్లో సినిమాలోగాని, నాటకాలలోగాని ప్రేమ తన పురుషులు వేసేవారు. ప్రేమ కళారంగానికి రావడానికి అంత స్వేచ్ఛ లేని కారణంగా ఆ పరిస్థితి ఉండేది. “రాజా హరిశ్చంద్ర” చూసాక, తాము నిర్మించబోయే చిత్రాలలో ప్రేమ పాత్రలకు, పురుషులను ఎంపిక చేయరాదు. స్వయంచూతున్నారు. ప్రేమలో ఉండేలాటితనం, సాకుమారం ఎంత అలంకరణ చేసినా పురుషులలో ఏ విధంగా వస్తుంది? అన్న ప్రశ్నకు వివరాల సమాధానం చెప్పలేకపోయాడు. పాత్రల పట్ల వారు ఎంత కళాత్మకంగా ఆలోచించగలిగారో ఈ విషయం వల్ల మనకు అర్థమవుతుంది. అంతేకాదు విదేశీ సాంకేతిక పరిజ్ఞానంపై మనం ఆధారపడటం గురించి కూడా ఆలోచించి ఒక కెమెరా స్వంతంగా తయారు చేయాలను

“సావ్ కారిషాన్” లోని దృశ్యం

కున్నారు. పాత విలియమ్ సన్ కెమెరా ఒకటి తెప్పించి, దాని విడి భాగాలు మొత్తం తీసివేసి మాన్యూయల్ తెల్పుకుని తిరిగి పార్ట్లు అన్ని ఫిక్స్ చేసి, కొన్ని చిత్రాలు తీసారు. అవి వారికి సంతృప్తినివ్వలేదు. అదే సమయంలో దురదృష్టవశాత్తు ఆనందరావు మరణించాడు. కెమెరా తయారు చేయాలన్న కోరిక తీరకుండానే మరణించాడు ఆనందరావు. ఎప్పటికైనా తాను స్వంతంగా కెమెరా తయారు చేసే దానితో చిత్రం తీస్తానని ఆనందరావుకు మాట ఇస్తాడు బాబూరావు. 1916లో ఆనందరావు మరణిస్తే 1918లో పూర్తి దేశీయ సామగ్రితో కెమెరా తయారు చేసాడు బాబూరావు. అప్పట్లో దిన్ని “దేశీయ కెమెరా”గా పిలిచేవారు. ఈ కెమెరాతో నిర్మించిన మొదటి చిత్రం “సైరంద్రి” పూనాలోని ఆర్యన్ సినిమాలో 1920 ఫిబ్రవరి 17న ఈ చిత్రం విడుదలైంది. లోకమాన్యభా అగంగధర తిలక్ ఈ చిత్రం చూసి “దేశీయ కెమెరా” పని తనాన్ని మెచ్చుకుని బాబూరావుకి “సినికేసరి” బిరుదుతో బంగారుపతకం బహూకరించాడు. సైరంద్రి విజయం బాబూరావ్ లో ఆత్మవిశ్వాసాన్ని పెంచింది. ఈ చిత్ర విజయంతో బాబూరావు దర్శకత్వం, స్క్రీన్ ప్లయ్ నిర్వహణ చేస్తూ, కొన్ని చిత్రాలలో నటించాడు. తన సంస్థ మహాత్మా ఫిల్మ్ కంపెనీ ద్వారా వడ్డెనిమిది చిత్రాలకు బాబూరావ్ దర్శకత్వం వహించాడు. ఇతని చిత్రాలలో సౌభాగ్యాలు, చారిత్రకాలు కూడా ఉన్నాయి. 1925లో బాబూరావ్ దర్శకత్వం వహించిన “సాల్ కరిపాక్ష” సాంఘిక చిత్రం మూఢాచారాలపై ధ్వజమెత్తిన మొదటి చిత్రంగా దిన్ని పేర్కొన్నవచ్చు! తర్వాతి చిత్రం “సింహాద్” కు థియేటర్ల ముందు పోస్టర్స్ డిస్ ప్లే చేసాడు. అప్పటికి మూకీలకు పోస్టర్స్ సాంప్రదాయం ప్రారంభంకాలేదు. అపుల్ డోర్ రిఫ్లెక్టర్స్ వాడటం కూడా ఈ చిత్రం నుండే ప్రారంభమైంది. 1930 సంవత్సరాల కాలంలో లాకీయంగం ప్రారంభమైంది. మూకీల కాలంలో నిర్మించిన బాబూరావు చిత్రం “ప్రేమసంగమ్” 1931లో డబ్బో చేసి విడుదల చేసాడు. బాబూరావు మొదటి లాకీ చిత్రం “ప్రేమసంగమ్” 1935లో లాకీ చిత్రం “ఉష” నిర్మించాడు. పూర్తి కళాత్మక చిత్రంగా దిన్ని ఆనాడు విమర్శకులు పేర్కొన్నారు. ఈ చిత్రం తర్వాత

మూకీచిత్రం “సావ్ కారిషాన్” ను లాకీగా మలిచాడు. ఆ రోజుల్లో ఇంత ధైర్యంగా ఇటువంటి చిత్రాన్ని నిర్మించటం సాహసంగా భావించాలి. మూఢాచార సాంప్రదాయాలపై ధ్వజమెత్తిన ఈ చిత్రం ఎందరో విమర్శకుల ప్రశంసలను పొందింది. 1937లో “ప్రతిభ” ఫాంటన్ చిత్రం నిర్మించారు. కళాత్మక చిత్రంగా ప్రేక్షకులు ఈ చిత్రాన్ని భావించినా-కథలో ఘట్టతనం లేక పోవటం వల్ల ఆర్థిక విజయం సాధించలేదు. మూకీల కాలంలో ప్రసిద్ధి చెందిన “అమృత్ సిద్ధి” నాటకాన్ని చిత్రంగా మలినాడు. ఇందులోని బాలగంధర్వ పాత్రకు పురుషుడ్ని గాకుండా-స్త్రీ పాత్రను ప్రవేశపెట్టి ప్రయోగం చేసినా, ప్రేక్షకులు మాత్రం స్త్రీ పాత్రను అంగీకరించలేదు. తర్వాత కొంతకాలానికి రాజ్ కమల్ పతాకంపై “రామ్ జాపి”-దర్శకత్వం వహించాడు. బాబూరావ్ కు ఒకప్పటి శిష్యుడైన వి. శాంతారాం ఈ చిత్రానికి సహకార దర్శక బాధ్యతలు తీసుకున్నాడు. 1950-51 సంవత్సరాల కాలంలో హిందీ చిత్రం “విశ్వామిత్ర” బాబూరావ్ ఆఖరి చిత్రం.

చలన చిత్రాన్ని సినిమా అంటే ఒప్పుకునే వాడు కాదు బాబూరావ్ పెయింటర్. కదిలే బొమ్మల దృశ్యం కాబట్టి దీన్ని తాను మూకీ అనే భావించేవాడు. అంతేగాదు చాప్లిన్ మాదిరిగానే లాకీల గురించి అంత యిష్టత చూపలేదు బాబూరావ్ పెయింటర్. “వెండి తెరపైకి లాకీలు ఎప్పుడైతే ప్రారంభమయ్యాయో, అప్పుడే తెర మాట్లాడగలిగే అవకాశం వచ్చింది!” అంటాడు బాబూరావ్.

భారతీయ చిత్ర సీమకు పితామహుడు పాల్కే అయితే, కళాత్మక భారతీయ చిత్రాలకు ఆద్యుడు బాబూరావ్ పెయింటర్. బాబూరావ్ పెయింటర్ కళాభిలాషి మాత్రమే కాదు, సినీ మాకు అందాన్ని తెచ్చిన గొప్ప వ్యక్తి. 1954 జనవరి 16న పరమపవిత్ర బాబూరావ్ పెయింటర్ నజీవుడుగా మన మధ్య లేకపోయినా, భారతీయ చిత్రసీమకు కళాత్మకతను అపొదించిన మహనీయుడుగా సినీమా ప్రేక్షకులు ఎప్పుడూ గుర్తుంచుకుంటారు.

-ప్రియవదన్

ఆహ్లాదవేదిక

బాగున్నది

జూన్ 24 వారం ది. 10.6.90న ఈ ఆహ్లాదవేదిక ముఖ్యతరంగా వానానికి సమర్థతను తెలుపుతూ వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది. ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది. ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది.

ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది. ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది. ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది.

ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది. ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది. ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది.

ఫుల్ బాల్ ప్రత్యేకతలు

రామ్ స్వరూప్ గురించి మే 27 ఆహ్లాదవేదికలో చాలా విషయాలు తెలిసాయి. రచయిత సుమధర్ వ్యాసం చివరలో రాసినట్లు-రామ్ స్వరూప్ కేసు పూర్తయినా కూడా అసలు నిజం ఏదీ అనేది అటు కొద్దికే తెలియదు, ఇటు ప్రజలకే తెలియదు. ఎవడు గూఢచారి, ఎవడు దేశభక్తుడు అనేది అర్థం కాదు. ప్రభుత్వం మంచిదా? చెడ్డదా? అనే అడివి కర్మ సిద్ధాంతంలోకి వీరం దరూ కలసి దేశ ప్రజలను నెడుతున్నారు. ఈ రచన 27 ఆహ్లాదవేదికకే ప్రైవేట్!

‘సాహస దంపతుల అద్భుతయాత్ర’ సాలూ చాదరి అతని భార్య సీనా గురించి శ్రీ చానవ్య రచన అద్భుతంగా విషయాలు తెలిసాయి.

ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది. ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది. ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది.

‘సిద్ధలైచి’ మాత చాలా ప్రసిద్ధి చెందినది. ఈ దేవాలయం బరంపురంకి పది కిలో మీటర్ల దూరంలో ఆంధ్రాకు దరిదాపుల్లో ఉంది. రచయిత ప్రాసన్ను సీద్ధలైచి ఉంటున్న గ్రామం పేరు ‘మందిరెడ్డి’ అని రాశారు. మందిరెడ్డి కాదు ‘మందిరెడ్డి’ ఈ గ్రామం పేరు.

-న్యాయపతి రమేష్ బాబు,

హైదరాబాద్.

యధార్థగాధలకు వెలుగు ఆహ్లాదవేదిక

జూన్-3, యధార్థగాధలకు వెలుగునిచ్చే వేదిక ఆహ్లాదవేదిక. ఆ సంచికలో అనేక విజ్ఞానదాయకమైన, అనన్తీకరమైన సమాచారం అందిస్తూ, వారం వారం ముస్తావి పుస్తకం.

ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది. ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది. ముఖ్యతరంగా వానానికై ప్రార్థనలు చేస్తున్నామని తెలుపుతున్నది.

ఆనందవనం రోగిస్తులకు, బీదలపాలం కల్యాణక్షేత్రం మాదిరిగా ఆయన సేవాదృష్టి చక్కగా చొప్పులవ్వాలి, ఆయన ప్రజాసేవ చక్కగా క్లుప్తంగా వుంది.

మహాభారత ముగిసిన మూలం గుర్తుకు వస్తుంది. బొమ్మలు బాగున్నాయి. ఉబ్బసవ్యాధికి “ఉచిత” చికిత్స చేపట్టేందుకు రోగిదేత మందుతో కూడిన చేపను మింగిస్తున్న చిత్రం, రోగిని పరీక్షిస్తున్న ప్రముఖ వైద్యులు ఎస్.ఎం.డి. షఫీతో రోగుల బొమ్మలు, రెండు దశాబ్దాలపాటు వైద్య శాస్త్రం అమూల్యంగా తండ్రివద్ద అభ్యసించి, అనేక ప్రశంసాపత్రాల గ్రహీత, తండ్రికితగ్గ తన యువని పిండుకొన్న వైద్యులలో ఆయన సేవలు వర్ణిస్తూ బాగా వ్రాశారు శ్రీ భీమన సూరిబాబు. కుటీర పరిశ్రమ పూతరేకుల తయారీబొమ్మ, కొన్ని విదేశీ రేడియో ప్రసారాల వేళలు. కొన్ని కేంద్రాల వేళలు, రిసెప్షన్ రిపోర్టు సమూహ చాలా అనన్తీకరంగా, విజ్ఞానదాయకంగా ఉన్నాయి. వేం రూపాయల బహుమతులు ఉచితంగా ఈరోజు నుంచే విదేశీ రేడియోల శ్రేణిగా, నిమగ్నం లకు ఎల్లా పొందాలో సలహా బొమ్మలు, వివరణ బాగుంది.

మరుగుజ్జుల మధ్య మహారాక్షసాకారం బొమ్మ 840 అడుగు ఎత్తు మహాసాధం బాగున్నది. మిస్సమ్మల వస్త్రధారణలో బొమ్మలు చక్కలిగింపారు. తిరువతి యాత్రికుల అవస్థలు ఈనాటివికావు. విరళాలమునుంచి అనేక విమర్శలకు గురి అవుతూ వస్తోంది. అందలి బొమ్మలు, కొత్త సభా సంఘం యాత్రికుల అవస్థలు ఎల్లా తిరువతిలో కార్యాచరణలో చూడాలని, వారిపై బాధ్యతలు ఎంతవరకు తిరువతిలో చూడాలని వ్రాశారు. రాజముద్రకు మూలం దేవరకొండ కోట చిత్రాలు, స్థల విశేషం, అలయ పూర్వ విధాలు బాగున్నాయి. వరల్డువ్ విచిత్రగాధ, స్టేషన్ కుక్క ప్రదర్శన విచిత్రాలు మనస్సును కలవర పెడుతున్నాయి. టి.వి. సమాచారం, శ్యాంరెవెన్గో కొత్త సీరియల్, ఐదు సంవత్సరాల

చాలా చాతీ సీరియల్ వృద్ధాప్యంపై పోరాటం, అందాలోటిస్తూ ఆకాశ విహంగాలు ప్రదర్శన అద్భుతంగా వుంది

-గుడిపాటి అక్కినేనరసింహారావు
ఆకివీడు

రోడ్డు

3-6-90 ఆహ్లాదవేదికలో వచ్చిన ‘రోడ్డు’

కవిత సాహిత్యపీఠంపై ఆకట్టుకొనే ఓ మంచి రచన. కవితా ప్రక్రియకి పుష్టినిచ్చేది భాష అయినా అందం తెచ్చేది ‘భావన’ భాషా, భావం రెండింటి మేలికలయిక ఈ కవితకు వన్నె తెచ్చింది. ‘పూదయ మృదంగం’ శిర్దిక క్రింద ఇది ప్రచురించబడడం సముచితంగా ఉంది. ‘గ్రామగ్రామాల మైత్రీని పెంచుతూ’, ‘వీధి వీధినా ఒక్కటేగా గుచ్చుతూ’ అంటూ రోడ్డును గురించి రాసుకొచ్చి చివరికి ‘ఎద బాడుకుంటూ విడుస్తుంది రోడ్డు ప్రతిరోజూ’ అనడం పూర్వంగా ఉంది. ఔను మది...శూన్యంలోంచి శూన్యం లోకి ‘మహాప్రస్థాన’మే సామాన్యమే పురోగతి ఈ రోజున దర్శి రోడ్డును కొద్ది చరిత్ర పుటలు వెరగడమే ఈనాటి నాగరికతా అక్షణం! రచయిత డి.సి. కేశవరావుకు నా అభినందనలు.

-దంతుర్తి చినరామచంద్రరావు,
రామచంద్రవరం.

బావుంది

ఆదివారం ఆంధ్రప్రదేశ్ బోలీ బావుంది, పూదయ మృదంగం సంవలనం కలిగింది.

-కె. ప్రజాప్రసాద్
లింగంపల్లి

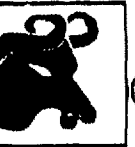
24-6-1990 ఆదివారం మొదలు 30-6-1990 శనివారం వరకు

విరూపం

మేషం
(అశ్వని, భరణి, కృత్తిక 1 పా)

కళారంగానుకూలత, పాత్రికేయులకు, పంపిణీదారులకు, నిర్మాత వర్గానికి, గాయకవర్గానికి మేలున్నది, లాభమున్నదని గ్రహించండి. పుత్రి యందు పెంపు, 26, 27 తా.లందు బంధు సమాగమం.

వృషభం
(కృత్తిక 2, 3, 4 పా, రోహిణి, మృగశిర, 1, 2 పా)

రాజకీయ రంగాన ప్రసిద్ధి. కళాసాహితీ రంగాన పుష్టి, ఆరోగ్యపుష్టి. సుప్రసిద్ధులలో మంతనాలు, దొంగతనం, వస్తువులు పోగొట్టుకొనుట యిత్యాది యిబ్బందులుంటాయి. పరిస్థితులందు ఏదో అనుకూల మార్పు కనిపించనున్నది, గ్రహించాలి. 29, 30 తా.లందు విద్యార్థుల విద్యా యత్నాలు సఫలం.

మిథునం
(మృగశిర 3, 4 పా, ఆర్ద్ర పునర్వసు 1, 2, 3 పా)

రాజకీయవాదులు, ఆలోచించిన విధంగా అనుకూల మార్పులు రానున్నవి. కళా సాహితీ రంగాన ప్రసిద్ధి విరూపిస్తున్నది. గౌరవాభిషేకాలు కవారం. అప్పులుంటే వసూలువుతాయి. పుత్రి యందు పెంపు చేకూరునున్నది. 26, 27 తా.లందు మీ యత్నాలు సానుకూలం.

కర్కాటకం
(పునర్వసు 4 పా, పుష్యమి, ఆశ్లేష)

యోగదాయక వారం. మీ మాటలకు తిరుగలే కుంటుంది. ఇష్టబంధు మిత్రానుకూలం. వ్యాపారముందు అభివృద్ధికరమైన మార్పు రానున్నది. గ్రహించాలి. కళారంగాన కొందరుకు, గనులందు కొందరుకు మేలు. 27, 28 తా.లందు బంధు సమాగమం.

సింహం
(మమ, పుబ్బ, ఉత్తర 1 పా)

రాజకీయ మిత్రుల నుండి మీకోరిక నెరవేరునున్నది. విద్యాధి వర్గానికి సదవకాశాలు, సుఖశాంతులు, ఆదాయపుష్టి, ధనలోపం లేదు. శాస్త్ర తీరిక విక్రమిస్తుంది. చెడిన వ్యవహారాలు సానుకూలం కాగలవు, గ్రహించాలి. 26, 27 తా.లందు కళాసాహితీరంగాభివృద్ధి.

కన్య
(ఉత్తర 2, 3, 4 పా, వాస్త, చిత్త 1, 2 పా)

నది నుండి ప్రతిష్ఠ. ‘గురు’ గ్రహ సహాయం. కళాసాహితీరంగాన ప్రసిద్ధి. శుభ కార్యానుకూలత, రాజకీయ, మిత్రానుకూలత. అభివృద్ధి, శుభదాయక వారమే. బహుదూరం వెళ్లవలసిన అగత్యం కొందరుకు ఏర్పడవచ్చు. 29, 30 తా.లందు అప్పులు వసూలు, ఆదాయపుష్టి.

తుల
(చిత్త 3, 4 పా, స్వాతి, విశాఖ 1, 2, 3 పా)

కళాసాహితీ రంగాన మేలున్నది. వ్యవహారం ఏదో సామరస్యంగా పరిష్కరించబడుతుంది. క్రయవిక్రయరీత్యా మేలున్నది. విరోధి వర్గమున్నది. జాగరూకత అవసరం. 26, 27 తా.లందు బంధు సమాగమం.

పుశ్చికం
(విశాఖ 4 పా, అమరావతి, శ్రేష్ఠ)

దాయాది తగాదారావచ్చు. ప్రసిద్ధుల స్నేహం లోపం కావచ్చు. ప్రభుత్వసరంగా యిబ్బందులు రావచ్చు, రావలసిన డబ్బు అందకపోవచ్చు. ‘శని’ వి విధంగా అనుకూలుడుగాడు, గ్రహించాలి. విద్యాధి వర్గ యత్నాలు సానుకూలం కాగలవు. 26, 27 తా.లందు క్రయవిక్రయాలందు యిబ్బంది రావచ్చు.

శమిశ్చ
(మూల, పూర్వాషాఢ, ఉత్తరాషాఢ 1 పా)

ప్రజారంగాన మేలున్నది. వస్తు, వాహన సేకరణకు అస్సారం. రాజకీయంగా ఏదో మేలు చేకూరుట నిశ్చయం. చెడిన గృహ, తోటలు, దొడ్లు సరికేసగొనుటకు అస్సారం. శ్రీ మూలక ఆనందమున్నది. 29, 30 తా.లందు అభివృద్ధి సిద్ధి.

మకరం
(ఉత్తరాషాఢ 2, 3, 4 పా, శ్రవణం ధనిష్ఠ 1, 2 పా)

ఆదాయమున్నది. కళారంగాన ప్రీతియున్నది. కృషియందు లోపం లేదు. ఆప్తమిత్ర సహాయమున్నది. రాజకీయ వ్యవహారాన మేలున్నది. సభా మర్యాదయున్నది. వారముంతా మేలేగాని, అధికవ్యయం కూడా చెప్పదగియున్నది. 24, 25 తా.లందు ఇంట శుభప్రస్థావనలు.

కుంభం
(ధనిష్ఠ 3, 4 పా శరభిష, పూర్వాభాద్ర 2, 3 పా)

బంధు మిత్రులలో ఏదో మంతనాలు. ఉత్తరాల మూలంగా పలు వ్యవహారాలు గ్రహించుటం. ఆదాయపుష్టి, పుత్రి యందు అనుగుణ్య మార్పులు, శ్రద్ధా సక్రమంలో ఒకానొక వ్యవహారం సానుకూలం కాగలదు. 27, 28 తా.లందు బంధు సమాగమం.

మీనం
(పూర్వాభాద్ర 4 పా, ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి)

ప్రభుత్వసరంగా రావలసిన వైకం సమయానికి అందుతుంది. రాజకీయంగా మేలు చేకూరునున్నది. అభివృద్ధి సిద్ధి, ఆరోగ్యపుష్టి, దూరప్రాంతాల నుండి బంధు మిత్రులు రానున్నారు. ఒకవేళ వివాహ విషయాల వర్తకమువచ్చు. 29, 30 తా.లందు ధనలబ్ధి, యత్న కార్యసిద్ధి, ఆదాయపుష్టి.